

DE

št. 9

Glavni urednik
Marjan Horvat

Odgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon: 313-942

Naročnina in prodaja:
321-255

Telefaks: 311-956

Naslov: ČZP Enotnost,
Dalmatinova 4, Ljubljana

časopis slovenskih delavcev

Ljubljana, 22. februarja 1996 • letnik 55

SINDIKATI V ŽRELU PLURALIZMA

VLASTNI BLEŠČAVI

»Sindikalni pluralizem po slovensko?! Vsem tem silnim samostojnim, neodvisnim, svobodnim in kaj vem kakšnim vse sindikatom je skupno pač to, da drug po drugem zlivajo žolč, vsak želi zablesteti v najčistejši luči...

V tem so torej enotni! Pluralizem pa pokaže zobe, ko bi morali sindikati strniti moči in postoriti tisto, zaradi česar sploh obstajajo, zaščititi interese svojega članstva.

Delavci torej ne trpijo zgolj zaradi divjaškega kapitalizma novega kova, zaradi nepravne in nesocialne države, zaradi nekakšnih udgomafijskih zarot...

Slovenski sindikati v medsebojnih sporih, nečimrnosti svojih voditeljev, političnih in zaslužkarskih ambicijah enostavno ne zmorejo več stopiti skupaj in osmisliti svojega poslanstva. In to je žal pravilo brez izjeme!«

Marija Frančeškin

stran 22

**OBLAST
JE DELAVSKO
ENOTNOST
VEDNO BRALA
S POSEBNIM
NELAGODJEM**

stran 3

**V LENARTU 250
NOVIH DELOVNIH
MEST
ZA KOVINARJE**

stran 4

**ODMERA
DOHODNINE 95**

Sindikalni zaupnik

**SINDIKAT
NE DVOMI V
DIREKTORJEVO
POŠTENOST**

Ravbarkomanda

**ZAUPAM
V TOLAR...**

Panorama

DE, sreda 14⁰⁰

**BO DUHOVNIK IZPOLNIL
ZAHTEVE STAVKAJOČIH
LITOSTROJČANOV?**

Večina zaposlenih v Litostroju je danes zaradi zamude januarskih plač in dela lanskoletnega regresa začela stavkati. Skei v podjetju je stavko napovedal pred tremi tedni.

Člani stavkovnega odbora so skušali s svojimi zahtevami seznaniti predstavnike državnega zbora in vlade in pri njih dobiti potrebno pomoč. Na njihovem pogovoru z ministrom za gospodarske dejavnosti Metodrom Dragonjo je sodeloval tudi predsednik posloводства Jože Duhovnik in njegovi sodelavci.

Minister je stavkajoče in poslovodstvo skušal prepričati, da stavka ni produktivna, še manj pa njeno nadaljevanje ali morebitno zaostrovanje. Poslovodni ekipi je večkrat ponudil pomoč pri iskanju denarja (ministrstvo bi pri bankah opravljalo mediatorsko vlogo), ki bi omogočilčasno prekinitev stavke. Jože Duhovnik je, kljub mini-

strovi pripravljenosti pomagati, stavkovnemu odboru še enkrat povedal, da bodo plače izplačane do konca marca, ostanek regresa pa do konca maja.

Minister je povedal, da bo vlada podpirala le premaganje začasnih težav podjetij. Litostroj torej lahko računa na ukrepe za reševanje delovno intenzivnih podjetij, vse drugo mora ustvariti na odprtem trgu.

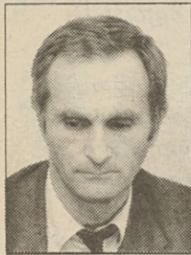
Po ministrovem mnenju mora Litostroj čimprej končati lastninjenje, vključno z dokapitalizacijo. Od agencije je zahteval, naj revizijo v njem čimprej konča, da bodo odstranjeni številni dvomi, ki kvarno vplivajo na medsebojne odnose v podjetju in na obnašanje drugih do njega.

Nepripravljenost Jožeta Duhovnika za kompromis z zahtevami stavkajočih je verjetno povzročila, da je Stane Pugelj, sekretar Skei v koncernu Litostroj, pred ministrom povedal, da mu zaposleni več ne zaupajo. Slišali so namreč, da nekaterih naročil ni hotel sprejeti in da se je do naročnikov obnašal preveč vzvišeno. Ker ima Duhovnik vsa pooblastila in je torej absoluten gospodar Litostroja, iz tega lahko sklepajo, da vodi tgro uničenja podjetja, ki bi kasneje omogočila Litostrojcev poceni nakup.

Minister je stavkovnemu odboru večkrat ponovil, da stavke ne podpira. Njena prekinitev pa je nedvomno odvisna zlasti od Jožeta Duhovnika oziroma njegovega trdnega zagotovila za izplačilo zamujenih plač do dogovorjenega roka. Želimo, da bi tokrat mislil na vse delavce, ne le na svoja načela in načrte.

Franček Kavčič

Obseg storitev določa višina članarine

Piše: Brane Mišič

V Delavski enotnosti je bilo veliko napisanega o potrebnosti povišanja članarine v ZSSS. Bili so seveda predlogi za in tudi proti, kar je povsem razumljivo. Nerazumljivo pa so zahteve za ohranjanje dosedanje višine članarine ob hkratnih zahtevah, da mora sindikat storiti več in nuditi več storitev članstvu. Na nekako takšno ugotovitev navaja tudi članek v Delavski enotnosti iz prejšnjega tedna, kjer predsedstvo enega sindikata ugotavlja, da ne sprejema različnega načina delitve članarine. Vse lepo in prav. Vendar se mi zdi, da mnogi pozabljajo, da se je s spremembo gospodarskega in političnega sistema ter s prostovoljnimi včlanjevanjem v sindikat marsikaj spremenilo. Tako se glede napačne socialne, gospodarske in davčne politike na primer ne da bojevati v posameznem podjetju, ampak z vlado neposredno in na osnovi največje možne solidarnosti. Sindikat mora spoznati, da je pravo stališče splošna korist, ne pa egoizem. Za razvoj in obstoj sindikata ni sprejemljivo, da en sindikat »zastopa« problem drugače samo zato, da se izkaže in pred javnostjo pokaže, da tak sindikat obstaja.

Z ustavo smo opredelili, da je naše gospodarstvo socialno-tržno. Mnogi primeri iz prakse pa kažejo odsotnost socialne komponente in prevlado le tržnih zakonitosti.

Socialno-tržno gospodarstvo pomeni nenehno medsebojno konkuriranje gospodarskih interesov na eni strani in socialnih interesov na drugi strani. Kolikor bolj je sindikat usposobljen, kolikor bolj je neodvisen od strank in vlade, kolikor bolj je finančno neodvisen in močan, da izpelje stavke, toliko bolj ga bo podpiralo članstvo. Časi so se spremenili. Socialni in ekonomski boj sindikata ne more več temeljiti le na besedah in ugotovitvah, temveč predvsem na argumentih, jasnih ciljih in zahtevah, podprtih s strokovnimi rešitvami. Včasih so lepe besede za uho zelo slabe za delavčev žep. Sprememba sistema je prinesla tudi novo vlogo sindikata, ki se ji ta mora prilagoditi. Članarina postaja cena za storitve sindikata. Več storitev in njihova boljša kvaliteta zahteva tudi višjo članarino. Vendar tu ne smemo pod vplivom tržnih pravil zanemariti razlike med podjetjem in sindikatom. V sindikatu je član edini nosilec legitimite. Zaradi tega član v demokratičnem sindikatu prenaša del svojih pravic na organe in profesionalni sestav sindikata. Če se članstvo ne bo strinjalo z odločitvijo vodstev ali profesionalnih predstavnikov, bo sledila nezaupnica in njihova zamenjava. Bistveno pa je, da se v vsebini dela splošno politično delovanje nadomesti z reševanjem konkretnih problemov delavcev članov sindikata.

Prav zaradi povedanega bi morali razpravati o višini članarine povežati z izvajanjem storitev, ki jih sindikat nudi članstvu. In pri tem moramo biti realni. Socialne probleme naj rešuje predvsem država, sindikat pa se mora boriti za čim ugodnejše rešitve v kolektivnih pogodbah in socialnem sporazumu. Sindikat je s socialnimi pomočmi le dodatni blažilec socialnih problemov. Veliko več pa mora storiti pri izobraževanju članstva in pripravi ukrepov, ki bodo socialne in gnotne stiske delavcev čim bolj zmanjšali. Tako je višina članarine odvisna predvsem od načrtovanih aktivnosti in storitev delavcem v prihodnosti.

Iz preteklosti se lahko marsikaj naučimo, spremeniti je ne moremo. Logika »če bo okroglo bo lopata, če bo špičasto pa vile« je bila logika agitpropovskih usmeritev. Praksa v razvitem svetu in sindikalnem gibanju kaže, da je najboljše situacije in posledice ukrepov ali odločitev oceniti ter sproti dograjevati, s ciljem izboljšati položaj članstva sindikata. To pa je možno, če so sindikati povezani, solidarni in če odločitve sprejemajo na strokovni podlagi. Kar zadeva sindikalno delovanje v povezavi s članarino, pa velja: »malo denarja, malo muzike«, in obratno.

DE časopis slovenskih delavcev

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime:.....

Naziv podjetja ali ustanove:.....

Naslov:.....

Podpis naročnika:.....

Sodniki podirajo s kolektivno pogodbo dogovorjene pravice

DE št. 6/7, 7. 2. 1996

Zahvaljujem se za objavo odgovora na vaš članek »Sodniki podirajo s kolektivno pogodbo dogovorjene pravice«. Pri tem pa je nastalo nekaj očitnih napak, nekaj v mojem dopisu, nekaj pa je povzročil vaš tiskarski škrtat:

1. stran 2., drugi stolpec, predz. odstavek, 10. vrstica, se pravilno glasi: »družbeni lastniki in ne: »lastniki«.

2. str. 2, tretji stolpec, 2. odst., 12. vrstica od spodaj, se pravilno glasi: »očitenih kršitev« in ne »očitenih kršitev«!

3. str. 2, četrti stolpec, 3. odst., 7. vrstica od zgoraj, se pravilno glasi: »nesprejemljiva« in ne »nespremljiva«.

4. str. 2, 4. odst., 3. vrstica: »odločilo pa je o zadevi« se pravilno glasi in ne »odločilo pa ni o zadevi.«

Popravka pod tč. 2 in 4 sta nujna, ker napaki bistveno spremenita smisel, pod 2. in 3 pa gre zgolj za lapsus, ki je sicer očiten.

Prosim za popravek v naslednji številki DE.

Ernest Tekalec, predsednik sindikata Nedovisnost – KNNS v d.d. Embalaža

Mobitel ekspres povozil Magal

G. Kušlan najbrž še kar verjame v skrivnost Čebina in njeno noč. V dobri znanji balkan ekspres, v pravljice, ki mu jih spretno pripovedujejo, nato poditajo in sestavljajo »sindikalisti«.

Iz enega svojih brlogov, v katerem se je mrhovinarjev kar trlo in so se tako udobno počutili, pa zaudarja, čeprav je (še) zimski čas. Mislili so, da bo trajalo večno. Kako bo šele takrat, ko pride odjuga. Kar iznenada, družno, so vsi združeni pozabili na partnerstvo in na določena pravila igre, ki so jih bili skupno dogovorili, in na koalicijsko pogodbo, ki so jo prvi prekršili, se hudo »opekli«, si skoraj polomili zobe, ker jih je terapevt moral dati na kopito, ko jih je zasačil na laži.

ZLSD kot da ne ve, da je vsaka pogodba zavezujoča, da jo je potrebno spoštovati in izvajati, ne da bi bila okrnjena nevtalizacija procesa tranzicije v postsocializem.

Zato je smiselno, da je prišlo do neprijaznega in logičnega »privijanja ušes«, čeprav se temu posamezniki čudijo.

Je to tista EVROPA ZDAJ, še prej EVROPA 92? ZLSD si bo najbrž morala izbrati drugo zavetišče ali kompozicijo, ki bo boljše, kajti dosedanja se maje; je zatohla, duši, zlasti zaradi strahotne polstoletne zablode in zamude. Pa še na nepravem tiru je.

Za zgodovino pisane navedenega časa so zgodbe še pomnite, tovariši, Rav-

Oko kamere št. 3

Kozerija

CK SKP o upravičenih napadih na Cerkev (pri čemer je cerkev mišljena kot institucija neprijetnega slovesa, zaradi česar bo od tu naprej pisana z malo začetnico).

Slovenski katoliški poglobljenci, zbrani na svoji 29. seji v Ljubljani 22.1.1996, smo zelo prijetno presenečeni nad ocenami, ki jih je o odnosih med državo in cerkvijo dal predsednik slovenske vlade dr. Janez Drnovšek v pogovoru za sobotno prilogo Dela 30.12.1995. Štiri mesece pred obiskom vrhovnega poglobljencja vesoljne katoliške cerkve trdi predsednik slovenske vlade, da so odnosi med cerkvijo in državo tako dobri, da »bi težko postali še boljši, kot so v zadnjem času«.

Res so vsa odprta vprašanja med državo in cerkvijo že rešena, res pa je tudi, da sta dve koalicijski stranki (LDS in ZLSD) pokazali za cerkvene potrebe in zahteve veliko preveč razumevanja, da ne bi moglo priti do sporazuma. Res je tudi, da je delo mešane krovne komisije dalo že preveč pomembnih sadov. Parlament je izglasoval nekatere zakone, ki so v celoti upoštevali predloge komisije, tako da se nekaterim članom zastavlja vprašanje, če je ta komisija sploh še potrebna, saj parlament sam ve, kaj je dobro za cerkev. V tem pogledu pa se nikakor ne moremo strinjati s tistimi, o čemer pravi predsednik vlade, da je zaželjeno, namreč partnersko sodelovanje in partnerski odnos. Do sedaj so nam bile nekatere, za cerkev odlične zakonske rešitve vsiljene in tako seveda niso bile rezultat partnerskega dogovora. Res je tudi, da zelo pozdravljamo že več kot eno leto trajajoče silovite napade na cerkev, v katerih se njene zahteve upravičeno prikazujejo kot brezbožne želje po bogastvu in oblasti,

Odprto pismo Dušanu Semoliču

V Delavski enotnosti št. 6/7 z dne 7. februarja 1996 sem na 4. strani prebrala članek z naslovom »Obris socialnega sporazuma po sindikalni meri«.

Normalno bi bilo, da bi napisala samo naslednje: Kako pride kdorkoli iz vodstva ZSSS na idejo, da pripravi osnutek socialnega sporazuma, v katerem predlaga omejitve mase za plače in s tem negira določila kolektivne pogodbe (branje ali splošne, je isti...)?

Vendar moram, zaradi lastnih izkušenj in za osvežitve spomina, napisati nekaj več: V lanskem letu, točneje 7. 6. 1995, sem vam, gospod predsednik Semolič, poslala pismo, v katerem Vas sprašujem, kdo in po čigavem pooblastilu je podpisal Dogovor o..., s katerim so negirana praktično vsa določila kolektivne pogodbe.

Prav tako v lanskem letu, le 5 dni kasneje, sem po vmesnih telefonatah – predvsem enosmernih iz Ljubljane – poslala pismo sekretarju Sindikata komunalnega in stanovanjskega gospodarstva g. Milošu Mikoliču, v katerem sem ponovno pojasnila, da podpisani dogovor in kasnejše tolmačenje ekonomsko-socialnega sveta še vedno negirata 42. člen KPD (relativna razmerja) in 44. člen iste KP (delovna uspešnost), medtem ko je bil 45. člen (dodatki) s tolmačenjem Sveta uveljavljen.

Toda: do danes nisem prejela nobenega odgovora, kljub temu, da je bil prvi dopis naslovljen osebno

barkomande, kot stalnica »naših«, ki se jim končno izmikajo tla pod nogami, nepreprečljive.

Kaj je vse to nasproti sijaju resnice? Ta prihaja s počasnimi, zanesljivimi in trdnimi koraki. Tudi v Logatec.

Sultan II

Odprto pismo gospodu županu!

Spoštovani gospod župan! Delavci VVO Novo mesto to pismo naslavljamo na Vas v prepričanju, da boste zaznali težo našega problema in k razreševanju le-tega pristopili z vso odgovornostjo.

Uspoštevali smo dejstvo, da je Vaš čas pri tako odgovornem delovnem mestu omejen, saj se v zadnjih letih skorajda nismo uspeli srečati. Naše povezovanje je zato, žal potekalo preko Sekretariata za vzgojo, izobraževanje, zdravstvo in socialne zadeve, ki je bil posrednik vseh dogovorjanj. Žal je to sedaj premalo in tako ne moremo več naprej.

Odločili smo se, da se s problemom osebno neposredno na Vas. Ne verjamemo, da boste v teh vrsticah prebrali kaj bistveno novega, saj vas Sekretariat za vzgojo, izobraževanje... gotovo redno seznanja s stanjem na področju otroškega varstva, že nekaj časa pa je o naših težavah brati tudi v slovenskem dnevnem časopisu.

Delavci VVO Novo mesto, se zavemo svoje odgovornosti do družbe, do staršev, predvsem pa do otrok, ki so nam zaupani in varstvo. Popolnoma nerazumljivo in nesprejemljivo je, da moramo toliko energije in časa namenjati pridobivanju sredstev za osnovno dejavnost in dokazovanju, kako smo jih porabili.

Javna sredstva, ki jih država (in minister) zagotavlja vsem otrokom, vključno s tistimi v javne vrtce v Sloveniji (lani 228.000 tolarjev na otroka), so se na naši občini nekam »izgubila«. Račun je preprost: 1778 otrok povprečno v letu 1995 v VVO Novo mesto) zahteva za leto 1995 1778 x 228.000 tolarjev, da bodo lahko enako obravnavani, enakopravni in enakovredni vsem drugim otrokom v republiki Sloveniji, ter da bomo tudi delavci VVO Novo mesto imeli enake pogoje dela, kot v drugih vzgojno-varstvenih zavodih (mimogrede, sredstva, ki nam jih je v mesecu decembru namenila občina, niso zadoščala niti za plače delavcev). V letu 1995 nam je občinski proračun namenil le približno 87,5 odstotka sredstev, ki jih vrtcem namenja država.

iz česar se seveda porajajo še hujši grehi in razvrat najhujše vrste, ljudem se predobro znan iz cerkvene zgodovine, Katoliška cerkev ne želi nič drugega in nič več kakor tiste možnosti, ki jih je imela za svoje delovanje v Sloveniji v 45 let trajajočem demokratičnem, humanem in cerkvi naklonjenem komunizmu, ki jo je vsaj v tem času obvaroval vseh prej skromno in plaho omenjenih grehov.

Katoliški poglobljenci prav tako pozdravljamo utemeljene ugotovitve o agresivni politizaciji cerkve in opozarjanje na pravilna merila, ki jih uporablja predsednik vlade, ko ocenjuje dejanja članov cerkve v bližnji preteklosti. Predstavniki in člani cerkve so se sestajali s skoraj vsemi strankami, tudi s stranko, ki ji predseduje predsednik vlade. Nobenega utemeljenega razloga ni, zakaj naj bi se sestajali tudi z nekaterimi opozicijskimi strankami in se pogovarjali o vprašanjih, ki niso več odprta in katerih rešitev je cerkev že dočakala.

S svoje strani si bomo še naprej prizadevali, da bi se povečalo število predsodkov proti cerkvi. Svoje poglede bomo pojasnjevali z nedemokratičnim pritiskom in grožnjami s pekrom in parkeljini in z večnim pogubljenjem, ki čaka tudi slovensko oblast in narod, če bosta v odnosih s cerkvijo pokazala preveliko popustljivost. To je še toliko bolj pomembno zaradi bližnje obiska vrhovnega poglobljencja vesoljne cerkve, ki bo zelo škodoval interesom naše države in njenemu mednarodnemu ugledu.

In vsak dan bomo ure in ure molili k bogu, v katerega dvomimo, in ga prosili, naj nam ne odpusti premnogih, tako sladkih smrtnih grehov, amen.

Prof. dr. mag. A. Š., ljubljanski superpoglobljenc in predsednik CK SKP (Po svojih besedah zapisal B. Praprotnik)

na Vas in objavljen v Delavski enotnosti. Še več: ZSSS zopet samoiniciativno omejuje in zmanjšuje plače, namesto da bi, kar je njena osnovna naloga, skrbela za dosledno izvajanje določil kolektivne pogodbe. Poleg tega pa, gospod predsednik, ali mi lahko Vaš gospod Mišič, pripravljalec letošnjega socialnega sporazuma izračuna maso plače za naše podjetje, ki je po njegovem predlogu takšno (citiram): »Masa plač v posameznem podjetju pa bi se lahko povečala, vendar le za toliko, kot se povečajo dodatki k izhodiščnim plačam«. Kje v kolektivnih pogodbah je, prosim, omenjena masa plač? Poleg tega, kako je s tega stališča z veljavno stjo pogodb o zaposlitvi, kar zadeva plače?

Ne vem, gospod predsednik, ali letošnji pripravljalec sporazuma in lanski vođa pogajalske skupine g. Brane Mišič še vedno ni prebral nobene kolektivne pogodbe, da bi vedel, kaj je izhodiščna plača delavca in kaj osnovna plača delavca, da o drugih določilih kolektivne pogodbe niti ne govorim, ali pa...?

Kar nekaj vprašanih, priznam, vendar, gospod predsednik Semolič, delavci plačujemo članarino ZSSS zato, da brani naše interese in pravice, ne pa da izdeluje (slabe) predloge socialnih paktov. Nobenih socialnih paktov ne bi potrebovali, če bi dosegli spoštovanje določil kolektivnih pogodb. – INTO JEVAŠA NALOGA! Lepo pozdravljeni!

Irena Haas, predsednica sindikata Mariborski vodovod

tem pisno obvestili pred dokončnim sprejetjem.

IO OOS VVO Novo mesto v imenu delavcev VVO

Ženski forum ZL – izjava za javnost

Pred zaloputnjenimi vrati?

Pred nekaj dnevi, skoraj sočasno, ko je v Drnovškovi vladi ostala ena sama ministrica, je parlamentarni odbor za notranjo politiko demokratični prisolil vročo klobučo: v državni zbor je postal odklonilno stališče do Predloga sprememb zakona o političnih strankah. Parlament naj bi torej niti ne razpravljal o možnosti, da bi uzakonili najmanj tretjinsko navzočnost žensk na listah vseh strank, ki bodo letos tekmovala za vstop v parlament in o tem, da bi nekoliko več denarja namenili tistim strankam, ki bi v parlament pripeljale splošno bolj uravnotežene poslanske skupine!

Poslanci PUK (SDSS), Mozetič (SKD), Berlič (LDS) in Peršak (DS), so pregledovali poslanka Ribičič in Lipoglavška (oba ZL) in ocenili, da predlog »ni dobra osnova« za začetek zakonodajnega postopka. Preprosto so ženskam vrata parlamenta zaloputnili pred nosom!

Razumele bi, če bi tisti, ki se ne strinjajo s predloženimi ukrepi za postopno izenačevanje enakih možnosti obeh spolov, predlagali boljše. Tak oblikovano stališče matičnega odbora pa pomeni, da ti poslanci preprosto zanikajo očiten in velik problem: vse hujšo odrinjenost žensk v Sloveniji od političnega odločanja. Še več, parlamentu pripravljajo, da o njem sploh ne začne resne razprave!

Še dobro, da ima naš parlament tudi komisijo za žensko politiko. Ta je danes obravnavala poročilo o tem, kako katastrofalno so se za ženske iztekle lanske lokalne volitve in se potem skoraj soglasno – razen poslanke Nade Skuk (SKD), odločile podpreti parlamentarno odločanje o Spremembah zakona o političnih strankah.

Ženski forum ZL javno poziva vse poslanke in poslance, da dajo prav Komisiji za žensko politiko in pomagajo oblikovati in uzakoniti kar najboljše ukrepe za uveljavljanje zares enakih možnosti za oba spola tudi v politiki.

Za ženski forum ZL Sonja Lokar, predsednica

Sporočilo glavnega odbora DS za javnost

Glavni odbor Demokratske stranke Slovenije je na drugi letošnji redni seji (10. februarja 1996 v Kranju) analiziral politične razmere v Sloveniji po zadnjih spremembah v vladni koaliciji. Glavni odbor DS ugotavlja, da so omenjeni dogodki še spodbudili posamezne politične stranke k izkizirvanju zdrh in vznemirjanju javnosti s političnim obračunavanjem, katerega edini namen je ustvarjati vtis popolne neurejenosti države in celo neke vrste izrednih razmer.

Glavni odbor DS želi javnost posebej opozoriti na dejstvo, da se tudi z omenjenimi spremembami nadaljuje t.i. fevdalizacija na področju gospodarstva, znanosti, kulture itd. Vse več je javnih zavodov, skladov in drugih pomembnih ustanov, ki jih vodijo »kadri«, izbrani izključno po strankarskem ključu. Posebej zaskrbljujoče pa je po mnenju glavnega odbora DS to, da se dejavnosti s področja duha, znanja in ustvarjalnosti vedno bolj polasta črna sama, idejno izrazito opredeljena politična skupina. Zadnje spremembe v vladi to samo potrjujejo. Demokrati Slovenije kot vedno nasprotujemo političnemu polastičanju vseh dejavnosti in podsystemu v družbi oziroma politizaciji življenja in družbe v celoti in želimo tudi s tem sporočilom opozoriti javnost na to početje in nevarnosti, ki iz tega početja izhajajo. Demokratska stranka Slovenije Danica Simšič, predsednica glavnega odbora

Razvoj slovenskega sindikalnega tiska (IV.)

OBLAST JE DELAVSKO ENOTNOST VEDNO BRALA S »POSEBNIM NELAGODJEM«

Po osvoboditvi je Delavska enotnost začela vnovič izhajati 21. maja 1945 v Ljubljani kot glasilo Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščencev Slovenije.

Prva številka je prinesla članek, ki je posvečen maršalu Titu (ob njegovem rojstnem dnevu), pozdrav slovenskega delavstva prvi narodni vladi in spominski zapis ob tretji obletnici smrti Toneta Tomšiča. Poleg še nekaterih obvestil organizacijske narave in priložnostnega podlistka je objavila še »Poziv našim bralcem«, v katerem je sporočila: »Delavska enotnost bo odslej redno izhajala vsak teden. Prinašala bo članke in razprave o vseh vprašanjih, ki se postavljajo pred delavski razred. Seznanjala vas bo z delovanjem strokovnih organizacij doma in po svetu. Pisala bo o kulturi, sportu, prinašala bo dopise iz tovarn, delavnic, uradov, šol in drugih ustanov. Delavska enotnost je glasilo organiziranih delavcev in nameščencev. Da bi v resnici lahko vršila svojo nalogo kot glasnik, pobudnik in organizator, je potrebno sodelovanje širokih delovnih množic. Delavci, nameščenci, intelektualci! Dopisujte v svoj list o vašem življenju in delu! V dopisih pokažite sliko okolice, v kateri delate, vprašanja, ki se pri vas pojavljajo in način, kako ta vprašanja rešujete! Seznanjajte nas z junaki dela, z najboljšimi delavci - udarniki, z njihovimi uspehi pri delu! Pišite, kako pomagata narodni oblasti razkrinkavati saboterje in sovražnike ljudstva, ki se jim je posrečilo vtihotapiti se v proizvodnjo. Pridite z nasveti, kako pomagati pri obnovi domovine, itd., itd. Tako se bodo izkušnje iz ene tovarne, delavnice, šole prenašale na druge. Preko svojega časopisa boste drug drugemu pomagali!«

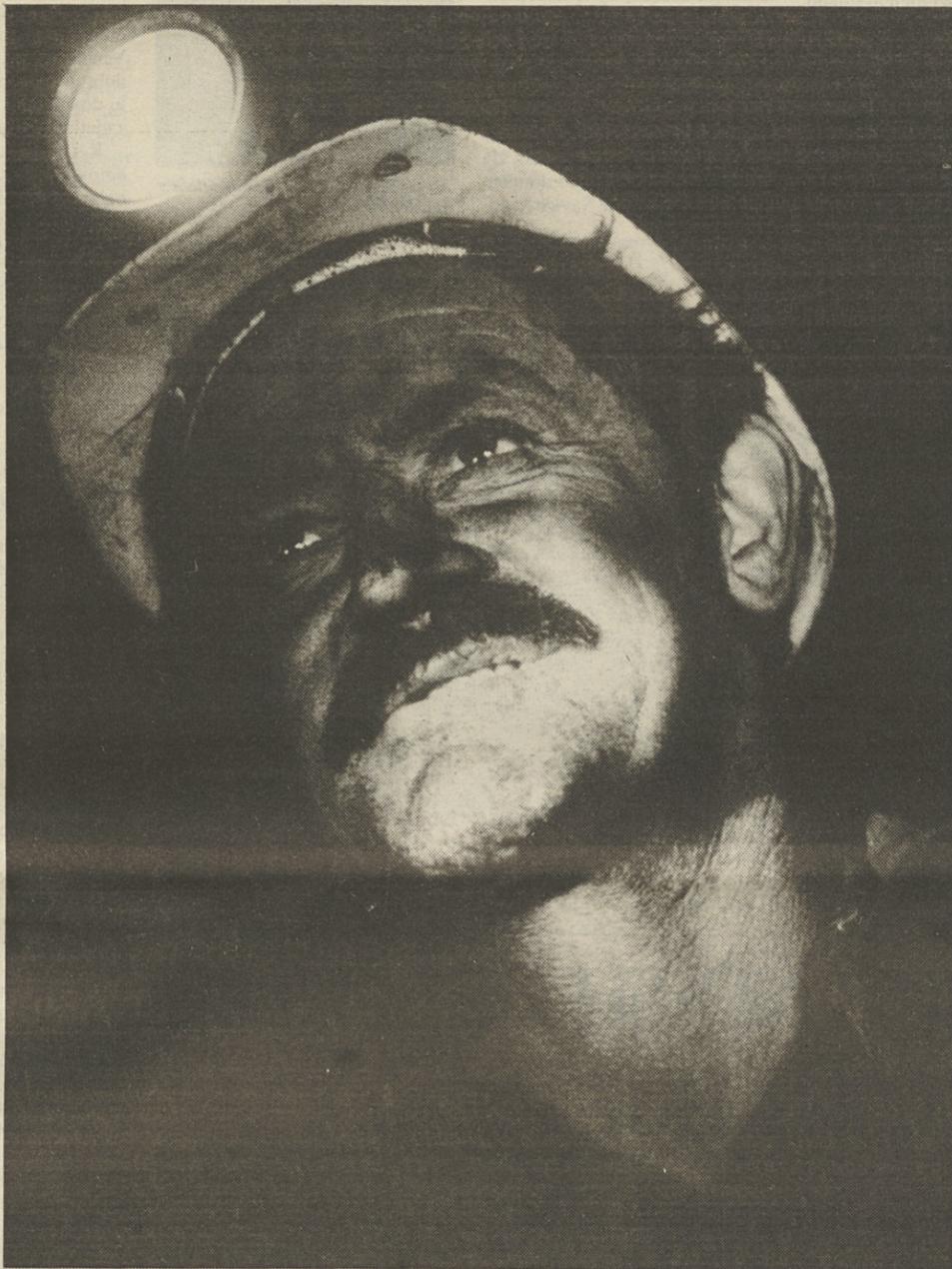
»Udarništvo – temelj uspešne obnove«

V euforičnem ozračju, ki je zavladovalo po osvoboditvi, je poziv očitno naletel na ugoden odmev, saj sta notranjost časopisa, ki je prva leta obsegal od štiri do šest strani, v glavnem zapolnjevali rubriki »Iz strokovnega gibanja« in »Udarništvo – temelj uspešne obnove«, v katerih so »dopisniki« s terena objavljali zapise o delu in nalogah svoje sindikalne organizacije ali opisovali »velike« in »izredne« delovne uspehe posameznih podjetij ter predstavljali najbolj požrtvovalne posameznike⁵. Rubrika »Udarništvo – temelj uspešne obnove« je poudarjeno dobivala osrednje mesto zlasti ob pomembnejših dogodkih, kakršni so bili nedvomno kongresi KPS in KPJ ter drugih republiških in državnih družbenopolitičnih organizacij, nenazadnje pa tudi zaključki posameznih petletk. Spontano sta nastajali tudi rubriki »Po Jugoslaviji« in »Pregled mednarodnih dogodkov«, v katerih je Delavska enotnost v telegrafskem slogu poročala svojim bralcem, kaj in kako delajo v drugih republikah, in jih seznanjala z najaktualnejšimi dogodki po svetu. Do resolucije Informbiroja je »Pregled mednarodnih dogodkov« skoraj povsem zasenčila rubrika »Tako delajo v Sovjetski zvezi!«; uredništvo ji je nemalokrat posvetilo kar vso zadnjo stran velikega formata.

»Ako naj bodo naši rodovi močni in zdravi...« Delavska enotnost pa ni spodbujala le k udarništvu pri graditvi nove domovine, temveč je pozivala tudi k kulturnemu in športnemu udejstvovanju, ki naj bo obeleženo tudi v časopisu. »Strast po pisanju je zlasti nagib posebne mladostne dobe. Z ozirom na to smelo trdim, da se je naše ljudstvo v tej silni borbi pomladilo. Naš narod je postal mlad!« je denimo zapisal pisatelj Tone Seliškar, kasnejši glavni urednik Delavske enotnosti, in pozval bralce, naj dopisujejo tudi o svojem kulturnoprosvetnem življenju. »Ako hočemo imeti zdrave, močne in odporne ljudi, je treba pri delovnem ljudstvu vršiti masovno agitacijo in propagando, da bo začelo s telesno vzgojo. In konec koncev, ako želimo, da bodo naši rodovi močni in zdravi, tedaj je naša dolžnost, da gojimo sport in telovadbo.« pa je menil nek drug, nepodpisan član uredništva. Apela nista pripomogla le k ustanavljanju novih in novih delavskoprosvetnih društev Svoboda in delavskih športnih organizacij, temveč tudi k nastanku kulturne in športne rubrike, ki sta postali stalnici v časopisu in taki ostali vse do današnjih dni - ne glede na menjave glavnih urednikov⁶, ki po imenovanju običajno prinesejo s seboj tudi nov koncept.

»Verjeli smo v to, kar smo pisali«

Prve strani časopisa pa so bile seveda vpletenjenjene najpomembnejšim, »zgodovinskim« dogodkom pri oblikovanju socialistične družbenopolitične ureditve, v kateri bo imel glavno besedo delavski razred na čelu s komunistično partijo kot svojo avantgardo: leta 1945 so bile posvečene ustanovitvi enotnih sindikatov, leta 1950 znamenitemu lastninskemu zakonu »Tovarne delavcem«, leta 1957 prvemu kongresu samoupravljalcev, leta 1965 gospodarski reformi ipd. Konec šestdesetih let so bile polne ustavnih dopolnil, predvsem t.i. »delavskih amandmajev«, sredi sedemdesetih let, deni-

Kje je svetla prihodnost...

mo, pa zakona o združenem delu, imenovanega tudi »delavska ustava«.

Pri teh spremembah je Delavska enotnost najprej objavljala stališča Partije oziroma Zveze komunistov, nato razmišljanja sindikatov, kako te ideje uresničevati v praksi, nazadnje pa o teh procesih poročala še iz posameznih okolij. Ker ji je zaradi obilice gradiv začelo zmanjkovati prostora, je leta 1952 razširila obseg časopisa na osem strani, pet let kasneje pa začela take in podobne zakone, resolucije in akcijske načrte v celoti objavljati v posebnih prilogah, kar se je ohranilo še do današnjih dni. Na ta način pridobljeni prostor v časopisu je začela zapolnjevati z novinarskimi zvrstmi, ki jih dotlej ni poznala - z reportažami, intervjuji, glasami in koserijami, nenazadnje pa tudi s karikaturnimi in fotografijami.

»Delavska enotnost je postala branja vreden časopis, s tem pa je začela vplivati tudi na vse živahnije družbene tokove,« se je ob 50-letnici DE spominjal njen tedanji urednik Ivo Tavčar (Ne tavajte med utvarami; DE 47/48, 20. novembra 1992). »Prepričan sem, da smo vse, o čemer smo pisali, pisali hote, ker smo tako mislili in ker smo verjeli v to, kar smo pisali,« ga je dopolnil njegov naslednik Mitja Švab, ki je za svoje prispevke v letih 1958, 1959 in 1960 trikrat zapore dobil Tomšičevo nagrado⁷ (Nikoli nisem imel občutka, da nas vodijo drugi; DE 47/48, 20. novembra 1992).

Zametki kritične distance

»Na očitke, da ne upam objavljati člankov, ki bi pisali kritično, popolno resnico, sem odgovarjal, da žal še niso napočili časi svobodnega novinarstva, da ne izdajamo svojega časopisa in da ne odločamo o glavnih namestitvah niti politiki časnika, saj imamo zunanji uredniški svet, ki nakazuje smernice,« pa je na provokativno vprašanje, koliko so smeli biti samostojni v svojem pisanju, odgovoril Vinko Trinkaus, ki je postal glavni urednik DE ob začetku šestdesetih let.

»Vendar pa smo si jemali pravico, da smo opozarjali na slabosti, na slabe plenumne strokovnih sindikatov, okrajnih in občinskih svetov ter sindikalnih podružnic. Kakor to

danes zveni pravilno, ni bilo povsedeči takratnim vodstvom, ki so želela, da se o njihovem delu in prizadevanjih piše pohvalno. Poseben je bil odnos z državo, z izvršnim svetom. Vpeljali smo kritične, dokaj ostre uvodnike, kjer smo kritizirali gospodarska ravnanja, ukrepe izvršnega sveta, zvezne vlade. Za osebno pohvalo sem vzel pripombo predsednika izvršnega sveta Avblja, da z nelagodjem vzame v roke Delavsko enotnost, ki s posebno vneto kritizira vlado. To nam je uspevalo toliko bolje, ker sem uspel k sodelovanju pritegniti bistrega ekonomista Vlada Rupnika, sedanjega dekana Ekonomske fakultete, takrat zaposlenega še na Gospodarski zbornici.

Razmere so postale nekoliko zatohle, ko je za Kavčičem prevzel vodstvo sindikatov France Popit. K obema predsednikoma sem hodil na občasne pogovore, da smo se domenili o 'liniji', nato pa smo pisali precej avtonomno. To pa Popitu očitno ni bilo všeč. Nekoč me kar sedem tednov ni sprejel na pogovor, potem pa mi je dejal: 'Na tajništvu smo se odločili, da te razrešimo!' Kakor je bilo to zame boleče, sem danes ponosen, da me je za urednika postavil Stane Kavčič, razrešil pa France Popit!« (Moje pregrešno izhodišče; DE 47/48, 20. novembra 1992.)

Čeprav je Delavska enotnost na svojih straneh torej izražala veliko vero v sposobnost delavskega razreda, da razreši dileme in protislovja sodobne družbe na samoupravnih osnovah, pa vendarle ni prezrla, da tudi običajno nezadovoljstvo ljudi ni brez vzroka, saj - če povzamemo samo naslove člankov v sedemdesetih letih - cene še vedno rastejo, še vedno le "začenjamo" reševati stanovanjsko vprašanje, še vedno se srečujemo z ljudmi, ki se zaradi strokovnega, odgovornega položaja obnašajo kot oblastniki nad delavci, še vedno se primeri, da smo za slabše delo bolje plačani, še vedno moramo zategovati pas; »včasih pa se nam v trenutkih nestrpnosti sploh zazdi, da nismo rešili nobenega problema...«

Svinčena leta...

V začetku osemdesetih let, ko so se družbenoekonomske razmere začele še bolj zaostrovaniti, na vidiku

pa so se zarisovali tudi prvi mednarodni spori (Kosovo), je vera v pravičnejši socializem začela pospešeno plahneti. Tudi največji optimisti so začeli izgubljeni zaupanje v sistem, ki ga je vodila in nadzorovala Zveza komunistov, delavci pa so začeli obračati hrbet tudi sindikatu. Kot je pokazala mednarodna raziskava o kakovosti delovnega življenja v osmih slovenskih podjetjih kovinske in elektroindustrije, ki so jo na pobudo najmočnejšega japonskega sindikata te dejavnosti opravili leta 1984, samoupravni organi in sindikati niso bili učinkoviti zaščitniki interesov delavcev, čeprav bi to po svoji zakonski vlogi morali biti. Namesto teh dveh so zaščitniško vlogo opravljali predvsem menedžerji, še posebej neposredno nadrejeni.

»Delovni pogoji, osebni dohodki, zaposlovanje in družbeni standard so bili v večini raziskovanih dežel (Italija, Japonska, Švedska, op. a.) še vedno skrb sindikatov ali delavskih organov. Le v Sloveniji se je zaščitniška vloga sindikatov zožila na področje družbenega standarda. Razumljivo je potemtakem, da so zaposleni v slovenskih podjetjih bolj ugodno ocenjevali prodelavsko orientacijo vodilnih kot pa sindikalnih organov; to je bil tudi enkratni podatek glede na druge dežele, v katerih je seveda večina anketiranih menila, da odločitve sindikata bolj izražajo njihove interese kot pa odločitve vodilnih...« Že na osnovi teh informacij lahko sklepamo na to, da smo imeli namesto delavskega samoupravljanja v omenjenih podjetjih nekakšen menedžerski sindikalizem, ki zelo spominja na podobne trende v drugih zahodnoevropskih in azijskih deželah. Zdi se, da klasične zaščitniške funkcije sindikata v vse večji meri prevzema nase menedžment in na ta način spreminja razredni boj med delavstvom in kapitalom v poslovno partnersko dogovarjanje, v katerem ima sam odločilno posredniško vlogo. Slovenski menedžment se je pojavljal predvsem kot zaščitnik delavstva pred državno-partijsko politokracijo. Imel je pač več moči kot sindikat, poleg tega pa je bil tudi bolj neodvisen od tedanje politokracije, zato je razumljivo, da je bil bližje delavcem kot sindikati in druge politične organizacije. Iz podatkov je razvidno, da so zaposleni menili, da imajo z neposredno nadrejenimi več skupnih interesov kot s sindikalnimi funkcionarji.« (Veljko Rus⁸: Kdo je nevaren za staro politokracijo in kdo lahko omeji moč strank; DE, 28. aprila 1994.)

... in Delavska enotnost

Čeprav tedaj nismo vedeli za to raziskavo, kaj šele za njene ugotovitve, pa smo reporterji s terena takšno razpoloženje dobro občutili in ga tudi skušali razgrniti pred javnostjo. Ker pa smo pri tem večkrat kot ne naleteli na ovire (beri: cenzuro), ki so jih postavljali »od zunaj« imenovani glavni in odgovorni uredniki, je prišlo v redakciji do razkola na »režimski« in »alternativni« del. Čeprav smo se »alternativci« sklicevali na zakon o javnem obveščanju (3. člen: Javna glasila zagotavljajo demokratično izražanje za javnost pomembnih mnenj in predlogov... izražajo samoupravne interese z objavljanjem resničnih in celovitih informacij z vseh področij družbenega življenja...) ali na Kodeks novinarjev Jugoslavije (obsoja vse, kar ovira oziroma deformira točno, popolno, pravočasno informacijo, vsako manipuliranje, odmerjanje obveščanja, samovoljno filtriranje virov pa opredeljuje kot najtežje kršitve) in se obračali na časopisni svet DE ali celo na častno razsodišče DNS - s prebojem blokade nismo uspeli vse dotlej, dokler se stari režim ni začel majati že v temeljih...

(Konec)

Pripravil: Damjan Križnik

⁵ Ob 20-letnici Delavske enotnosti se je njen četrti glavni urednik Tone Seliškar takole spominjal: "Udarništvo nam je šlo včasih na jetra. Dobro še pomnim, da smo v neki številki na vso moč hvallili delavko (mešalko malte), ki je s svojim udarniškim delom pri gradnji Litostroja prešla tisti mesec 16.000 din zaslužka, jaz sem imel pa takrat kot glavni urednik mesečno plačo 5.000 din. Toda če danes o vsem tem razmišljam, sem uverjen, da so bili ti pojavi nujni v sklopu revolucionarne prizadevnosti posameznih ljudi." (Tone Seliškar: Učili smo se od številke do številke; DE 45/20, 17. novembra 1962)

⁶ Po osvoboditvi so bili glavni uredniki Delavske enotnosti: Tomo Brejce, Boža Bašin, Mile Smolinsky, Tone Seliškar, Roman Albreht, Franc Boštjančič, Ivan Tavčar (prvič), Mitja Švab, Vinko Trinkaus, Milan Pogačnik, Ivan Tavčar (drugič), Vojko Černelč, Dušan Gačnik, Franček Kavčič in Marjan Horvat.

⁷ Novinarji Delavske enotnosti so od 1955. do 1988. leta dobili 17 Tomšičevih nagrad. Prejelo jih je naslednjih deset posameznikov: Sonja Gašperšič (dvakrat), Bojan Samarin, Vlado Jarc, Milan Govekar, Marjola Kobal, Peter Dornik, Milan Maver, Janez Sever, Mitja Švab (trikrat) in Janez Voljč (petkrat).

⁸ Veljko Rus se je s tem prispevkom na straneh DE obregnil ob Jožeta Pučnika in njegove napade na "rdeči menedžment". "Zaradi prodelavske orientacije menedžmenta je Demos povsem upravičeno označil slovenske menedžerje za rdeče. Vendar bi morala ta oznaka veljati za kompliment slovenskim menedžerjem, ne pa kot politična diskvalifikacija. Seveda je Demos z oznako 'rdeči menedžment' skušal uveljaviti tezo, da je slovenski menedžment v rokah 'boljševikov' in zaradi tega sovražna do novih Demosovih strank," je zapisal prof. Rus in kasneje tudi ugotovil: "Če bodo sindikati podprli menedžment, lahko računamo, da bo ekonomija v bližnji prihodnosti vendarle pretregala popkovo s politiko in s tem ustvarila pogoje za normalno posttotalitarno družbo. Če pa bodo postali sindikati transmisija političnih strank, bomo v Sloveniji pač namesto enega totalitarizma dobili več totalitarnih tvorb."

DOLGA POT DO PRAVICE

"Krivica boli," pravi natakarka **Terezija Hren** iz Lovrenca na Pohorju. "Sredi 1992. leta me je zasebna delodajalka brez razloga nezakonito odpustila iz službe. Od takrat naprej se borim za svoje pravice. Na sodišču sem delovni spor sicer dobila, vendar mi to zaenkrat še ni nič pomagalo. Moja bivša delodajalka namreč ne spoštuje pravnomočne sodbe Višjega delovnega in socialnega sodišča v Ljubljani, zato se moram še vedno - že četrto leto - prebijati skozi življenje brez vsakršnih dohodkov. Ne morem verjeti, da je naša pravna država tako neučinkovita. Saj sploh ne vem, kako bi z otrokoma preživela, če ne bi imela moža, matere in sorodnikov."

Terezija Hren je začela delati v gostinstvu 1963 leta, zadnje desetletje pa je bila natakarka v penziju Pohorje v Lovrencu na Pohorju. Ta penzija je bil ena od poslovnih enot mariborskega turistično-gostinskega podjetja Pohorje, ki je zaradi finančnih težav 1990. leta začelo nerentabilne lokale dajati v najem. TGP Pohorje je dalo nerentabilne lokale skupaj z vso opremo in drobnim inventarjem v zakup svojim delavcem. Ti pa so se morali zavezati, da bodo obdržali v rednem delovnem razmerju tudi vse delavce, ki so dotlej delali v najetem lokalu.

TGD Pohorje je dalo lokal in delavce v zakup

Penzion Pohorje v Lovrencu na Pohorju je vzela oziroma dobila v zakup **Dara Savič**, ki je bila dotlej poslovodkinja lokala. TGP Pohorje in zakupnica Dara Savič sta 24. avgusta 1990 podpisala "Sporazum o prehodu delavcev". Drugi člen tega sporazuma oziroma pogodbe, ki jo je Savičeva podpisala natančno določa, da je zakupnik dolžan z vsemi delavci, ki so dotlej delali

v penziju Pohorje, skleniti delovno razmerje za nedoločen čas. Šesti člen sporazuma pa zakupnico in zasebno delodajalko zavezuje, da prevzetim delavcem prizna vse pravice iz dela in po delu, ki jih imajo po zakonu in kolektivni pogodbi.

"V penziju Pohorje smo delale tri natakarice, snažilka in kuhar, kakšno leto dni predno je TGP Pohorje dalo lokal v najem, pa je za poslovodkinjo prišla Savičeva. Vsi smo se lepo razumeli in složno delali. Delavci smo čutili socialno varnost, saj je turistično-gostinsko podjetje Pohorje proti koncu osemdesetih let s sredstvi vseh zaposlenih lokal temeljito prenovilo," pripoveduje Terezija Hren. "Zato me ni prav nič skrbelo, ko je lokal dobila v zakup naša poslovodkinja."

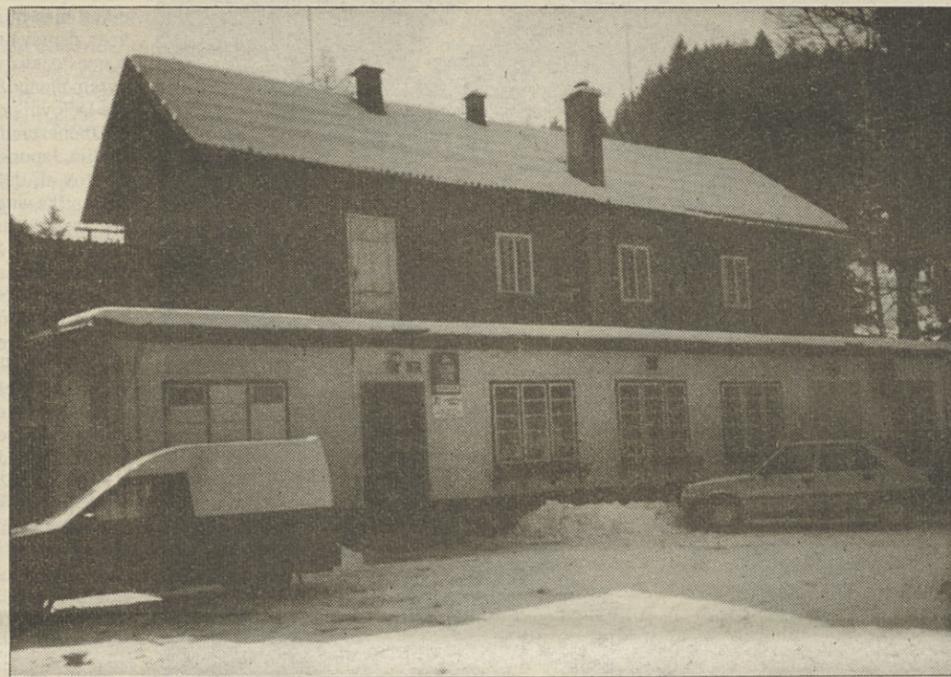
Privatizacija je spremenila odnose med sodelavci

"Vendar pa so se po tem, ko je naša bivša poslovodkinja postala zasebna delodajalka, začeli medsebojni odnosi spreminjati in krhati. Savičeva je začela zaposlene prefinjeno šikanirati, zato so si tiste delavke, ki jim je to uspelo, poiskale drugo zaposlitev," pravi Hrenova. "Tako se je zakupnica lokala prej kot v dveh letih znebila vseh delavk, ki jih je morala prevzeti od TGP Pohorja, v lokalu pa je zaposlila svojega moža. Res pa je, da je njen mož izredno marljiv in prizadeven človek, ki dela za dva in podpira tri vogale lokala."

"Sama sem delala v lokalu do poletja 1992. leta. Junija sem šla na dopust. Ko sem se po dopustu vrnila na delo, me je Savičeva od-

Ali bo Terezija Hren še kdaj delala v penziju Pohorje?

V LENARTU 250 NOVIH DELOVNIH MEST ZA KOVINARJE

V Lenartu v Slovenskih goricah je na začetku tedna stekla proizvodnja v novi tovarni nožev in rezil znamke Solingen. Letno bodo izdelali za okoli 25 milijonov mark teh rezil in nožev. Sedaj v tovarni dela 32 delavcev, ob koncu leta pa naj bi bilo zaposlenih že blizu 250, zlasti ključavničarjev, rezkarjev in kovinostrujarjev.

Proizvodnja nožev sta v proizvodnih prostorih bivšega Klemosa, ki je moral pred leti v stečaj, organizirali mariborski zasebni podjetji Alpe Adria - prehrabena industrija in Pathos. V Lenartu bodo proizvajali štiri programe, ki sta jih partnerja odkupila od ugledne tovarne v Solingenu v Nemčiji. Gre za programe Othelo Solingen (lovski pribor, jedilni pribor, posebni pribori in športni program), Mai-

tland Solingen (specialni noži za mesnopredelovalno industrijo), Elefant Solingen (specialni kuhinjski noži) in Pathos Solingen (gospodinjski program). Za vse omenjene programe je podjetje Pathos od tovarne nožev v Solingenu, ta nože izdeluje že več kot 300 let, prevzelo blagovno znamko, tehnologijo in tržišče. Zato bo lenarška tovarna nožev izvozila 95 odstotkov celotne proizvodnje zlasti na tržišča razvitih evropskih držav in v Združene države Amerike. Jeklo, iz katerega bodo v Lenartu izdelovali rezila in izjemno kvalitetne nože, bodo uvažali iz Nemčije.

V proizvodnjo rezil in nožev v Lenartu sta Alpe Adria - prehrabena industrija in Pathos vložila po besedah direktorja Pathosa **Milana Pongračiča** skupno 4,5 milijona mark. Tretjino vložnega kapitala so lastna sredstva investitorjev, dva milijona pa sta obe podjetji najeli kredit pri SKB banki. Po besedah direktorja podjetja Alpe Adria - prehrabena industrija **Vlada Pogorevčnika** so investitorjema pri uresničitvi tega zahtevnega projekta priskočila na pomoč tudi pristojna ministrstva, ki so tako kot SKB banka pozitivno ocenila nove proizvodne programe.

Za potrebe proizvodnje nožev in rezil sta oba investitorja v Lenartu odkupila tudi proizvodne in pisarniške prostore bivšega Klemosa. Za 12.888 kvadratnih metrov zemljišč in 4.660 kvadratnih metrov proizvodnih in pisarniških prostorov sta odštela skupno 2.350.000 mark.

Zanimivo je, da sta investitorja iskala primere prostore za proizvodnjo nožev in rezil tudi v Mariboru. Kljub temu, da v mariborskih kovinskih tovarnah sameva veliko

praznih proizvodnih hal, investitorja nista uspela nobene najeti po zanju sprejemljivi ceni. V Tamu, Hidromontaži, Metalni in še nekaterih podjetjih, ki imajo na razpolago prazne proizvodne prostore, so želeli imeti od 7 do 10 mark mesečne najemnine za kvadratni meter proizvodne površine. Oba investitorja imata nekaj slabih izkušenj tudi z ažurnostjo dela mestnih oziroma republiških upravnih organov v Mariboru, zato sta se raje odločila za investicijo v Lenartu.

Še prav posebej so se nove tovarne rezil in nožev razveselili kovinarji v Lenartu in celotni podravski regiji.

"Zadnja leta so morala v Lenartu v stečaj številna kovinskopredelovalna podjetja. Zato je med okoli 1800 brezposelnimi delavci v občini veliko kovinarjev. Upam, da se bo njihovo število zaradi nove investicije v proizvodnjo nožev in rezil vsaj nekoliko zmanjšalo," pravi sekretar v območni organizaciji ZSSS v Podravju **Jože Murko** iz Lenarta. "Sicer pa v Lenartu skoraj ne pomnimo več, kdaj je bila otvoritev kakšne nove večje tovarne. Zato so nove tovarne nožev veseli pravzaprav vsi Lenartčani."

"V tej krizi, ki jo preživlja kovinskopredelovalna industrija v Mariboru in Podravju, je dragoceno vsako delovno mesto, seveda če bodo delavci plačani po kolektivni pogodbi," pravi sekretar območnega odbora Sindikata kovinske in elektroindustrije v Podravju **Edi Ozimič**. "V Podravju je zaradi stečajev in odpuščenja trajno presežnih delavcev brezposelnih že blizu 15 tisoč kovinarjev. V zadnjih letih so se njihove zaposlitvene možnosti zelo zložile, zato je vsako novo delovno mesto v kovinsko-

predelovalni stroki še toliko bolj dragoceno."

Pregovor pravi, da ena lastovka še ne prinese pomladi. Vendar pa otvoritev nove tovarne nožev v Lenartu dokazuje, da kljub globoki krizi kovinskopredelovalne industrije na Štajerskem ni nemogoče najti novih in tržno zanimivih proizvodnih programov, če imajo medvederji oziroma podjetniki za to dovolj znanja in smelosti.

Tomaž Kšela

sločila, češ da mi je že po pošti poslala odpoved delovnega razmerja. Naslednji dan sem odpoved zares dobila po pošti. Odpoved je Savičeva utemeljila z neresničnimi in izmišljenimi razlogi, češ da sem kršila obveznosti iz delovnega razmerja in da sem se do nje nekorektno obnašala. Vse skupaj me je močno prizadelo, saj mi pred tem Savičeva ni niti z besedico omenila, da me namerava odpustiti. Lahko bi se vsaj pogovorila z mano in me poslala na zavod za zaposlovanje kot presežno delavko, če je že menila, da lokal vseh zaposlenih ne more preživeti. Očitno pa se je Savičeva želela odkrižati vseh delavcev, ki nas je prevzela od TGP Pohorje, da bi tako od dohodka lokala ostalo čimveč zanj in za njenega moža. Vendar pa sem prepričana, da bi ob dobrem poslovanju imelo v lokalu dovolj dela več delavcev," prizadeto pripoveduje Terezija Hren.

Ker je v sklepu o prenehanju delovnega razmerja pisalo, da je delavka izgubila zaposlitev po lastni krivdi, Hrenova na zavodu za zaposlovanje ni mogla uveljaviti pravice do denarnega nadomestila za čas brezposelnosti.

Tako je Terezija Hren, ki je takrat nosila še svoj deklinski priimek Rutnik, ostala z dvema mladotelnima otrokoma brez zaposlitve in brez kakršnihkoli dohodkov. "Zares ne vem, kako bi preživela, če mi ne bi pomagal mož," pravi Hrenova.

Hrenova je zaposlila za pomoč sindikat obrtnih delavcev ter službo pravne pomoči pri območni organizaciji ZSSS za Podravje. Potem se je začela njen dolgotrajni boj za pravico, ki po širih letih še ni končan.

Sodni mlini meljejo počasi

Najprej je vložila ugovor na sklep o prenehanju delovnega razmerja pri zasebni delodajalki. Odgovora ni dobila. Nato je sprožila postopek za varstvo svojih pravic na Sodišču združenega dela v Mariboru. Sodišče je razsodilo njej v prid. Na sodbo prvostopenjskega sodišča se je zasebna delodajalka pritožila na Republiško sodišče združenega dela. Leto je ugotovilo, da je prvostopenjsko sodišče kršilo pravila postopka in napačno uporabilo materialno pravo, zato je sodbo razveljavilo kot preuranjeno ter zadevo vrnilo v ponovno obravnavo prvostopenjskemu sodišču. Februarja 1994 je Sodišče združenega dela v Mariboru vso zadevo ponovno obravnavalo ter ponovno odločilo v prid Hrenovi. Na sodbo se je zasebna delodajalka ponovno pritožila. Novembra 1994 je Višje delovno in socialno sodišče v Ljubljani v celoti potrdilo sodbo prvostopenjskega sodišča ter ugotovilo, da prekinitve delovnega razmerja Hrenovi ni dokončna in izvršljiva in da Hrenovi potemtakem delovno razmerje pri zasebni delodajalki še traja z vsemi pravicami in posledicami. Zato je sodišče zasebni delodajalki naložilo, naj Hrenovo pozove nazaj na delo in ji izplača plače in prispevke za nazaj ter prizna vse druge pravice iz delovnega razmerja od junija 1992.

Kljub pravnomočni sodbi pa zasebna delodajalka Hrenove ni pozvala nazaj na delo. Po petih mesecih potrpežljivega čakanja se je Hrenova obrnila po pomoč na Državni zbor Republike Slovenije. Kmalu je dobila odgovor, v katerem jo je predstavnica Službe za peticije Državnega zbora seznanila, da je sodba Višjega delovnega in socialnega sodišča v njeni zadevi pravnoomočna. Hrenovi je predlagala, naj predlaga sodišču izvršbo, če zasebna delodajalka ne spoštuje pravnomočne sodbe sodišča.

Nemoč pravne države

"Ob pomoči sindikalne službe pravne pomoči sem ravnala tako, kakor so mi predlagali predstavniki najvišjega organa oblasti v Sloveniji. Maja 1995. leta sem poslala predlog za izvršbo," pravi Hrenova. "Vendar pa do danes od nikogar še nisem dobila nobenega glasu ali odgovora. Še vedno me zasebna delodajalka ni poklicala nazaj na delo in še vedno nimam nikakršnih dohodkov. Za delavko in mater je to ponižujoč položaj. Sama sem si prizadevala najti drugo službo, vendar mi ni uspelo, saj ženska po petdesetem letu ne dobi lahko nove redne zaposlitve."

V predlogu za izvršbo pravna zastopnica Hrenove sodišču predlaga, naj izda sklep in zasebni delodajalki izreče denarno kazen zaradi neizpolnitve odločbe sodišča združenega dela. Poleg tega predlaga rubež, saj zasebna delodajalka Hrenovi dolguje za plače od junija 1992 do konca aprila 1995 več kot dva milijona tolarjev bruto plače z zakonitimi zamudnimi obrestmi. Poleg tega bi morala Hrenova dobiti še regres za tri oziroma sedaj že štiri leta. V predlogu za izvršbo tudi piše, naj sodišče zasebni delodajalki izreče poostreno denarno kazen, če po prvi kazni ne bo uresničila odločbe sodišča.

Dara Savič zadeve ni želela komentirati. Pravi, da je celotno zadevo predala v roke odvetniku in brez posveta z njim ne daje izjav.

Številna vprašanja brez odgovorov

"Resnično ne vem več, kaj naj storim in na koga naj se obrnem, da bi mi popravili krivico, ki sem jo pretrpela in jo še trpim. Kaj bo z mano? Kdo mi bo vpisal v delovno knjižico delovno dobo, ki mi jo je priznalo sodišče? Koliko časa še bom morala prenašati šikaniranje? Ali bom lahko zopet delala in si zaslužila plačo kot večina ljudi? Ali pravnomočna sodba sodišča pri nas sploh še kaj velja ali pa smo delavci na milost in nemilost prepuščeni delodajalcem?" To so vprašanja, ki si jih vsak dan zastavlja Terezija Hren. "Zares ne vem več, kaj naj storim!"

Zgodba Terezije Hren je žalostno ogledalo razmer na področju spoštovanja naše delovnopravne zakonodaje. Ne bi bilo slabo, če bi se nad njo zamislili prav vsi, ki so odgovorni za delovanje naše pravne države. Sicer pa, ali zna kdo Tereziji Hren odgovoriti na vprašanja, ki si jih zastavlja?

Tomaž Kšela

ALOJZU OMEJCU MIRUJE FUNKCIJA PREDSEDNIKA SINDIKATA

Izvršni odbor Sindikata delavcev tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije Slovenije je ta teden razpravljal o kadrovskih zadevah. Sklenil je, da bo predsedniku sindikata **Alojzu Omejcu** funkcija mirovala najdlje do 31. marca, ko naj bi jo začel opravljati profesionalno.

Do takrat bo predsedniške dolžnosti opravljal podpredsednik sindikata **Anton Rozman**, ki vodi tudi sindikat v podjetju Peko iz Trzica.

F. K.

Člani svetov delavcev in drugi delavski predstavniki! Sindikalni zaupniki! Kadrovske delavci in pravniki v podjetjih!

Končno bomo lahko ustregli vašim željam in zadostili vašim potrebam po praktično uporabni strokovni literaturi s področja uveljavljanja novega sistema sodelovanja delavcev pri upravljanju podjetij. V založbi ČZP Enotnost in Študijskega centra za industrijsko demokracijo »Studio participatis« je izšel

SPLOŠNI PRIROČNIK ZA DELAVSKO SOUPRAVLJANJE

Napisala sta ga **Mato Gostiša** in **Gregor Miklič**. Namenjen je ljudem iz prakse za prakso. Vsebuje preko 200 strani predpisov s celotnim besedilom zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju, navodil za vodenje volilnih in drugih postopkov, obrazcev, vzorcev splošnih aktov (poslovnik sveta delavcev, participacijski dogovor, statut, dogovor o oblikovanju sveta delavcev kapitalsko povezanih družb, dogovor o medsebojnih razmerjih med sindikatom in svetom delavcev), priporočil in odgovorov na najbolj pereča odprta vprašanja praktičnega uresničevanja zakona. Obsega 35 poglavij v 5 delih, ki nosijo naslov: 1. del - Predstavitve sistema delavske participacije, 2. del - Kako aktivirati sistem delavske participacije v podjetjih, 3. del - Pristojnosti in način dela sveta delavcev, 4. del -

Autonoma pravna ureditev delavske participacije z vzorci splošnih aktov, 5. del - Aktualne dileme in vprašanja v zvezi z uresničevanjem zakona. Imeti bi ga moral prav vsak novoizvoljeni član sveta delavcev, predstavnik delavcev v nadzornem svetu in delavski direktor, sindikalni zaupniki pa bodo brez njega težko učinkovito izpeljali akcijo za izvolitev sveta delavcev in vzpostavitev drugih mehanizmov delavskega soupravljanja v svojem podjetju ter se kasneje tudi aktivno vključili v njegovo delovanje. Novosti je namreč preveč, prav v tako tudi odprtih vprašanj. Zato bo priročnik lahko dobrodošel pripomoček tudi pravnikom in kadrovske delavcem, ki se z uveljavljanjem zakonskega sistema delavske participacije ukvarjajo na strani delodajalcev (podjetij).

Cena priročnika je 6.900 SIT, naročite pa ga lahko pri ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana.

ŠE MESEČ DNI DO ODLOČITVE O USODI TAMA

Mariborski Tam je na začetku tedna prvič obiskal novi minister za gospodarske dejavnosti **Metod Dragonja** v spremstvu državnega sekretarja **Vlada Dimovskega** in državne podsekretarke **Branke Kostič**. V Tamu so se sestali s predsednikom uprave **Janezom Lahom** in njegovimi sodelavci, prisostvovala pa sta tudi **Milan Cerar** s Sklada Republike Slovenije za razvoj in mariborski župan **Alojz Križman**. Sestanek je potekal za zaprtimi vrati, nanj niso povabili niti pre-

dstavnikov obeh sindikatov v podjetju.

Na sestanku so se dogovorili, da bodo v Tamu do 5. marca pripravili zaključni račun za lansko leto, do 10. marca pa poslovni načrt za letošnje leto. Ministrstvo za gospodarske dejavnosti in republiški razvojni sklad bosta oba dokumenta podrobno proučila in do 15. marca oblikovala svoja stališča do nadaljnje sanacije Tama. Na odgovor na vprašanje, ali se bo v Tamu nadaljevala sanacija ali bo moral v

stečaj, bo potemtakem treba počakati vsaj še do sredine naslednjega meseca.

Sicer pa so udeleženci po končanem sestanku dali za javnost malce nasprotujoče si izjave. Minister Metod Dragonja je dejal, da je stečaj res eden od načinov za razrešitev nakopičenih problemov v Tamu, vendar pa bi bil za delavce najbolj neugoden, zato je potrebno preučiti vse možnosti za sanacijo podjetja. Predsednik Tamove uprave **Janez Lah** je bil po sestanku optimističen. Dejaj, da ga veseli, da bodo o nadaljnji usodi Tama odločali dosednji rezultati sanacije ter da je stečaj zadnja izbira. Dodal je, da so napore za sanacijo Tama v letošnjem letu že dali prve sadove. Tako vsaj kaže industrijski denarni tok, ki ga v Tamu dnevno spremljajo in analizirajo. Mariborski župan **dr. Alojz Križman** pa je bil bolj pesimističen. Dejaj, da tudi zadnji sestanek v Tamu ni prinesel odgovora na vprašanje o na-

daljni usodi Tama, ki je aktualno že več kot dve leti.

Minister Metod Dragonja s sodelavci in **Milan Cerar** sta se sestala tudi s predstavnikoma sindikata. Po besedah predsednika Skei v Tamu **Draga Gajzerja** je Metod Dragonja delavcem zagotovil, da se bo ministrstvo potrudilo, da bi tamovci dobili januarske plače iz preostanka tretje tranše kreditov, ki Tamu pripadajo po zakonu o njegovi sanaciji. V zvezi s tem se bo minister Dragonja še ta teden sestal s predstavnikoma bank, ki sodelujejo pri financiranju Tama.

Gajzer je povedal, da je sedaj večina delavcev doma na čakanju in jih še bolj kot izplačilo januarskih plač skrbi nadaljnja usoda podjetja.

Negotovost v zvezi s tem traja že zelo dolgo in jo zaposleni čedalje težje prenašajo. Upajo, da bodo pristojni do sredine marca za Tam vendarle našli ustrezno rešitev.

T. K.

Sindikati tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije Slovenije

Pismo predsedniku vlade dr. Janezu Drnovšku

REŠITE VAŠO IN NAŠO MORO

V zadnjih mesecih ste prejeli več naših pism z zahtevami za sanacijo izredno kritičnih razmer v naših dejavnostih. O tem ste se z nami dvakrat pogovarjali tudi ustno in obljubili ustrezne ukrepe.

Ugotavljamo, da se problemi vseeno rešujejo prepočasi, nekatere vaše obljube se nam zdijo le volilno naravnane.

Obveščeni smo, da bo ta teden gradivo končno na dnevnom redu seje vlade. Ob otvoritvi sejma *Moda 96* sta nas minister Metod Dragonja in državni sekretar **Vlado Dimovski** seznanila s 13 ukrepi, ki naj bi sanirali stanje v naših podjetjih.

Po naši oceni so ti predlogi ukrepov le dobromamerni, bojimo se, da ne bodo imeli pravih in takojšnjih učinkov. Primerjamo jih z obližem na globoko inficirano rano.

Podobno so ocenili tudi člani upravnega odbora **GZS Zdrženja tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije**, ki so s številskimi dokazovalci, kako z zniževanjem prispevkov nekaj začasno pridobimo, nato pa z drugimi ukrepi (npr. novo carino) to v celoti izničimo, to so namreč ugotovili v *Tovarni nogavic iz Polzele*. V ukrepih ni takojšnjih učinkovitih ukrepov za razrešitev posledic odvzetega premoženja v Jugoslaviji in finančnih nadomestil zaradi ukinitve izvoznih subvencij za letošnje leto. Izplačilo le-teh za lansko leto ni realizirano v celoti.

Zaradi vsega tega se bodo kritične razmere v naših dejavnostih še stopnjevale. Šlabši bo tudi položaj našega članstva, ki je že zdaj hudo nezadovoljno.

Se vedno smo trdno prepričani, da bi vlada ravnala racionalneje, če bi podjetja res sanirala, kot da dovoljuje nadaljevanje vala stečajev in likvidacij v obeh panogah in povečevanje števila nezaposlenih. Ti se bodo težko na novo zaposlili, delno zaradi starosti, delno zaradi nizke kvalifikacije in drugih problemov ženske delovne sile.

Mislimo, da mora vlada najti ustrezne načine, predvsem pa finančne vire, da dokončno reši jo vašo in našo moro.

Če se to ne bo zgodilo, bomo prisiljeni najti druge načine (na državnem zboru ali na cestah), da zaščitimo podjetja in naša delovna mesta.

Anton Rozman, podpredsednik
Branka Novak, sekretarka

Ekonomsko-socialni svet o novem socialnem sporazumu

DELODAJALCI IN DELOJEMALCI SO VLADI POSTAVILI ZAHTEVNE POGOJE

V predzadnji številki DE smo predstavili predlog socialnega sporazuma, oblikovanega na seji sveta ZSSS. Ta teden je ekonomsko-socialni svet ugotovil, da so možnosti za sklenitev sporazuma za letošnje leto in da bo predlog ZSSS zanj lahko kar dobra podlaga. Predstavniki delodajalcev in delojemalcev so dokaj enotno menili, da mora vlada prej uresničiti tisto, kar je podpisala z lanskega letnega sporazumom. Sindikati enotno in odločno nasprotujejo novemu dogovoru o plačni politiki, prepričani so, da bi zadoščale določbe o minimalnih plačah. Pogajanja pa bodo morala zbristriti zelo različne poglede na višino najnižjih plač, regresa za letni dopust in omejevanje plač po individualnih pogodbah.

Pogled partnerjev na socialni sporazum bomo predstavili le na podlagi razprav in pisnih predlogov za sejo ekonomsko-socialnega sveta (ESS). Ministrstvo za delo je na podlagi lanskega letnega sporazuma pripravilo predlog noveliranega socialnega sporazuma. Na korespondenčni seji, dne 16. februarja, je vlada ta predlog skušala utemeljiti še s pisno analizo izvajanja lanskega letnega sporazuma. Obsežno mnenje o uresničevanju lanskega letnega sporazuma je pripravila tudi gospodarska zbornica.

Vlado so zanimala plače, cene in gospodarska rast

Vladina analiza je skušala odgovoriti zlasti na vprašanja, za katera je bila vlada najbolj zainteresirana. Gre za plače, rast gospodarskih rezultatov in inflacijo, je povedal njen predstavnik **Dušan Kidrič**. Inflacija je bila celo nižja od ciljne in je znašala 8,6 odstotka, socialni sporazum je namreč predvideval 10-odstotno rast cen. Zadrževanje cen v nekaterih sektorjih, ki so v pristojnosti države, pa že povzročajo neskladja. Gospodarska rast je bila 4,8 odstotka, le neznatno nižja od predvidene 5-odstotne.

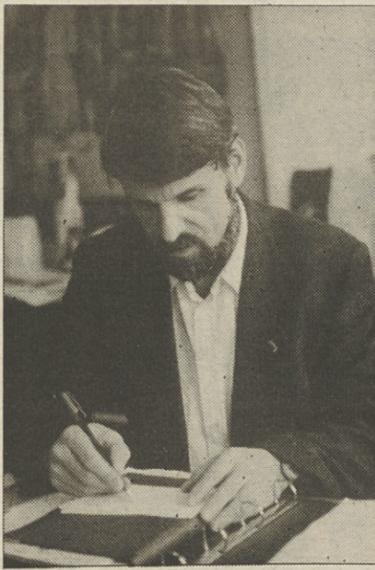
Cilji na plačnem področju, po Kidričevih besedah, niso doseženi v celoti. Realne bruto plače na zaposlenega so se namesto za tri odstotke, kolikor bi bilo v mejah sprejete makroekonomske politike, povečale za kar 5,1 odstotka. Pozitivno je vlada ocenila uzakonitev najnižjih plač. Dogovor o plačah pa zanj ni bil dovolj konsistenten, saj ni zagotavljal doseganja zastavljenih ciljev. Kot je povedal **Dušan Kidrič**, je vlada zadovoljna tudi s pozitivnimi premiki pri financiranju javnega sektorja.

Izboljšanje socialne varnosti je odvisno od reforme celotnega sistema. Šepa zlasti skrb za najbolj ogrožene skupine ljudi. Nezaposlenost ostaja za vlado osrednji problem, je zaključil Kidrič. V vladini pisni analizi je posebej zanimiv podatek, da so se realne bruto plače v gospodarstvu povečale za 4,2 odstotka. Če so se vse plače povečale za 5,1 odstotka, so plače v gospodarstvu torej rastle precej počasneje kot v negospodarstvu, je podatek komentiral **Brane Mišič**.

Delodajalci se strinjajo z večino vladnih ugotovitev, je povedal **Miran Goslar**. Nezadovoljni pa so zlasti zaradi odlašanja reforme pokojninskega sistema in kasnitve sprememb davčnega sistema. Premoženski davki bi po njihovem mnenju lahko bistveno zmanjšali obremenjenost plač. Tudi nove olajšave za naložbe so zanje ne-stimulativne. Vladi očitajo, da ni poenotila dnevnic in nekaterih drugih stroškov, kar je bila dolžna po lanskem letnem socialnem sporazumu. Delodajalci se pritožujejo tudi nad sivo ekonomijo in zniževanjem prispevkov za socialno zavarovanje, številni delodajalci jih namreč ne plačujejo od izhodiščnih, ampak le od zajamčenih plač.

Sindikati kritizirajo prevelike razlike v plačah

Alenka Orel je v imenu KNSS-Neodvisnost zahtevala zakon o kolektivnih pogodbah. Dejaj, da delodajalci množično in zavestno kršijo zakone in kolektivne pogodbe; ker so sodišča preobremenjena, je pravna varnost zaposlenih vedno bolj pereča. Za takšno stanje, so po njenem mnenju odgovorni tudi inšpektorji, ki delajo pod vplivom dnevne politike. Ponočila je že večkrat postavljeno zahtevo KNSS za ustanovitev tripartitnega sklada, ki bi pomagal delavcem nelikvidnih podjetij.

Sekretar ZSSS Rajko Lesjak je ta teden podpisal še zadnje prenosne naloge banki za izplačilo premalo izplačanih plač 61 delavkam in delavcem Bresta Mineralke v stečaju. Te je izterjala pravna služba ZSSS v sodelovanju z Območno organizacijo ZSSS južnoprimorske regije. Premalo izplačane plače so bile delavcem izplačane v dveh delih: lani so skupno prejeli 28.154.771 tolarjev, letos pa še preostalih 6.575.485 tolarjev.

Boris Mazalin iz Konfederacije 90 je najprej povedal, da so sindikati s pristankom na lanskega letnega socialni sporazum zaslužni za socialni mir, ki ga vlada skupaj z delodajalci ni dovolj izkoristila za doseganje zastavljenih ciljev. Obema partnerjema je očital nazadovanje na področju zaposlovanja, še posebej zmanjšanje števila zaposlenih v gospodarstvu. Najnižja plača ima po njegovem mnenju le zaščitno vlogo, saj ne omogoča potrebnega razvoja. Ker se dogovor o plačni politiki lani ni potrdil, ga letos ta sindikalna centrala zavrača. V Konfederaciji 90 ne razumejo, zakaj želi vlada poenotiti plače, če ni pripravljena poenotiti niti dnevnic in potnih stroškov.

Brane Mišič je kritiziral prevelike razlike, ki nastajajo zaradi izplačevanja plač. Po njegovih izračunih je desetina gospodinjstev v Sloveniji z najnižjimi dohodki razpolagala le s tremi odstotki denarja, desetina gospodinjstev z najvišjimi dohodki pa kar s 23,4 odstotka. Najvišje plače se ne bi smele povečevati brez nadzora, ampak le na podlagi kriterijev, ki bi upoštevali doseženi dobiček. Mišič je na podlagi podatkov o lanskega letnih izplačilih ugotovil, da je predlog delodajalcev o le splošni kolektivni pogodbi, ki bi jo neposredno uporabljali gospodarski subjekti, za sindikate nerealen in nesprejemljiv. Po njegovem mnenju negira objektivne razlike v plačah in stopnji profita-bilnosti med podjetji in dejavnostmi. Prava pot so le kolektivne pogodbe dejavnosti, pogajanja zanje naj se čimprej nadaljujejo, je zahteval Mišič.

Po tej razpravi je predsedujoči **Valter Drož** ugotovil, da so nekateri pogledi dokaj enotni, nekatere zadeve pa različni partnerji tolmačijo

različno. Ugotovil je tudi, da delodajalci in delojemalci ne sprejemajo lanskega letnega izgovarjanja, češ da bi poenotenje dnevnic sprožilo poenotenje regresa, za kar pa v proračunu naj ne bi bilo denarja.

Kot smo zapisali uvodoma že povedali, je vladin predlog socialnega sporazuma za prihodnje leto le povzetek sporazuma iz lanskega leta.

Bo predlog ZSSS podlaga novega socialnega sporazuma?

V razpravi o predlogu, naj bi vlogo in položaj ESS uredil poseben zakon so predstavniki vlade, poleg ministra sta govorila še **Meta Štoka Debevec** in **Dušan Kidrič**, skušali partnerje prepričati, naj to vprašanje rešijo v enem od poglavij socialnega sporazuma za letošnje leto. Zlasti **Dušan Semolič** in **Miran Goslar** pa sta vseeno zahtevala, naj se o tem vprašanju dogovorijo posebej. Če mnenje večine velja, bo moralo ministrstvo za delo ob sodelovanju drugih resorjev, čimprej ugrizniti v ta zakonski predlog, ki ne posega le v odnose med vlado, delodajalci in delojemalci, ampak tudi v odnose socialnih partnerjev z državnim zborom. Anton Rop pa zakona o ESS načelno ne zavrača.

Vladin predlog novega socialnega sporazuma je za delodajalce nesprejemljiv, saj le prepisuje lanskega letnega, je povedal **Miran Goslar** in dodal, da bi morali zato upoštevati le predloga gospodarske zbornice in ZSSS. Predlog ZSSS pa je za delodajalce v marsičem sprejemljiv. Delodajalci nasprotujejo zlasti splošni indeksaciji plač, strinjajo se le z določitvijo najnižjih in izhodiščnih plač. Vse drugo naj bi bilo odvisno od rezultatov gospodarjenja in uspešnosti podjetij. Možnosti za povečanje minimalnih plač pa Goslar ne vidi. Prav tako ni možnosti za izplačevanje 107.000 tolarjev, kolikor naj bi po predlogu ZSSS znašal regres za letni dopust. Delodajalci podpirajo le predlog poenotenja regresa in poenostavitve njegovega izračuna, saj je lansko določilo povzročilo podjetjem veliko dela.

Goslar je predlagal, naj ESS oblikuje ozko delovno skupino, ki bi lahko – zaradi dokaj enotnih pogledov delodajalcev in delojemalcev – zelo hitro pripravila skupen predlog socialnega sporazuma. **Miha Grah**, ki v ESS zastopa obrtno zbornico, je dodal, da lahko novi socialni sporazum podpiše le, če ne bo veljal za zasebna podjetja z manj kot 15 zaposlenimi, ki imajo znatnega lastnika kapitala.

Dušan Semolič je pisnemu predlogu ZSSS dodal zlasti zahtevo, naj se socialni sporazumi v priho-

dne sklepajo pred sprejetjem proračuna ali vsaj sočasno s njim. Zahteval je tudi poseben separat o zaposlovanju. Pogajanja o socialnem sporazumu naj ne onemogočijo veljavnosti kolektivnih pogodb dejavnosti. Goslarjevemu mnenju o nemogućnosti povečanja minimalnih plač pa je **Semolič** ugovarjal z lanskega letnega dogovorom socialnih partnerjev o postopnem dvigovanju najnižjih plač na evropsko raven. Tudi on je menil, da je treba omejiti najvišje plače, saj ne smejo biti samopostrežba za privilegirance.

Razlogi, zaradi katerih **Pergam** lani ni podpisal dogovora o plačni politiki, veljajo tudi letos, je povedal **Dušan Rebolj**. Če bo vsebina dogovora v plačah v celoti prenesena v socialni sporazum, bodo odstopili tudi od pogajanj o tej listini. Vsak sporazum ali dogovor, ki naj bi ga podjetja skupaj z obrzci uporabljala neposredno, je za Pergam nesprejemljiv. Nasprotoval je tudi **Dušana Kidriča**, naj bi omejitve plač veljale tudi za »certificirana podjetja«. Če bi to sprejeli, bi postavili vprašaj za notranje lastništvo, je menil **Rebolj**.

Pogajanja o socialnem sporazumu se bodo pričela že prihodnji teden

Boris Mazalin je opozoril, da ni jasno, ali socialni sporazum velja le za gospodarstvo ali za vse družbene sloje. Opozoril je tudi na osem zakonov, 22 podzakonskih aktov in prav toliko uredb, ki določajo plače poslancev, sodnikov in še nekaterih privilegiranih slojev. Mazalin je menil, da je socialni sporazum potreben zaradi razvoja, zato ga bi lahko podpisali tudi za

več kot eno leto. Na njegovo razpravo se je **Nevenka Lekše**, ki ima v ESS le status opazovalca sindikatov negospodarstva, odzvala s ponovno zahtevo, naj se ta organ razširi s sindikati s področja negospodarstva.

Po tej razpravi je minister **Anton Rop** predlagal sklepe, ki so bili skoraj v celoti sprejeti. Na ministrstvu za delo bodo še ta teden pripravili predlog socialnega sporazuma, ki bo upošteval predloge partnerjev. Izhajali bodo iz pozitivnih dosežkov sporazuma za lansko leto. Šestčlanska pogajalska skupina bo že prihodnji tork začela pogajanja. Zakon o kolektivnih pogodbah bo ministrstvo še ta mesec vložilo v parlamentarno proceduro. Rop se je strinjal tudi s separatom o zaposlovanju, kot ga zahteva ZSSS. Za reševanje položaja tekstilne in usnjarske industrije bo vlada te dni pripravila obsežen program ukrepov, med njimi bo tudi nevarinska zaščita domače industrije.

O drugih vprašanjih pa se bodo partnerji pogajali. Po Ropovih besedah to velja zlasti za višino minimalnih plač in omejevanje plač po individualnih pogodbah. Vlada pripravlja tudi zakon, ki naj bi ščitil vse lastnike, tudi notranje.

Po teh predlogih so partnerji razpravljali le še o posledicah odklonilnega stališča dveh partnerjev do dogovora o plačni politiki v letošnjem letu. Če smo prav razumeli, vlada (še) ne razmišlja o nadomestitvi dogovora z interventnim zakonom. Goslar je vlado za vsak primer vseeno opozoril, da bi intervencni zakon zelo zmanjšal možnosti za sklenitev socialnega sporazuma.

Franček Kavčič

SKEI CELJSKE ZLATARNE SE BORI PROTI STEČAJU

Predsednik Skei Zlatarne Celje **Rudi Špes** je ta teden na tiskovni konferenci obsodil ravnanje Banke Celje, ki kot največja upnica tega podjetja želi uveljaviti hipoteko na poslovno stavbo. Omenjena banka je namreč imela člana v upravnem odboru in na tej podlagi boljši položaj kot drugi upniki. Špes je povedal, da so velik upnik tudi zaposleni, za katere bo Skei skušal uveljaviti 500 milijonov tolarjev terjatev iz naslova neizplačanih plač in drugih prejemkov.

Skei bo skušal na sodišču razveljaviti hipoteko na poslovno stavbo, saj bi uveljavitev lastništva banke pomenila neuspeh sanacije in verjetno konec zlatarstva v mestu ob Savinji.

V Zlatarni Celje je zaposlenih še 400 delavcev, od tega je 150 trajno presežnih. Ker dela ni, občasno čaka na delo večina delavcev. Po Špesovih besedah so delavci skrajno potrpežljivi, verjetno zato, ker ne verjamejo, da bi lahko kdorkoli, zlasti pa ne »njihova« banka, pokopal podjetje. Zlatarna ima ugled v svetu in tudi tuji strokovnjaki ji napovedujejo velike možnosti preživetja.

O položaju podjetja bo ta petek razpravljala skupščina Zlatarne Celje. Skei pričakuje, da bodo upniki podprli nadaljevanje že začete sanacijskega programa. Če se to ne bo zgodilo, ostane sindikatu le še zaostritev boja, ki lahko škoduje tudi vsemogočnim upnikom.

F. K.

Sindikalna lista

Prvi del

februar 1996

1. Dnevnice

- cela dnevica (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti) 3.500,00
- polovična dnevica (nad 8 do 12 ur odsotnosti) 1.750,00
- znižana dnevica (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča dve uri po njem) 1.218,00

2. Kilometrini (od 7. 6. 95 dalje)

23,00

3. Ločeno življenje

42.422,00

4. Prenosišče - Povračilo stroškov prenočevanja do višine zneska po predloženem računu, ki ga odobri delodajalec

5. Regres za prehrano

10.605,00

Drugi del

V drugem delu objavljamo povprečno plačo za obdobje oktober-december 95 kot osnovno za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečna plača v preteklih treh mesecih v gospodarstvu Slovenije znaša 68.128 SIT.

1. Jubilejne nagrade

- za 10 let 35.370,00
- za 20 let 53.056,00
- za 30 let 70.741,00

2. Nagrada ob upokojitvi

212.223,00

3. Solidarnostne pomoči

70.741,00

Vir: Zavod RS za statistiko

Strokovna služba ZSSS

Opomba:

Objavljena višina nagrade ob upokojitvi je rezultat kolektivnega pogajanja. Sprejeta sprememba uredbe Vlade RS o stroških, ki se priznavajo kot odhodek (Ur. l. RS, št. 7/95), pa omogoča to nagrado do višine treh bruto plač v gospodarstvu RS.

KAJ DELAJO

V drugih sindikatih

SVIZ Sindikat vzgoje, izobraževanja in znanosti

Protest zoper enostranske ukrepe Italije

Glavni odbor Sindikata vzgoje, izobraževanja in znanosti Slovenije (SVIZ) z vedno večjo zaskrbljenostjo spremlja razmere v šolah s slovenskim učnim jezikom v Italiji. Njihov položaj se nenehno slabša. Italijanske šolske oblasti s svojimi ukrepi vse bolj omejujejo življenjski prostor šolstva za slovensko narodnostno skupnost, kar je zlasti prizadelo šole na Tržaškem.

S šolskim letom 1995/96 je šolsko skrbništvo za tržaško pokrajino odpravilo dve samostojni nižji srednji šoli - v Rojanu in na Proseku - ter ju pripojilo šolama v Šentjakobu oziroma na Opčinah. S tem je Italija kot podpisnica Londonskega memoranduma iz leta 1954 in Osimskega sporazuma iz leta 1975 kršila obe mednarodni pogodbi, ki med drugim določata mrežo šol slovenske manjšine v Italiji in italijanske v Sloveniji z navedenimi sedeži posameznih vrst vzgojno-izobraževalnih zavodov (od otroških vrtecev in osnovnih šol do nižjih in višjih srednjih šol) na narodnostno mešanem območju v deželi Furlaniji-Juljski krajini.

Republika Italija ne more enostransko, brez druge prizadete strani, torej Republike Slovenije kot naslednice SFRJ, ki je bila podpisnica obeh meddržavnih sporazumov, spreminjati mreže šol za pripadnike slovenske narodnosti. Tega ukrepa italijanske šolske oblasti ne morejo opravičevati z racionalizacijo šolske mreže zaradi splošnega varčevanja v italijanskem šolstvu. Po mednarodnih konvencijah in tudi po italijanski ustavi narodnostne manjšine uživajo posebno varstvo, torej tudi pri organizaciji manjšinskih šol, saj zanje ni mogoče uporabljati enakih prostorskih in finančnih normativov kot za šole večinskega naroda in ukinjati samostojnih slovenskih šol. Republika Slovenija spoštuje z meddržavnim sporazumom določeno mrežo šol z italijanskim učnim jezikom v občinah Koper, Izola in Piran.

Od leta 1954 sta se obe državi podpisnici Londonskega memoranduma in nato Osimskega sporazuma dogovarjali o vseh aktualnih vprašanjih, tudi o problemu manjšinskih šol; obravnavali so jih v meddržavnem mešanem odboru, ki spremlja izvajanje obeh mednarodnih sporazumov.

V zadnjem času se znova stopnjuje vznemirjenje med slovensko narodnostno skupnostjo v Italiji, ker so na tržaški univerzi izdelali študijo za italijanske šolske oblasti o nadaljnjem krčenju šolske mreže in odpravljanju samostojnih slovenskih vzgojno-izobraževalnih zavodov, od vrtecev do srednjih šol.

Sindikata vzgoje, izobraževanja in znanosti Slovenije (SVIZ) zaradi vedno večje ogroženosti šol s slovenskim učnim jezikom v Italiji meni, da je za varstvo slovenske manjšine dolžna skrbeti tudi država Republika Slovenija kot naslednica SFRJ - podpisnice Londonskega memoranduma in Osimskega sporazuma.

Zato SVIZ poziva Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije, naj:

- odločno protestira in opozori Republiko Italijo na njene obveznosti po mednarodnih sporazumih, ko enostransko odpravlja samostojne slovenske šole in pripravlja nove ukrepe za "racionalizacijo" šol s slovenskim učnim jezikom ter s tem ogroža enega od temeljnih pogojev za obstoj slovenske manjšine;

- zahteva takojšen sklic mešanega odbora za izvajanje meddržavnih sporazumov, ki naj obravnava stanje na področju šolstva za slovensko narodnostno skupnost v Italiji s posebnim ozirom na spreminjanje mreže slovenskih šol v tržaški pokrajini;

- v primeru, če Republika Italija ne bi upoštevala meddržavnih dogovorov, naj Republika Slovenija sproži obravnavo tega problema pred Evropskim sodiščem v Strasbourgu.

SVIZ solidarnostno podpira akcijo Sindikata slovenske šole v Italiji in Enotnega šolskega odbora slovenske narodnosti, da bi zavarovali mrežo šol s slovenskim učnim jezikom v Italiji in jim zagotovili tudi potrebne gnotne pogoje za delo, kakršne ima šolstvo v državah Evropske zveze. Sedanja proračunska sredstva za materialne in funkcionalne izdatke slovenske šole potiskajo na rob preživetja.

SVIZ bo z vsebino te izjave seznanil svetovno konfederacijo učiteljskih organizacij, katere član je, Izobraževalno internacionalo (Education International) v Bruslju z namenom, da nas solidarnostno podpre v prizadevanjih za ohranitev slovenske šole v Italiji.

Prof. Branimir Štrukelj, glavni tajnik

NADOMESTILO POSLEJ ZAJAMČENOSTI

Predstavniki Zveze svobodnih sindikatov Slovenije (ZSSS) v organih Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) so držali besedo: z nenehnim pritiskom so dosegli, da je generalni direktor ZZZS Franc Košir naposled le odpravil svoja »navodila območnim enotam zavoda«, ki so imela za delavce neprijetne posledice. Več o tem v naslednjem dopisu, ki sta nam ga poslala Brane Mišič in Lučka Böhm, člana upravnega odbora ZZZS iz ZSSS:

»V prilogi vam pošiljava kopijo navodila generalnega direktorja Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije Franca Koširja iz začetka letošnjega februarja o odmeri nadomestila plače zaradi bolezenske odsotnosti z dela nad 30 delovnih dni zaposlenim pri delodajalcih, ki ne izplačujejo plač zaradi nesolventnosti.

Svoje bralce ste v letu 1995 podrobno seznanjali o navodilu generalnega direktorja Zavoda iz junija 1995, ki je bilo posledica finančnih težav Zavoda - med drugim zaradi slabe finančne discipline pri plačevanju prispevkov za obvezno zdravstveno zavarovanje. Zaposleni pri zasebnih delodajalcih so morali svoje zdravstvene izkaznice mesečno potrjevati na območjih enot Zavoda. Posebej težak je bil položaj delavcev, ki zaradi neplačanih prispevkov niso prejeli plače zaradi odsotnosti z dela več kot 30 delovnih dni.

Predstavniki Zveze svobodnih sindikatov Slovenije so na vseh organih upravljanja Zavoda ponavljali zahtevo za odpravo tega navodila, ki ga je izdal generalni direktor v skladu s svojimi pooblastili. Generalni direktor je na tej podlagi, in ker se je finančna disciplina izboljšala, že konec leta 1995 odpravil večino ukrepov navodila iz junija 1995. Vaši bralci so bili o tem obveščeni.

Odprto pa je ostalo vprašanje izplačila nadomestila plače delavcem, katerih delodajalec zaradi nesolventnosti ne izplačuje ne prispevkov za obvezno zdravstveno zavarovanje ne plač zaposlenim. Februarja leta pa je generalni direktor le izdal še dodatno navodilo, ki vam ga prilagava s prošnjo, da z njim seznanite tudi svoje bralce.

To smo z veseljem storili...

D. K.

ZAVOD ZA ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE SLOVENIJE

OBMOČNIH ENOT
ZAVODA ZA ZDRAVSTVENO
ZAVAROVANJE SLOVENIJE

61000 Ljubljana
Mikloškova 24
tel.: n.c. 061/17-21-200, 329-084
fax: 061/12-182
širo rač.: 50101-603-47826

Istv. dopis: 50-2/442-96
datum: 5/2-1996
vst. dopis:

ZADEVA: NADOMESTILO PLAČE

V mesecu juniju 1995 smo vam posredovali več okrožnic v zvezi izplačilom nadomestila plače v primerih, ko zavezanci za prispevek nimajo plačanih prispevkov ali pa ne izplačujejo plač.

Na kolegiju direktorjev dne 18.1.1996 je bilo dogovorjeno, da Zavod v bodoče tudi v teh primerih izplača nadomestilo delavcem in sicer največ v višini zajamčene plače. To utemeljuje z 31. členom Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, ki določa minimum in maksimum nadomestila. V primerih, ko ni plačan prispevek ali pa ni izplačana plača, tudi za kršitev delovno-pravne zakonodaje in je zato potrebno obvestiti tudi pristojno inšpekcijo.

V posameznih primerih pa delodajalec ne izplača nadomestila delavcu, čeprav vložil zahtevek za povračilo sredstev pri Zavodu. V vseh takih primerih naj območna enota zavoda na predloženo dokumentacijo izplača nadomestilo plače delavcu.

Prosimo, da pred ravnanjem po tem navodilu preverite vse podatke, ki bi lahko vplivali na izplačilo oziroma njegovo zadržanje.

Lepo pozdravljeni!

Pripravila:
Irena Zagar

ODMERA DOHODNINE '95

Na podlagi podatkov Zavoda Republike Slovenije za statistiko o povprečni mesečni plači v Republiki Sloveniji za leto 1995, ki so podlaga za izračun lestvice za odmero dohodnine za leto 1995 in zneskov olajšav, ki znižujejo osnovo za dohodnino, vam posredujemo izračun lestvice za odmero dohodnine za leto 1995 ter zneske posameznih olajšav, ki se bodo upoštevali pri odmeri dohodnine za leto 1995.

Zneski, določeni v 12. členu zakona o dohodnini (Ur. l. RS, št. 71/93, p. 2/94 in 7/95), se za odmero dohodnine za leto 1995 valorizirajo tako, da znašajo:

Če znaša letna osnova SIT		Znaša davek	
nad	do	SIT	SIT
	668.131	17 %	
668.131	1.336.262	113.582 + 35 % nad	668.131
1.336.262	2.004.394	347.428 + 37 % nad	1.336.262
2.004.394	2.672.525	594.637 + 40 % nad	2.004.394
2.672.525	4.008.787	861.889 + 45 % nad	2.672.525
4.008.787		1.463.207 + 50 % nad	4.008.787

Lestvica bo objavljena v Uradnem listu Republike Slovenije.

Zneski olajšav, ki zmanjšujejo osnovo za dohodnino za leto 1995, ugotovljeni na podlagi podatka o povprečni letni plači zaposlenih v Republiki Sloveniji za leto 1995 (v nadaljnjem besedilu PP), ki znaša 1.434.952 SIT, so naslednji:

1. znesek neobdavljivega dela v višini 11 % PP po 7. členu zakona o dohodnini 147,83
2. zneski olajšav po 8. členu zakona o dohodnini, priznani:
 - invalidom s 100 % telesno okvaro v višini 100 % PP 1.343,95
 - učencem in študentom za prejemke, dosežene z opravljanjem del preko študentskih in mladinskih organizacij, v višini 40 % PP 537,58
 - starejšim od 65 let v višini 8 % PP 107,51
3. znesek posebne olajšave za vzdrževane družinske člane po 10. členu zakona o dohodnini znaša za prvega otroka in za vsakega drugega vzdrževanega družinskega člana 10 % PP, za vsakega nadaljnjega otroka pa se olajšava poveča za 5 % navedene plače:
 - za enega otroka in vsakega drugega vzdrževanega družinskega člana v višini 10 % PP 134,39
 - za dva otroka v višini 25 % pp (10 % + 15 %) 335,98
 - za tri otroke v višini 45 % PP (10 % + 15 % + 20 %) 604,77
 - za štiri otroke v višini 70 % PP (10 % + 15 % + 20 % + 25 %) 940,76
 - za pet otrok v višini 100 % PP (10 % + 15 % + 20 % + 25 % + 30 %) 1.343,95
 - za vsakega nadaljnjega otroka se olajšava poveča na enak način kot v zgoraj navedenih primerih 671,90
 - za motenega otroka v višini 50 % PP 355,98

državna podsekretarka v ministrstvu za

Za koliko si boste olajšali dohodnino...

**POLITIKOM
JE TREBA
GLEDATI
POD PRSTE
IN NE
V USTA**

*Dr. Dušan Zbašnik, profesor na Ekonomsko
poslovni fakulteti mariborske univerze
in član Sveta Banke Slovenije*

**ZAUPAM V TOLAR IN
VERJAMEM, DA GA
LAHKO PRIPELJEMO
DO KONVERGENČNIH
KRITERIJEV, KI BODO
VELJALI ZA ČLANICE
EKONOMSKE IN
MONETARNE UNIJE**

PANORAMA

NOVA GORICA – DESETNICA OB SOČI

Najzahodnejše slovensko mesto Nova Gorica je izgubila nekdanji blišč, ko je socialistična družba postavila ob mejo s kapitalističnim zahodnim konzumizmom izložbeno okno svoje sposobnosti. Ob amputirani Gorici, ki je ostala v Italiji, je nastala nova tvorba, ki bi rada bila mesto kot bi rada vsaka izložbena lutka postala Martina Kajfež. V devetdesetih letih se je pokazala, da je le nebogljjen štrcelj v rokah dnevne politike. Politični nastanek namreč kot zakleto ohranja na Novi Gorici politično nalepko, ki se ji, na svojstven način še vedno maščuje. Kot da je Desetnica z rdečo vrtnico v grbu in rdečo nalepko na potrdilu o slovenskem državljanstvu kaznovana za grehe, ki jih morebiti ni naredila. In vendar se na koncu tunela kaže svetloba.

Laško v objemu Zlatoroga ali resničnost, ki nj pravljica

**TUDI LASKO NE BI BILO TAKSNO, KOT JE,
ČE NE BI BILO RAZUMEVANJA
TAMKAJSNJE PIVOVARNE**

Koalicija (ni) razbita

Premier in predsednik Liberalne demokracije dr. Janez Drnovšek ter lider slovenske krščanske demokracije Lojze Peterle tekmujeta v izjavah hvalnicah novi dvojni koaliciji. Dr. Janez Drnovšek je na strankarskem forumu v Trbovljah ocenil trenutno politične razmere v Sloveniji in zagotovil, da so tudi po odhodu Združene liste iz vladne koalicije stabilne (Slovenec, 17. februarja 1996).

Lojze Peterle pa je pred strankarskimi občinskimi voditelji iz vse Slovenije dejal, da je »dvojna koalicija zmagala SJD in da sta bila nad izstopom Združene liste presenečena tako vladni predsednik Janez Drnovšek kot baza Združene liste. To dejanje je razjasnilo politični položaj, saj pomeni postavitev trdnih pravil koalicijskega delovanja, hkrati pa je SKD s tem pridobila 6 do 18 ministrskih mest, kar približno ustreza razmerju, ki ga ima stranka v parlamentu. Pomembno je tudi, da v vladi ni več stranke nekdanjega režima, kar naj bi pomenilo več vodilnih moči iz zahodne Evrope in ZDA. 'Izstop ZLSDS se ni zgodil sam po sebi, kot želijo prikazati naši nasprotniki. Velike zasluge za to ima prav SKD, je še poudaril Peterle.« (Slovenec, 13. februarja 1996)

Peterle je botej priložnosti tudi nakazal, da krščanska demokracija ne bo podprla opozicijskega predloga o zamenjavi predsednika državnega zbora Jožefa Školčiča in interpelacije o delu in odgovornosti zunanjega ministra Thalerja. »Deset mesecev pred volitvami je skoraj vseeno, kdo deli besedo poslancem - ali Školčič ali pa kod drug,« je dejal Peterle v zvezi s Školčičem. Za Thalerja pa meni, da je »bolje, da se on še malo nauči, kot da bi učili popolnoma novega človeka.«

Medtem pa se je »zgodila nedisciplin« dela poslancev Liberalne demokracije ob glasovanju o izbirnem predmetu o verstvih.

Glavna tajnica SKD Hilda Tovšak je v petek, 16. februarja 1996 na tiskovni konferenci izjavila, da to pomeni kršitev koalicijskega dogovora in da »lahko povzroči enako strankarsko nedisciplino tudi pri poslancih SKD.« Hipotetično, kot je pojasnila Tovšakova v odgovoru na novinarsko vprašanje, ali obstaja povezava med glasovani LDS in SKD, si krščanski demokrati lahko vzamejo enako pravico v zadevi Školčič in Thaler, kot so si jo vzeli liberalni demokrati pri šolski zakonodaji. Vladni stranki sta se namreč dogovorili za sodelovanje, česar pa se poslanci LDS niso držali, zato po besedah Tovšakove v poslanski skupini SKD vlada nejevolja, od LDS pa pričakujejo pojasnilo... (Dnevnik, 17. februarja 1996)

Vladni stranki pa se še drugače odločali tudi v petek, 17. februarja, in sicer glede dileme, ali naj oddajniki in zveze postanejo javno podjetje ali naj ostanejo v okviru državne RTV Slovenija.

Ivo Hvalica je to komentiral takole: »Po evropskih merilih parlamentarne demokracije je koalicija razpadla. Vse pozivam na predčasne volitve.« Jelinčič je na to cinično dodal: »Koalicija ni razpadla, ampak je vedno močnejša.« Poslanec LDS Janez Jug pa je dejal: »Koalicija ni razpadla. Različnost bogati duha.«

Doslednost pa pri vsem skupaj očitno tudi ni problem?!

Kdo (ne) zlorablja papeža

Komentator Slovenca piše, da »papežev obisk v Sloveniji čedalje bolj razburja duhove, saj ne prihaja kdorkoli. Obiskala nas bo največja moralna avtoriteta tega stoletja, državni poglavar, ki je dal zeleno luč za mednarodno priznanje Slovenije. Ne nazadnje bo papež s svojim obiskom počastil bolj ali manj katoliško deželo, ki je 150 let po pokristjanjenju še ni obiskal noben poglavar Katoliške cerkve. Ali ni to enkratni zgodovinski dogodek? In vendar bi se mu nekateri radi izognili ali vsaj odvzeli pomen, ki ga obisk ima. Del javnih občil v tej smeri že buri duhove, med ljudmi želi zasejati dvome o potrebnosti in koristnosti obiska, v njem vidijo kvečjemu priložnost za predstavitev Slovenije v svetu in se sprašujejo o stroških takega predstavljanja, s čimer se večpomenski obisk (ni zanemarljiv zlasti pastoralni del) skrči na najmanj pomemben del. Posredno bo namreč Slovenija tiste tri dni pač navzboča v elektronskih in drugih

občilih tako rekoč po vsem svetu. Popolnoma nekorektno je, da taki ali drugačni dušebrižniki leve politične provencience govori o papežu celo kot 'netilcu notranjepolitičnih razprtij' v Sloveniji (ljubljski Dnevnik, 13. februarja 1996). Sprašujejo se, ali ne bi bilo za Slovenijo koristneje - za milijon mark - najeti oglasni prostor na straneh Newsweeka, kot pa da se ta denar vložijo v organiziranje papeževga obiska. Pri tem se posamezniki postavljajo v vlogo pravnih zastopnikov vseh davkoplačevalcev. Pozabljajo pa, da gre za državniški obisk. enako se sprašujejo, od kod denar Cerkev na Slovenskem za kritje pastoralnega dela papeževga obiska (srečanja z verniki in njihovimi voditelji). Pri tem se razni nasledniki prejšnjega režima ne vprašajo, zakaj status Cerkev še ni zakonsko urejen. Gre za vprašanje materialne osnove, potrebne za delovanje Cerkev, kjer Cerkev v Sloveniji ne odklanja nobene rešitve, ki je v svetu znana in uporabljena v razmerju med Cerkvijo in državo. Vendar se zadeve kar ne premaknejo, celo več, država je nedvomno ob pomoči leve ideologije in pod krinko varovanja državnih interesov zamrznila vračanje odvetnega cerkvenega premoženja...«

Seveda je moč soglašati s komentatorjem Slovenca, da različne prilehne domače slovenske manipulacije v zvezi s papeževim obiskom mečejo slabo luč na Slovenijo. Na vse nas, ne samo na »leve dušebrižnike«. Nič manj neprijetni in nič bolj vzgladni niso tisti »dušebrižniki« iz cerkvenih krogov, ki že nekaj tednov zlorabljajo papežev obisk za najrazličnejše grožnje in zahteve.

Je lepo in prav, da nadškof dr. Šuštar skupaj s predstavniki združenih ob Lipi sprave ugotavlja, »da bi bilo povabilo svetemu očetu upravičeno, če bi največja državna oblast do obiska s krščanskim simbolom v svojem imenu zaznamovala kako množično grobišče, ki je posledica prejšnje oblasti, katere pravna dedinja je sedanja oblast«. Ali teh zadev ne urejamo (in usklajujemo) v parlamentu in drugod, zakaj jih je treba dramatizirati, izsiljevati in pogojevati s papeževim obiskom?

Je prav, da je apostolski nuncij (očitno pod vplivom nekaterih slovenskih krogov) »presenečen« ugotovil, da ton in vsebina poslanice slovenskih borcev papežu ne ustrežata ozračju prisrčnosti in pripravljenosti na dilaog, ki ju je bilo čutiti med pogovorom« med njim in predstavniki borcev, čeprav so borci v njej opozorili samo na nekatere pojave in ekstreme, s katerimi se srečujemo v Sloveniji tako rekoč vsak dan.

Je morda »dialoško« pisanje Družine, ko poudarja, da »pismo borcev za papeža ni presenetilo samo nuncijska, ampak vse, ki poznamo našo medvojno in povojno zgodovino? V pismu spominjajo borci papeža na njegove slabe izkušnje s medvojnimi nacizmom, pozabili pa so na njegove še veliko slabše izkušnje s povojnim komunizmom. S tem mu jasno povedo, iz kakšnih logov prihajajo.

Namesto da bi se opravičili za neizmerno gorje, ki ga je njihova avantgarda povzročila slovenskemu narodu, posebno še slovenski Cerkvi, v pismu del te Cerkev denuncirajo in jo obtožujejo: kolaboracije s okupatorjem, ne da bi povedali, da je revolucija s svojim terorjem prisilila rojake k temu, da so šli po orožje k okupatorju; revanšizma, namesto da bi zapisali, da se ni doslej še nobenemu revolucionarju skrivil niti las; blatenja NOB, namesto da bi rekli, da demokratično misleči ljudje obsojajo revolucijo, o mnogih njenih udeležencih pa dopuščajo možnost, da niso vedeli zanjo... Borci so v pismu tudi zapisali, da so že obsodili 'posamezne napade in ekscese' v svojih vrstah, kot da so bili izvensodni poboji več kot deset tisoč žrtev - da ne omenjamo ostalih tisočev žrtev med revolucijo - samo posamezne napake in ekscese. Pismo jasno kaže, da ni pri trdem jedru dedičev revolucije nobene pripravljenosti priznati krivico, s tem pa tudi ne volje za spravo.«

Kaj (ni) rekel dr. Bučar

»Rogovileži iz vrst ZL, SNS, Demokratov in dela LDS, skratka tisti, ki so še pred nedavnim razmišljali po 'edino zveličavnih obrazcih' se nam danes predstavljajo kot veliki demokrati in nas o demokraciji tudi nenehno poučujejo. In kaj te 'demokrate' moti pri šolski zakonodaji? Moti jih, da bo imel učenec v

osnovni šoli (v zadnjih treh letih) med šolskimi predmeti, ki si jih izbira sam ali bo pomoči staršev, možnost izbrati tudi predmet, ki se imenuje pouk o verstvih in etiki, lahko pa seveda tega predmeta tudi ne bo izbral. Ta predmet še zdaleč ne pomeni uvedbe verouka v šole, s čimer se je na veliko zavajalo... Marsikatero krepko pa so 'izvalili' profesorji. France Bučar je tako zatrdil, da je uvajanje spornega predmeta 'žaljivo za vernike' Nace Polajnar voditelj poslanske skupine SKD, pa je pripomnil, da je za vernike kvečjemu žaljiva takšna trditev, ne pa omenjeni predmet...« S takšnim komentarjem je Slovenec pospremil uvajanje izbirnega predmeta o verstvih in etiki.

In kaj je v zvezi s tem v državnem zboru v resnici rekel (delno) citirani (profesor) dr. France Bučar?

Dr. France Bučar je (kot piše Večer) poudaril, da je »vedenje o religijah nujno za razumevanje evropske kulture in zato bi bilo prav, da prevevajo religije poučevanje vseh predmetov, ki obravnavajo evropsko kulturo. Dr. Bučar je primerjal sedanje uvajanje spornega predmeta s početjem partije pri uvajanju sociologije s temelji marksizma. 'Kot tujek je uvajala ta predmet,' je dejal dr. Bučar, 'in predmet religija in etika je kakor partijski model, cepljen na religijo.' Dr. Bučar je prepričan, da je vpeljava tega predmeta v takšni obliki za vernike žaljiva, za intelektualce pa smešna.«

Kaj (ne) ve župan Križman

Kako naj si razlagamo izjavo mariborskega župana dr. Alojza Križmana v dolgem intervjuju za ljubljanski Dnevnik, da bo morda »na koncu on tisti, ki bo končal v zaporu?«

Dr. Križman je s svojimi izjavami o tem, da je Maribor center slovenskega kriminala in da sta s tem kriminalom globoko povezana tudi sodstvo in policija, izzval najrazličnejše reakcije. Je zdaj njegovo omenjanje »zapora« tiho potrdilo, da je šel v nekaterih (javnih) ocenah vendarle predaleč, ali pa novo dramatično opozorilo, da so stvari tako »skorumpirane«, da mu kot »edinemu bojevniku za red« grozi celo zapor? piše Tednik.

Vsekakor je pretresljivo, da župan v omenjenem intervjuju brez kakšnih posebnih utemeljitev na vprašanje, ali je v Mariboru sploh še kaj pozitivnega, izjavlja, da je to »naboj mladih - in čisto nič drugega.«

Konec prejšnjega tedna so predsednik mariborskega višjega, okrožnega in okrajnega sodišča podpisali predlogo za kazenski pregon dr. Alojza Križmana zaradi kaznivega dejanja žaljive obdolžitve in ga poslali mariborskemu tožilstvu. To kaznivo dejanje naj bi mariborski župan, kot je zapisalo Delo, zagrešil s trditvijo (objavljeno v 6. letošnji številki revije Mag), da je Maribor središče slovenskega kriminala, v katerega sta globoko vpletena tudi tamkajšna policija in sodstvo.

Podpisniki omenjenega predloga so Peter Hauptman, predsednik višjega sodišča v Mariboru, Karel Ferencak, predsednik Okrožnega sodišča v Mariboru, in Miroslav Pleberšek, vršilec dolžnosti predsednika Okrajnega sodišča v Mariboru. Predsednik okrožnega sodišča je izjavil, da sodišče ne bo polemiziralo z županom po časopisih in da bodo uporabili vse uradne postopke. Poudaril je, da so obtožbe resnično hude, zato bo moral imeti župan dr. Alojz Križman zanje tudi trdnije dokaze.

Komentatorica mariborskega Večera se je zadnjič zgražala, zakaj mariborski župan Križman domnevne mariborske kriminalne umazanije odkril v Ljubljani in ne v Mariboru. Vendar je to še najmanj pomembno.

Veliko hujše je, da se je prvi občan Maribora v javnosti kar nekajkrat pojavil s šokantnimi trditvami in obtožbami, za katere bi moral imeti kot uradna oseba bolj trdne dokaze, kot pa so ulične govornice in domneve.

Vsekakor gre za svojevrsten in skrb zbujajoč način zlorabljanja javnosti, če funkcionar tako visokega ranga, kot je mariborski župan, prek televizije in po časopisih govori o mariborskih in slovenskih grozljivkah in hkrati ne pove, ali je v zvezi s tem sploh ukrepal in ali

sploh misli ukrepati, kot da za domnevne razmere v Mariboru in Sloveniji ne bi bil v veliki meri odgovoren tudi sam, veliko bolj kot večina drugih ljudi.

V intervjuju za tednik Mag in za ljubljansko televizijo je dr. Alojz Križman dejal, da vse bolj verjame v načrt Puščava, za katerega je slišal pred dvema letoma, a je takrat še dvomil o njegovem obstoju. Pri tem načrtu naj bi se zaročilo proti Mariboru nekaj ljubljansko podjetje v povezavi z nekim avstrijskim podjetjem z namenom, da bi načrtoval in sistematično rušili mariborsko gospodarstvo. Župan je tudi dejal, da je Maribor mesto z največ kriminala v Sloveniji in da obstaja kriminalna naveza med Mariborom in Koprom, ki se ukvarja s trgovanjem z mamilami in orožjem.

Načelnik mariborske uprave za notranje zadeve Milan Čuš je dopisniku Dnevnika začudeno izjavil, da o kakšnem načrtu Puščava ni nič slišal, in dodal, da se mu zdijo navedbe župana Križmana smešne. Prav tako po mnenju prvega policaja v Mariboru ni nikakršnih osnov za županovo oceno, da je Maribor mesto z največ kriminala v Sloveniji, in prav tako policija naj ne bi ugotovila hujše kriminalne povezave med Mariborom in Koprom. Načelnik mariborske uprave za notranje zadeve je mariborskega župana še poučil, da s takšnimi svojimi trditvami širi med Mariborčani subjektivni občutek o slabi varnosti v mestu, kar je brez dvoma zelo škodljivo.

Župan na policijske trditve ni reagiral, niti ni znan, da bi v okviru svojih pristojnosti in odgovornosti, če res verjame v tisto, kar je govoril, zahteval kakršnokoli ukrepanje. Saj je vendar nemogoče, da bi bile ocene policije in najpomembnejšega predstavnika oblasti v mestu tako diametralno nasprotni. V vsaki normalni državi bi zaradi česa takšnega kdo odletel s svojega položaja. Ali policijski šef ali pa župan! Vsekakor pa bi tako resno zadevo na veliko raziskovali in poskušali razjasniti.

Primer mariborskega župana ponovno dokazuje, kako domačino in kako poceni se zdi nekaterim v Sloveniji sejanje javnih obtožb in polresnic. Sestavni del urejene, predvsem pa človeško normalne in znosne države bi moral biti tudi zaznavnejši odpor proti vsem tistim, ki se s takšno lahkotnostjo in zlobo, velikokrat pa tudi s preračunljivimi političnimi cilji odločajo za umazane javne obračune, nepremišljene izjave in alarmantne ocene. Vse to bi morali začeti strogo sankcionirati, formalnopravno in moralno. Takšno početje seveda tudi ne bi smelo ostati brez posledic v politični karieri in za ugled političnih grupacij, ki takšne ljudi spoštujejo, spodbujajo in podpirajo. Svoboda govora pač ne more pomeniti vnaprejšnje odveze odgovornosti za vsakršno govorjenje.

V Sloveniji imamo iz dneva v dan preveč velikih afer in hudih obtožb, ki ostajajo brez pravega razpleta.

Pripravil: J. K.

Po več stoletjih ponovno

PROTESTANTSKI KATEKIZEM

na Slovenskem.

Knjiga s 500 stranmi kot - dialog med posameznikom in religijo, - med teologijo in humanistično znanostjo in - med Cerkvijo in družbo.

Dodatek v Protestantskem katekizmu prinaša: - vse predgovore v delih slovenskih protestantskih piscev v sodobnem slovenskem knjižnem jeziku (Trubar, Dalmatin in prekmurski protestantski esej), - fotografije vseh slovenskih evangeličanskih cerkva s temeljnimi zgodovinopisnimi podatki.

Založnica sta ČZP Enotnost in Evangeličanska cerkev v Sloveniji. Cena knjige je 10.000 SIT. Možnost plačila v dveh obrokih: prvi ob prevzemu knjige in drugi s položnico naslednji mesec.

Naročilo pošljite na naslov ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4. Knjigo naročite lahko tudi po telefonu 061/321-255, 061/1310-033 in po faksu 311-956.

ODMEVI

DOGODKI

Dr. Dušan Zbašnik, profesor na Ekonomsko poslovni fakulteti mariborske univerze in član Sveta Banke Slovenije

ZAUPAM V TOLAR IN VERJAMEM, DA GA LAHKO PRIPELJEMO DO KONVERGENČNIH KRITERIJEV, KI BODO VELJALI ZA ČLANICE EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

Tolar sodi med manjši del valut v sodobnem svetu, ki so konvertibilne • Bomo tudi v Sloveniji kmalu plačevali z ekuji? • Zaupanje v tolar je mogoče krepiti z dobrimi gospodarskimi rezultati in s politično stabilnostjo v državi • S kapitalom je tako kot z jajci: tisočletna modrost uči, da jih je pametno polagati v različna gnezda • Slovenija ima v plačilni bilanci presežek, vendar pa se povečuje

tudi zadolženost zasebnega sektorja v tujini • Vsak dober gospodar bi moral vedeti, koliko se v tujini lahko zadolži • K povečanju deviznega priliva lahko največ prispevajo "pametne glave" • Ali so devizne rezerve Slovenije prevelike? • Investicije pri nas zavirajo nedokončan proces lastninskega preoblikovanja in druge okoliščine, ne pa prevelike devizne rezerve • Če Sloveniji ne bi uspelo skleniti sporazuma s skupino komercialnih bank o odplačilu dela dolgov bivše Jugoslavije, bi bili na slabšem • Omenjeni sporazum bo povečal ugled Slovenije na tujih finančnih trgih • Bomo poslej prihajali do tujih kreditov ceneje? • Tujci pri nas premalo vlagajo v realni sektor in preveč v kreditiranje porabe • Najboljša naložba je naložba v znanje • To je le nekaj vprašanj in poudarkov iz intervjuja z dr. Dušanom Zbašnikom, profesorjem predmeta Mednarodne finance na Ekonomsko poslovni fakulteti mariborske univerze ter članom Sveta Banke Slovenije.

Panorama: Kakšno mesto ima tolar v mednarodnih finančnih krogih? Velja za trdno in stabilno valuto? Na katero mesto bi ga postavili, če bi rangirali nacionalne valute v današnjem svetu?

Zbašnik: Nacionalnih valut ni mogoče rangirati tako kot športne klube na mednarodnih tekmovanjih. Tega ne počne nobena ustanova na svetu. Vendarle pa lahko valute delimo po različnih kriterijih - naprimer na konvertibilne in nekonvertibilne, na posredniške in neposredniške in podobno. Tolar sodi med manjši del valut, ki so konvertibilne oziroma medsebojno zamenljive, pri čemer se ta zamenljivost še ne nanaša na finančne transakcije. Njegov pomen v mednarodnih finančnih transakcijah in v plačilnem prometu s tujino pa je in bo sorazmerno majhen zaradi tega, ker je tolar valuta majhnega monetarnega področja. Tudi če bi bil tolar ena od najbolj trdnih valut na svetu, ga tuji gospodarstveniki ne bi pogosto uporabljali kot pogodbeno valuto.

Panorama: Ko smo v Sloveniji uvajali tolar, je bilo mogoče slišati, da bi ga veljalo vezati na kakšno tujo valuto - kakor so denimo Avstrajci vezali svoj šilling na nemško marko. Ali bi to izboljšalo položaj tolarja?

Zbašnik: Odgovor na to vprašanje je lahko zelo dolg. V bistvu pa je po mojem mnenju potrebno upoštevati razmere, v katerih je valuta. Če so te nestabilne, če je inflacijska stopnja visoka, če je stopnja nezaposlenosti rastoča, če je monetarnih rezerv ni in podobno, potem odločitev za fiksno pariteto ni na mestu. Fiksni tečaj namreč pomeni, da bo država pri svoji ekonomski in monetarni politiki vsaj približno zasledovala in dosegala cilje, ki jim sledi tista država, na katero je navezala svojo valuto. To naprimer pomeni, da mora prva država vzdrževati tudi približno enako inflacijsko stopnjo kot druga. Če pa ji to ne bi uspelo, bi se - ob fiksnem tečaju - morala soočiti s hitro rastočim deficitom v tekoči menjavi s tujino. Zaradi tega bi prišlo do zmanjševanja proizvodnje, zmanjševanja števila delovnih mest, zmanjševanja družbenega proizvoda in tako naprej... Rešitve takšne precenjenosti domačega denarja so iz preteklosti znane: ali mora država umetno stimulirati izvoz in zavirati uvoz, ali mora kriti deficit z monetarnimi rezervami, ali pa mora končno priznati manjšo vrednost svoje nacionalne valute.

Panorama: Slovenija si prizadeva čim prej postati polnopravna članica Evropske unije. To pomeni, da bo prej kot slej morala sprejeti tudi skupno valuto. Kaj to pomeni, upoštevaje odgovor na prejšnje vprašanje?

Zbašnik: Evropske države skušajo že več kot 40 let zaokrožiti svoj gospodarski in politični prostor tako, da bi bile sposobne izkoriščati sinergijske učinke in se hkrati varovati pred neugodnimi vplivi iz tujine, pri čemer imam v mislih predvsem Združene države Amerike in Japonsko. To se je posebej izrazilo po zlomu sistema fiksnih tečajev (leta 1973), ko so si države takratne Evropske gospodarske skupnosti ustvarile cono mone-

tarne stabilnosti v obliki tako imenovane "kače", pozneje, od leta 1979 naprej, pa v obliki evropskega monetarnega sistema. Ta sistem je predvidel zelo ozke možnosti sprememb vrednosti posameznih valut tistih držav, ki so bile članice skupnosti. Pred tremi leti je ravno zaradi tega sistem doživel hude pretrese. Države članice so namreč še vedno zelo različne glede doseganja posameznih ekonomskih kazalcev. Imajo različne inflacijske stopnje, različne obrestne mere, različne stopnje brezposelnosti, različne probleme v zunanji trgovini in v kapitalnih transakcijah. Zato se je ta sistem leta 1993 zrahljal. S pogodbo v Maastrichtu so se v bistvu dogovorili za kriterije, ki jih bodo morale izpolniti države, ki bi želele postati članice ekonomske in monetarne unije. Naj omenim samo nekaj kriterijev: inflacija v državi ne sme presegati določene povprečne ravni inflacije v uniji za več kot 1,5 odstotka; omejena je višina primanjkljaja državnega proračuna; omejena je višina jav-

sporazumno in usklajeno. To denimo pomeni, da bi po vključitvi Slovenije v ekonomsko in monetarno unijo o reševanju problemov našega kmetijstva razpravljali v Bruslju ali kje drugje v Evropi in ne v Ljubljani. Kdo bo ob usklajeni ekonomski politiki in ob enotni valuti kaj pridobil ali kaj izgubil, je ta trenutek nemogoče povedati. Tudi za Slovenijo bo treba ovrednotiti možne izide vključitve v evropsko ekonomsko in monetarno unijo, seveda ko se bodo pokazale tudi realne možnosti za našo vključitev vanjo.

Panorama: Kaj ga lahko tolar v naslednjem obdobju ogrozi oziroma kaj bi bilo treba v bodoče na področju ekonomske politike storiti, da bi bil še bolj trden?

Zbašnik: Odgovori na vprašanje so lahko zelo raznoliki. Naprimer: za trdnost tolarja se bolj navdušujejo uvozniki, manj pa izvozniki. Večja zunanja vrednost domačega denarja namreč otežuje nastop na tujem trgu. To se je v Sloveniji pokazalo v drugi polovici leta 1994 in v prvih desetih mesecih lanskega leta. V tem obdobju namreč zdrsi tečaja tolarja ni sledil razliki v inflacijskih stopnjah med Slovenijo in njenimi najpomembnejšimi trgovinskimi partnericami. Hočem reči, da je trdnost valute relativna stvar in da, ko govorimo o trdnosti, največkrat mislimo na stopnjo zaupanja v valuto. Jaz zaupam v tolar in verjamem, da ga lahko pripeljemo do konvergenčnih kriterijev, ki bodo veljali za članice ekonomske in monetarne unije. Zaupanje v tolar, tako doma kot v tujini, pa je mogoče krepiti z dobrimi gospodarskimi rezultati in s politično stabilnostjo v državi. Tu kakšne druge filozofije ni!

Panorama: Pravite, da zaupate v tolar. Ali bi tudi ljudem, ki varčujejo, svetovali, naj varčujejo v tolarjih?

Zbašnik: V finančnih stvari praviloma potekajo po določenih zakonitostih. Tako je recimo razumljiva pariteta obrestnih mer. Bistvo te teorije je, da mora valuta, ki jo načenja relativna višja inflacijska stopnja, nuditi višjo nominalno obrestno mero. Slabost teorije pa je, da se to ravnotežje zagotavlja šele v določenem času. Tako je tudi od horizonta varčevanja posameznega varčevalca odvisno ali se bo odločil za varčevanje v eni valuti, v drugi valuti ali pa za portfelj naložb. Menim, da je tisočletna modrost o polaganju jajc v različna gnezda, tudi danes uporabna.

Panorama: Izvozniki so bili večji del lanskega leta nezadovoljni s tečajem tolarja, češ da je precenjen. Ali je še vedno tako?

"Tečaj tolarja je fleksibilen, kar pomeni, da se določa na osnovi ponudbe in povpraševanja na tržišču. Iz tega izhaja, da devalvacija pri nas sploh ni mogoča. Tolar deprecira pod vplivom ponudbe in povpraševanja. Ti dve kategoriji se oblikujeta na osnovi tekočih in kapitalnih transakcij plačilne bilance. Če je deviz dovolj, bo njihova cena nizka, če jih je premalo, bo njihova cena visoka."

nega dolga in podobno., da Trenutno malokatera država unije izpolnjuje več kot dva kriterija. Zato bo potreben velik napor in usklajevanje ekonomskih politik, da bi ekonomska in monetarna unija zaživela v polni sestavi.

Vprašanje, kaj bi vključitev Slovenije v monetarno evropsko unijo ta trenutek pomenila za naše gospodarstvo, je hipotetično, ker je do tega glede ob vsem povedanem še zelo daleč. Ta vključitev bo pomenila za vsako državo odrekanje določenemu delu monetarne in ekonomske suverenosti. Zaradi tega je logično, da se ekonomske politike članic usmerjajo

"Tolar sodi med manjši del valut, ki so konvertibilne oziroma medsebojno zamenljive, pri čemer se ta zamenljivost še ne nanaša na finančne transakcije. Njegov pomen v mednarodnih finančnih transakcijah in v plačilnem prometu s tujino pa je in bo sorazmerno majhen zaradi tega, ker je tolar valuta majhnega monetarnega področja. Tudi če bi bil tolar ena od najbolj trdnih valut na svetu, ga tuji gospodarstveniki ne bi pogosto uporabljali kot pogodbeno valuto."

"V lanskem letu se je na menjalniškem trgu obrnila skoraj polovica vsega prometa z devizami v Sloveniji. V svetu to nikakor ni običajno. Razmere so narekovale sprejetje ukrepa, ki bi zajezil nepredvidljivo povpraševanje po devizah, ki bi deloma izviralo iz podjetniških transakcij in povečanega obsega kreditnih transakcij."

Dr. Zbašnik: Tečaj tolarja je fleksibilen, kar pomeni, da se določa na osnovi ponudbe in povpraševanja na tržišču. Iz tega izhaja, da devalvacija pri nas sploh ni mogoča. Tolar deprecira pod vplivom ponudbe in povpraševanja. Ti dve kategoriji se oblikujeta na osnovi tekočih in kapitalnih transakcij plačilne bilance. Če je deviz dovolj, bo njihova cena nizka, če jih je premalo, bo njihova cena visoka. V svetu je pogosta praksa monetarnih oblasti, da z določenim instrumentarjem včasih posredujejo na trgu, če želijo doseči določene spremembe ekonomskih parametrov. Treba je povedati, da je bilo pri nas sprejetih več ukrepov z namenom uskladitve ponudbe in povpraševanja po devizah. Gre za vrsto ukrepov Banke Slovenije. Posledice tega so bile naslednje: prišlo je do naraščanja deviznih rezerv, pojavila se je potreba po sterilizaciji denarja, skrb za raven obrestnih mer se je povečala, preprečena pa je bila tudi nadaljnja apreciacija tolarja.

Panorama: Ali niso ukrepi proti nadaljnji apreciaciji tolarja lani decembra povzročili celo padec njegove vrednosti, bolj kot je bilo mogoče pričakovati? Zakaj se je to zgodilo? Je bil ukrep Banke Slovenije preagilen?

Zbašnik: Znani ukrep je bil namenjen menjalniškemu trgu, ki je sicer pomemben segment slovenskega deviznega trga. V lanskem letu se je na menjalniškem trgu obrnila skoraj polovica vsega prometa z devizami v Sloveniji. V svetu to nikakor ni običajno. Razmere so narekovale sprejetje ukrepa, ki bi zajezil nepredvidljivo povpraševanje po devizah, ki bi deloma izviralo iz podjetniških transakcij in povečanega obsega kreditnih transakcij.

Na denarnem in finančnem trgu, ki je na srečo dokaj liberalen, so namreč mogoče zelo različne finančne transakcije, ki si jih laiki na tem področju ne znajo niti predstavljati, povzročajo pa velike pretrese na menjalniškem trgu. Poudarjam pa, da gre za segment deviznega trga, ki ni imel skoraj nobenega vpliva na dogajanje na podjetniškem trgu.

Kakorkoli že, razmere so se ne glede na vse dokaj hitro stabilizirale.

Nadaljevanje na naslednji strani

Nadaljevanje s prejšnje strani

Panorama: Zakaj pa je potem Banka Slovenije ta svoj ukrep tako hitro ukinila? **Zbašnik:** Banka Slovenije je ukrep sprejela in dopolnila, ni ga pa ukinila. V tem trenutku torej ni več pomembna tedenska izravnava nakupov in prodaj deviz, temveč mesečna.

Panorama: Slovenija ima relativno visoke devizne rezerve. Morda se vam bo vprašanje zdelo zelo laično, vendarle se mnogi navadni smrtniki sprašujejo, od kod Sloveniji toliko deviz. Na eni strani velika večina menedžerjev tarna zaradi slabih gospodarskih rezultatov in težav z izvozom, na drugi strani pa se devizne rezerve povečujejo.

Zbašnik: Na to je mogoče odgovoriti z vidika plačilne bilance. V tekočem računu plačilne bilance ustvarja Slovenija presežek. To je navidez presenetljivo, saj je blagovna menjava s tujino nenehno negativna, kar pomeni, da več blaga v tujini kupimo kot prodamo. Vendar druge postavke tekočega računa, predvsem storitve, to odtehtajo. Ne gre zanemariti tudi tako menovanih repatriacij kapitala in povečanega priliva na osnovi zasebnih in tudi javnih posojil. Zadolženost zasebnega sektorja v tujini se je lani precej povečala.

Panorama: Toda vendarle, ali ne obstaja skrb, kdo bo to vrnil? Nekateri zasebniki so najeli pri tujcih tudi hipotekarne kredite, čeprav še ni jasno, ali bodo lahko tujci pri nas lastniki zemljišč.

Zbašnik: Poravnavanje posojilnih obveznosti je prav gotovo stvar pogodbenih partnerjev. Vendar je treba reči, da se kreditni posli s tujino registrirajo pri Banki Slovenije. Dopusiti je treba možnost, da del teh transakcij ni registriran. Pretirano zadolževanje zasebnikov seveda lahko povzroči težave pri servisiranju dolga, zato je z vidika posojilodajalca pomembna zaščita pred tem tveganjem. V kolikšni

"V tekočem računu plačilne bilance ustvarja Slovenija presežek. To je navidez presenetljivo, saj je blagovna menjava s tujino nenehno negativna, kar pomeni, da več blaga v tujini kupimo kot prodamo. Vendar druge postavke tekočega računa, predvsem storitve, to odtehtajo. Ne gre zanemariti tudi tako menovanih repatriacij kapitala in povečanega priliva na osnovi zasebnih in tudi javnih posojil. Zadolženost zasebnega sektorja v tujini se je lani precej povečala."

banje tečaja. Preprečeni so veliki skoki, ki bi vnesli negotovost v gospodarsko in negospodarsko sfero in s tem zaviralno vplivali na gospodarski razvoj. Drugo je vprašanje optimalnih deviznih rezerv. Za to ni izrecnega pravila, smiselno jih je oblikovati sorazmerno z obsegom menjave s tujino, z višino potencialnih obveznosti do tujine in končno tudi v skladu z možnostmi za učinkovit plasma sredstev rezerv. Gotovo bi v preteklosti večji obseg investicij prispeval k počasnejši rasti deviznih rezerv. Vendar pa sama rast deviznih rezerv ni preprečevala investicij.

Investicije so bile in so še skromne zaradi nekaterih razlogov, ki v bistvu izvirajo iz značilnosti prehodnega obdobja, v katerem je Slovenija. Gre v veliki meri za nedokončan proces lastninskega preoblikovanja gospodarstva, za denacionalizacijo, za proces sanacije dela bančnega sistema, za proces oblikovanja novega izobraževalnega sistema, za še nepopolno zakonodajo na področju finančnih odnosov s tujino in za druge okoliščine.

Panorama: Slovenija je, tako kot vse države na območju nekdanje Jugoslavije, obremenjena tudi s starimi dolgi. Ali veljajo v mednarodnih finančnih krogih naše obremenitve iz preteklosti za velike gledišče na ekonomski potencial Slovenije?

Zbašnik: Slovenija je morala urediti odnose s tujimi upniki in menim, da ji je to v veliki meri že uspelo. Jasno izhodišče je bilo, da mora Slovenija plačati svoj del

Zbašnik: Vemo, da so z dolgovi bivše države precej intenzivno trgovali na sekundarnem trgu. Cena dolga, se namreč lahko oblikuje na podoben način kot cene blaga. Tako je cena enega dolarja dolga bivše Jugoslavije znašala v določenem obdobju samo 18 centov. Sedaj znaša okoli 54 centov. Razumljivo je, da takšne razlike v cenah spodbujajo trgovanje. V to so se vključile tudi osebe iz preostalih predelov bivše Jugoslavije in z njimi povezane osebe. To se je pogosto dogajalo ob izrabljanju preostalih skupnih deviznih rezerv bivše Jugoslavije, ki so sedaj tako bistveno manjše kot ob razpadu Jugoslavije. Če bi se pustili igrati, bi v procesu sukcesije ostalo za delitev manj, obveznosti pa več. Še posebej nevarno in neupravičeno bi bilo poravnati dolgove bivše Jugoslavije osebam s področij bivše države in povezanim osebam, saj bi bili na ta način dvakrat oškodovani. Tisti iz bivše Jugoslavije, ki so s skupnimi sredstvi na sekundarnem trgu poceni kupili terjatve, ne morejo od nas terjati poplačila. To je s komercialnimi bankami sedaj dogovorjeno.

Kolikor vem, na tem področju na svetu ne obstaja veliko izkušenj in Slovenija na nek način orje ledino. Jasno pa je, da mora imeti vsaka država urejene svoje odnose s tujimi upniki. Tudi v tistih državah v tranziciji, kjer tega še niso storili, bodo slej kot prej morali zagristi v to kisljavo.

Panorama: Ko bo Slovenija imela urejene odnose z upniki in ko bo imela znane lastnike kapitala, bo gotovo še bolj zanimiva za tuje vlagatelje? Kakšne izkušnje imamo v Sloveniji s prilivom tujega kapitala? Gre za naložbe, kredite ali kaj drugega?

Zbašnik: Slovenija je postala v zadnjih letih zanimiva za tuj kapital, vendar pa ta k nam ne priteka v takšnih oblikah in za tak namen, kot bi želeli. Predvsem je premalo tujih vlaganj v realni sektor in preveč kreditiranja porabe, o čemer smo že govorili. Država postane zanimiva za tuj kapital zaradi različnih razlogov. Rečimo zaradi zmanjšane tveganosti, davčnih prednosti, repatriacije kapitala, privatizacije, liberalizacije finančnega trga ali zaradi drugih vzrokov. Kadar je mobilnost velikega dela tega kapitala velika in dosega velikost enega ali dveh odstotkov družbenega bruto proizvoda, obstaja tudi nevarnost obratnega toka kapitala. Na to mora biti država pripravljena, ukrepi, ki jih bo morda sprejemala, pa bodo odvisni od reda velikosti povečanja kapitalnega računa, od povečanja deviznih rezerv in od sterilizacije denarja. Izkušnje drugih držav - od Tajske in Malezije do Čila in Kolumbije - kažejo, da je država imela manj problemov z apreciacijo svoje valute, s sterilizacijo, z nevarnostjo nenadnega bega kapitala v tujino in s poslabšanjem plačilne bilance, če je bil priliv tujega kapitala usmerjen v neposredne naložbe in manj v porabo. Tudi del vprašanj povečane devizne ponudbe v Sloveniji lahko uvrstimo v ta kontekst.

Panorama: Ali na Ekonomsko poslovni fakulteti mariborske univerze, kjer predavate mednarodne finance in mednarodni finančni menedžment, analizirate tudi podatke o tekočih ekonomskih gibanjih zato, da bi lahko s svojimi strokovnimi ocenami pomagali kreatorjem ekonomske politike in menedžerjem?

Zbašnik: Na Ekonomsko poslovni fakulteti v Mariboru imamo Raziskovalno-izobraževalni center, v okviru katerega deluje več institutov. Ti se ukvarjajo s proučevanjem makroekonomskih, zunanjetrgovinskih, bančnih in finančnih, transportnih in

pravnih problemov ter vprašanj s področja menedžmenta. Vsi raziskovalni sodelavci so seveda na voljo kreatorjem ekonomske politike in vodstvom podjetij. Skratka, poleg raziskovalnega in pedagoškega dela spremljamo tudi tekoča gibanja, saj je to nujno že zaradi narave našega posla.

Panorama: Med pomembnih kreatorji ekonomske politike je tudi Banka Slovenije, kjer ste eden od šestih zunanjih članov sveta. Ste kot strokovnjak na področju mednarodnih financ zadovoljni z vlogo, ki jo je odigrala Banka Slovenije v zadnjih letih?

Zbašnik: Menim, da je naloga Banke Slovenije predvsem urejanje monetarne politike v državi, se pravi, da gre za nekoliko ožji pojem, kot je celotna ekonomska politika. Morda se včasih dozdeva, da ukrepi ekonomske in monetarne politike niso konsistentni oziroma si nasprotujejo. Morda se tudi zdi kakšen ukrep monetarne oblasti nepotreben, ker ga je potrebno že čez čas spremeniti ali odpraviti. Vendar, če pogledamo celoto, je viden rezultat v deviznih rezervah, v bistveno nižji inflacijski stopnji, v nižjih obrestnih merah, v stabilnem tečaju tolarja in še kje. Prav gotovo gre zasluga za to tudi guvernerju in drugim strokovnjakom Banke Slovenije.

"Vemo, da so z dolgovi bivše države precej intenzivno trgovali na sekundarnem trgu. Cena dolga, se namreč lahko oblikuje na podoben način kot cene blaga. Tako je cena enega dolarja dolga bivše Jugoslavije znašala v določenem obdobju samo 18 centov. Sedaj znaša okoli 54 centov. Razumljivo je, da takšne razlike v cenah spodbujajo trgovanje. V to so se vključile tudi osebe iz preostalih predelov bivše Jugoslavije in z njimi povezane osebe."

Panorama: Pred izidom je vaša nova knjiga Mednarodne poslovne finance. Ali gre za izključno teoretično delo ali bo v njej tudi kaj koristnih napotkov za poslovneže, ki si v praksi prizadevajo povečati naš devizni priliv.

Zbašnik: Slovenija je majhna država in zelo hitro pridemo zasebno ali poslovno do državne meje. Takrat nastopi vprašanje plačilnih in valutnih tveganj, ki jih je treba čim ugodneje odpraviti. To se dogaja z različnimi instrumenti, ki nastajajo na osnovi poznavanja delovanja ekonomskih zakonitosti. Omenim naj instrumente zavarovanja plačil, instrumente deviznega trgovanja in trgovanja z vrednostnimi papirji. Kogar zanima to in še dosti drugih konkretnih vsebin, bo to našel v knjigi.

Panorama: Za konec še vprašanje: če bi na loteriji zadeli 10 milijonov tolarjev in bi jih želeli prihraniti za svoje otroke - kam bi jih naložili in v kakšni obliki? V tolarjih ali markah?

Zbašnik: Najboljša naložba je naložba v znanje. Takrat je tudi razlikovanje med tolarjem in marko nepomembno.

Tomaž Kšela

"Hočem reči, da je trdnost valute relativna stvar in da, ko govorimo o trdnosti, največkrat mislimo na stopnjo zaupanja v valuto. Jaz zaupam v tolar in verjamem, da ga lahko pripeljemo do konvergenčnih kriterijev, ki bodo veljali za članice ekonomske in monetarne unije. Zaupanje v tolar, tako doma kot v tujini, pa je mogoče krepiti z dobrimi gospodarskimi rezultati in s politično stabilnostjo v državi. Tu kakšne druge filozofije ni!"

meri gre za zavarovalne police in s tem za povečano izpostavljenost naših zavarovalnic, v kolikšni meri pa za druge oblike zavarovanja, težko sodim. Vsekakor bi vsak dober gospodar moral vedeti, koliko sme porabiti na račun bodočega zasluga. Upajmo, da to velja tudi za vse naše posojiljemalce.

"Slovenija je postala v zadnjih letih zanimiva za tuj kapital, vendar pa ta k nam ne priteka v takšnih oblikah in za tak namen, kot bi želeli. Predvsem je premalo tujih vlaganj v realni sektor in preveč kreditiranja porabe, o čemer smo že govorili. Država postane zanimiva za tuj kapital zaradi različnih razlogov."

Panorama: Kje so za Slovenijo, gledano perspektivno, viri deviznega priliva? So to blagovna menjava, turizem, storitve ali kaj drugega?

Zbašnik: Majhno gospodarstvo, kakršno slovensko nedvomno je, mora izmenjevati s tujino velik del družbenega proizvoda. To velja za blagovni, storitveni in finančni sektor. Na vseh teh sektorjih obstajajo še neizkoriščene možnosti za povečanje izvoza oziroma deviznega priliva, ki jih lahko izkoristijo samo pametne glave. Skratka, največji devizni priliv bomo ustvarili z znanjem in lastno pametjo. Tu pa smo že na področju nadaljnega razvoja izobraževanja in raziskovalne dejavnosti...

Panorama: Morda še beseda o deviznih rezervah. Ali je pametno in potrebno, da ima Slovenija tako velike devizne rezerve? Nekateri gospodarstveniki menijo, da je to tudi posledica dejstva, da Slovenija nima strategije gospodarskega razvoja. Mnogi gospodarstveniki se pritožujejo, da ne morejo posodobiti proizvodnje, ker nimajo dovolj kapitala? Ali bi bilo smotno devizne rezerve zmanjšati na račun večjih investicij v gospodarstvu?

Zbašnik: Teoretično ni potrebno imeti nobenih deviznih rezerv v pogojih popolnoma drsnega menjalnega tečaja. Praktično pa ima vsaka država monetarne rezerve, ki jih uporablja pri uravnavanju kratkoročnih, sezonskih nihanj v ponudbi in povpraševanju po devizah. Na ta način je poskrbljeno za umirjeno gi-

jugoslovanskega dolga. V procesu objektivnega presojanja pa so se izoblikovali deleži dolga nekdanje Jugoslavije, ki jih bo Slovenija odplačala mednarodnim finančnim ustanovam, tujim državam in množici komercialnih bank. Rezultat pogajanj s komercialnimi bankami mora potrditi državni zbor in v prvi polovici leta mora Slovenija z obveznicami poplačati tuje upnike. Upam, da se bo to zgodilo, saj bomo na ta način odvezani solidarne obveznosti za ves jugoslovanski dolg komercialnim bankam. Tako si bomo izboljšali finančni ugled na mednarodnem trgu in pospešili naše sodelovanje s tujino na bolj enakopravnih osnovah.

Zunanja zadolženost Slovenije se bo s tem kar občutno povečala, vendar če dolg primerjamo z velikostjo slovenskega izvoza, z velikostjo družbenega bruto proizvoda, z velikostjo deviznih rezerv, z dolgom na prebivalca in z drugimi kazalci, ki so sicer v rabi za ocenjevanje stopnje zadolženosti, potem sem prepričan, da bo Slovenija zmožna odplačati svoje obveznosti do tujine.

Panorama: Kakšne bi bile konkretne posledice, če Slovenija sedaj ne bi prevzela svojega dela dolga?

Zbašnik: Pri tej pogodbi s skupino komercialnih bank niti ne gre za to, ali bi prevzeli svoj del dolga. V pogodbi, ki jo je leta 1988 podpisala takratna Jugoslavija, je namreč navedeno, kdo, kdaj in koliko bo prispeval k odplačilu, ko bo obveznost dospela. Potencialne obveznosti pa stari pogodbi so znatno manj ugodne kot obveznosti po sporazumu med Slovenijo in komercialnimi bankami.

Ob tem je treba vedeti, da bo nova urejenost odnosov s tujimi upniki pomembno vplivala na nižjo ceno priskrbe novih finančnih virov v tujini.

Panorama: Kakšne pa so nevarnosti za Slovenijo ob prevzemu njenega dela dolga? Obstajajo kakšne podobne izkušnje iz drugih držav, ki so razpadle?

"Majhno gospodarstvo, kakršno slovensko nedvomno je, mora izmenjevati s tujino velik del družbenega proizvoda. To velja za blagovni, storitveni in finančni sektor. Na vseh teh sektorjih obstajajo še neizkoriščene možnosti za povečanje izvoza oziroma deviznega priliva, ki jih lahko izkoristijo samo pametne glave. Skratka, največji devizni priliv bomo ustvarili z znanjem in lastno pametjo."

PULSAR d.o.o.

POOBlašČENA DRUŽBA
ZA UPRAVLJANJE VZAJEMNIH
SKLADOV IN INVESTICIJSKIH DRUŽB

CETRIFIKATE ZBIRAMO do 31. 3. 1996

Vlagateljem nudimo del provizije
v višini 0,8 % v gotovini.

Informacije:

061/13 13 325 ali 062/224 756 ali 066/38 401

Ljubljana, Dalmatinova 2

Piše: Martin Ivanič

97 dag RELIGIJE IN 3 dag ETIKE

Najnovije zakonske spremembe v našem šolstvu so primer neverjetno imbecilnega dela zakonodajne oblasti. Za dajnosežne spremembe, ki so bile usakojene in pri katerih ne bo na voljo nobene izbirlivosti, velemumni poslanci v razpravi niso trčili časa. Veliko časa in svoje pameti pa so potratili za dvomljivo razpravo o obveznem izbirnem pouku "verstva in etika".

Posebna zanimivost te razprave so bila pogosta opozorila razpravljalcev, da pravzaprav nimajo pojma, kaj ta zakonitev prinaša. Kljub temu pa so vztrajno praznili svoje kanone prazne slame. Pošteno se mi zdi izvzeti dve razpravi. Najprej Bučarjevo, ki je opozarjal na vprašljivo ohranjanje določenih učno-vzgojnih vzorcev iz prejšnjega časa, ki so prinesli več škode kot koristi in jim sedanja nazorsko-politična preobleka ne daje nič večjega jamstva za uspeh. Pravično je menil, da bi morale biti tako univerzalne tematike "naravno" vgrajene v vse komplementarne predmete ter da uporaba "koncentriranega" vzgojnega gnojila ne more dati zdravih sadov.

Drugo bistveno misel je prispeval poslanec Šešerko. On sicer (morda, da bi se izognil političnim zapletom) ni izrecno ome-

nil, da gre za "neeksaktno" področje, kjer so vedno mogoče neznanske malverzacije. Toda bogate izkušnje nas opozarjajo, da ima prav, ko pravi, da bo dejansko naravno in vloga tega izbirnega predmeta pokazala šele šolska praksa. V njej se bo razkrila v prvi vrsti poštenost učiteljev tega predmeta. Če jih bo vodila smiselnost predmeta in korist učencev, jim bodo stvarno razgrnili paleto verstev in njihov civilizacijski prispevek v dobrem in slabem. Toda kaj lahko bodo favorizirali eno verstvo (recimo rimskokatoliško veroizpoved) v škodo drugih, lahko pa bodo počevanje o verstvih spretno izrabljali za širjenje povsem določenih verskih resnic in načel ter uveljavljanje praktičnih koristi določene verske optike. Še več: do paden bo lahko prihajalo zaradi zablod, oportunističnih stališč in podobnega. To se mi zdi celo najbolj sporno. A da ne bo kazalo, kakor da si izmišljam strahove, bom postregel s primerom.

Kot novopečen zgodovinar sem pred dobrimi dvajsetimi leti poučeval na eni ljubljanskih gimnazij. Na njih so študenti zgodovine opravljali t.i. hospitacije, nastope kot pripravlo za poznejše učiteljsko delo. Tako je k meni prišel 'držat' učno ure neki študent, njegov profesor metodike pa je seveda nastop osebno spremljal.

To je bil star, častitljiv mož, ki ga je prejkone zanimala samo možnost nemotene opraviljanja poklica. A zavoljo tega se je, po vsem sodeč, uklanjal različnim režimskim diktatom, ki so botrovali prav takšnim abotam, na kakršno želimo opozoriti. Študent je na svojem nastopu z dijaki obravnaval reformacijo in protireformacijo. Na koncu ure je častivredni profesor študentu dejal, da je bilo vse skupaj docela zdovoljivo, le nekoliko premalo marksistično.

Če se zdaj vrnem k poslanskim razpravam, moram razločno podčrtati, da me osebno pouk o verstvih in etiki kot eden izmed šestih obveznih izbirnih predmetov nič ne moti. Celotno vesel bi bil, ako bi v resnici prispeval, da bi verstva mladi spoznavali v dobrem in slabem. (Samo droben primer: Ako bi jim hkrati z velikansko kulturno ustvarjalnostjo po zaslugi vere oziroma Cerkev pokazali tudi na to, da so bile neprecenljive umetnine lahko ustvarjene/plačane samo po zaslugi neizmerne družbene neenakopravnosti in izžemanja). Vesel bi bil, če bi sporni predmet vsaj malo prispeval k večji veljavi etike in etičnosti v odnosih med ljudmi. Seveda mislim etike, ne pa, na primer, katoliškega moraliziranja.

O tem moraliziranju je pač treba toliko razjasniti poglede, da politikanje ne bodo prepoeni mahali s črno-belimi zastavami. Poslanec N. Polajnar je namreč kategorično zagovarjal na videz užito stališče, da sedaj (ob zakonitju predmeta) nič ne govorimo o tem, katera vera je lepša, močnejša, boljša itd., temveč samo o tem, da so vere "vrednostni sistem, da so vrednota". Najmanj, kar bi moral poštenjak ob tem reči, je to, da so tudi vrednota. Pozabimo na starejšo zgodovino in se spomni samo na to, kaj se je na Balkanu dvakrat v 50 letih dogajalo tudi

o imenu pripadnosti veri - po Polajnarju "vrednostnemu sistemu, vrednoti". Jasnno je, da je vse to teklo v kombinaciji s politiko, a saj je Bučar lepo rekel, da vera preveča skoraj vso preteklost, jaz pa dodajam, da tudi komunistično, kajpak v luči zgrešenega boja proti veri namesto boja proti zlorabam vere za oblast nad ljudmi.

Da je vsa ta versko-etična juha, za katero so se kritizirajoči poslanci spraševali, kdo da jo je sploh zakuhal, izdatno politikantsko za-beljena, dokazuje tudi Peterle. V njem je ves čas nekaj športnega, zgodovino razume kot polčase in menjavo terenov v športnih nastopih. Zato seveda pravi: Če nam prej ni bilo težko učiti se Marxovih stavkov o religiji, naj nam tudi sedaj ne bo težko sprejemati takšnega predmeta. Seveda tistega, česar ga sumijo pravi in lažni "frajgajsti" (jasno je, da se imajo za svobodomislece zagovorniki in kritiki zakona), namreč, da naj nam ne bo težko sedaj poslušati verskih interpretacij Marxa, ni povedal, čeprav mu krščanska načela prepovedujejo skrite namere in zahrbtnost.

Že srednjeveško plemstvo se je samovolji oblastnikov upiralo v načelom "nič brez nas o nas". Mi pa smo v času suverene vladavine liberalizma prisiljeni sprejemati poskuse ali dejanske postopke, da izvoljeno predstavništvo, ki je v svoji pokvarjeni infantilnosti zamenjalo vloge (dejanski posestnik oblasti je vendar ljudstvo!) eksperimentira in se lahkotno dvobojuje na naš račun, ne da bi prizadete vsaj vprašalo, kaj si o stvari mislijo. Še več, kadar del izvoljenec izgubi rundo, pač predlaga referendum. Res je, da ga tudi oni plačajo, vendar precej lažje kakor drugi državljani.

Skratka: starši in učenci pa nič!

arena

Piše: Boža Gloda

Dr. Alojz Križman

Mariborski župan gospod dr. Alojz Križman je le odkril formulo, kako postati slaven. V njegovi aferi bodeta predvsem dve njegovi izjavi. Najprej je vesoljni javnosti sporočil prestolnico spraviti na kolena. Pri tem je, kot je znano, v kriminalno mlako namočil tudi sodstvo in policijo. Ko pa so se sodniki in policaji odločili,

VZORNIK

da ga bodo zaradi tega tožili, je javnosti sporočil znamenito misel, da naj pač kdo dokaže, da zarote ni. Ubogi Mariborčani. Lepega dne bi jih župan utegnil obdolžiti, da so čisto navadni osli, in potem bodo morali dokazovati, da niso čisto navadni osli.

Gospod župan Križman je bojda zgrozen nad kriminalom, ki da se dogaja v Mariboru in bi ga bilo treba iztrebiti. Menda so ga celo ugrabili in menda celo ve, kdo je to storil, vendar proti ugrabiteljem ni ukrepal, ker se boji zase in za svojo družino.

In tako so v županovem mestu zmagali kriminalci. Kajti če se jih župan ne upa preganjati, kdo pa se jih bo. Prav zanimivo bi bilo slišati, kako si gospod župan zamišlja izkoreninjenje kriminala v svojem mestu, če niti sam ne upa nastopiti proti njim, pa čeprav gre za njegovo kožo. Gospod župan je svojim someščanom s tem zelo jasno sporočil, da ni varno žugati kriminalcem. Če jih maltretirajo, naj raje potrpijo, da se jim ne bi zgodilo še kaj hujšega. V Mariboru - bi se iz tega dalo sklepati - torej ne vlada župan, pač pa kriminal. Ker če se oblast boji kriminalcev, potem pač drugače ne more biti.

Sicer pa, prav jim je, Mariborčanom, saj so sami hoteli imeti dr. Križmana za župana. Resda samo dobra polovica, ampak demokracija je demokracija, in gospod Križman je župan vseh Mariborčanov. Seveda, kot kaže, samo tako dolgo, dokler ga bodo trpeli tudi kriminalci.

Barbara Brezigar

Zakaj se je mariborski župan odločil za lasanje s sodniki, bo najbrž moral natančno razložiti na sodišču. Resnici na ljubo, gospod župan sploh ni edini, ki ima o sodstvu slabo mnenje. Tudi za širšo javnost sodniki niso najbolj prepričljivo učinkoviti. Dr. France Bučar pa je kar naravnost povedal, da sodstvo ni dovolj učinkovito zato, ker sodišča niso spo-

PIONIRKA

sobna slediti vsem malverzacijam v našem gospodarstvu, in zato da je treba sodnike opremiti z ustreznimi strokovnjaki.

Nad zelo skromno učinkovitostjo sodišč se glede privatizacije oz. škodovanja družbene lastnine pritožuje tudi Romana Logar iz nekdanje SDK. Žaluje za družbenimi pravobranilci samoupravljanja, ki da bi lahko preprečevali krajo družbene lastnine in sedaj upa v pred kratkim ustanovljeno posebno skupino tožilcev, ki naj bi preganjali taka dejanja.

Državna tožilka Barbara Brezigar, ki vodi skupino, pa je realistična. Rezultatov skupine sploh ne gre pričakovati kmalu, saj je zaenkrat še sama. Skupino je treba šele sestaviti in ji nuditi dobre pogoje za delo.

Zavzetost gospe Brezigarjeve pri odkrivanju malverzacij v družbeno lastnino je vsekakor hvalevredna. Taka zamisel tudi pove, da se z dandanašnjim kriminalom ni enostavno bosti, da je potrebno veliko znanja, spretnosti in izkušenj. Obenem to pojašnjuje, zakaj do danes še noben sum nezakonitega ravnanja z družbeno lastnino na sodišču ni bil potrjen, čeprav revizorji proizvajajo ovadbe kar po tekočem traku.

Skupina tožilcev z Brezigarjevo na čelu naj bi se torej lotila preganjanja in dokazovanja kriminalnega početja z družbeno lastnino. Raziskovala naj bi kam je poniknil družbeni kapital, kar je s pravilo v obup tudi investicijske družbe in sklade, ki so se tako pehali za državljskimi certifikati, zapravljali velike denarje za propagando, sedaj pa ne vedo, kaj na bi rekli svojim certifikatskim vlagateljem, ki so jim obljubljali mačka v žaklju.

Gospod Brezigarjev dajemo palec gor tudi zato, da bi slednjic dobili kvalificirano sliko, koliko so sploh vredne ovadbe, ki jih sestavlja agencija Logarjeve.

Piše: Jože Smole

BANKROT ZDRUŽENIH NARODOV?

Dramatična opozorila Butrosa Galija o vse težji finančni krizi Združenih narodov so na splošno naletela na gluha ušesa. Predstavniki Združenih držav Amerike, ki svetovni organizaciji dolgujejo 1,2 milijarde dolarjev, se obnašajo, kot da se jih to prav malo tiče. Med republikanskimi kongresniki in senatorji pa se širi dvom o potrebnosti obstoja takšne svetovne organizacije. Oni bi jo finančno podprli samo, če bi v vsem služila ameriškim državnim interesom. Ker so odločitve večine članic ZN pogosto drugačne, so ameriške konzervativne politične sile poskrbele za spodbujanje posebne propagande o samozadostnosti močnih ZDA.

Koristno je spomniti, da je bilo po prvi svetovni vojni ustanovljeno Društvo narodov (1919. leta), in to na izrecno pobudo tedanjega ameriškega predsednika Woodrowa

Wilsona. Toda ZDA se v Društvo narodov niso hotele vključiti, ker je večina v ameriškem kongresu, obremenjena z ameriškim izolacionizmom, menila, da takšna mednarodna organizacija sploh ni potrebna. Društvo narodov je nekaj let delovalo razmeroma uspešno. Toda po napadu fašistične Italije na Etiopijo, 1935. leta, je ta svetovna organizacija začela razpadati. Etiopski cesar Haile Selasie je v dramatičnem govoru na generalni skupščini v Ženevi upravičeno opozoril, da bo Društvo narodov propadlo, če ne bo našlo dovolj moči za odločen odpor proti agresorjem in za resnično zaščito ogroženih narodov. Danes, dobrih petdeset let po ustanovitvi v San Franciscu, je Organizacija združenih narodov v nevarnosti, da ne bo mogla izpolnjevati svojega poslanstva. Pričakovanja, da bo po koncu

hladne vojne med Vzhodom in Zahodom ta univerzalna svetovna organizacija postala zares učinkovita, se žal niso uresničile. Osnovni razlog za to je, da ni znala učinkovito odgovoriti na izzive današnjih skrajno nacionalističnih napadalnih sil. V Varnostnem svetu in v Generalni skupščini ZN so podlegli iluzijam, da se te sile da uspešno brzdati in obvladovati z modrimi čeladami. Gasili so samo posamezne manjše dele požara, nikakor pa ne požara v celoti. Ta gasilska operacija ZN ni mogla uspeli, ker ni bilo politične pripravljenosti sprejeti odločne ukrepe proti novim agresorjem. Z razmestitvijo modrih čelad so se dejansko enako obravnavali zažigalci in pogorelici. Takšna mirovna operacija je slej ko prej morala propasti. To se je najbolj jasno pokazalo v Bosni in Hercegovini. Končna odločna angažiranost ZDA (z daytonskim sporazumom) in neposredni poseg Nata v BiH sta zavirala mirovne operacije Združenih narodov. Svetovna organizacija je morala priznati svoj poraz.

Tiste države, ki so se najbolj vneto zavzemale za razmestitev številnih modrih čelad, od Srbije do Bosne, danes nočejo plačati računov za mirovne operacije. To je glavni razlog sedanje hude finančne krize Združenih narodov. Dolga 2,3 milijarde dolarjev

se vsi otepajo. Vse bolj se širi mnenje, zakaj bi sploh morali poravnati dolgove za operacije svetovne organizacije, ki so se pokazale neučinkovite in so torej bile zgrešene.

Po dosedaj veljavnih kriterijih naj bi ZDA sodelovale v proračunu Združenih narodov s 25 odstotki in pri financiranju mirovnih operacij modrih čelad z 31 odstotki. Vlada ZDA te obveznosti ne izpolnjuje, republikanska večina v kongresu pa demagoško trdi, da se ameriški davkoplačevalci ne smejo obremenjevati z vzdrževanjem razbohotenega birokratskega aparata Združenih narodov.

Generalni sekretar Združenih narodov Butros Gali je te dni nastopil s pobudo za zmanjšanje finančnih obveznosti ZDA in povečanje prispevka drugih držav članic. Uporabil je celo argument, da bi se tako dokazovala enakopravnost držav. S to pobudo je očitno računal na zagotovitev prijaznejšega odnosa ZDA do svetovne organizacije. Nekateri republikanski kongresniki in senatorji pa so takoj odgovorili, da se bo njihov odnos do svetovne organizacije spremenil šele tedaj, ko bo ta izpeljala reforme po njihovem okusu. Na to pa večina v Združenih narodih gotovo ne bo pristala. In tako finančna kriza povečuje nevarnost bankrota Združenih narodov.

Piše: Branko Zihel

NEPRIJETNA ZGODBA IN NADLEŽNI SPOMENIKI

Pred štirinajstimi dnevi sem zagrešil nepopravljivo napako, za katero ni nobenega opravičila - niti kakih olajševalnih okoliščin, ki bi sprostilo vplivale na moje počutje. V naglici sem na disketo prenesele svoji spis za vajo ali nekakšen izpis po spominu, ki ni bil namenjen objavi v časopisu, pač pa drugačni operaciji. Disketo sem odnesel uredniku, misleč, da je na njej shranjeno pravo besedilo. Žal ni bilo tako! Slednjega sem izbral iz računalniškega spomina. Naglico mi je podžigal pohlep po prgišču tolarjev - nekateri, bolj militantni ljudje imenujejo ta pojav tudi boj za preživetje ali podjetniško nevrozo -, podpirala pa nepopolna tehnika, kakršna redko popravlja človeške napake. Zato si lahko mislite, kaj sem doživel, ko sem v časopisu zagledal napako besedilo, pravcati antikomentar. Kajti nikakor nisem želel po svoje plesti odlomka iz daljše razprave zgodovinarja Russella Jacobyja o družbeni pozabi in kritični teoriji,

saj bi zgolj po spominu kaj takega tudi težko počel. V izgubljenem spisu sem namreč pisal o podobni tematiki, vendar brez navdihla pri njem. Članek je bil naperjen proti nekdanjim ognjevitim zagovornikom tradicij, bolj ali manj zapriseženim t. i. ontološki zarezji, ki so se v preteklih nekaj letih spremenili v izganjalce nekaterih novejših oblik tega dela kulturne vsakdanjosti, kakor da so tradicije le okostja preminulih organizmov, prirodna kvečjemu za kako arheološko obdelavo. V sedanjiku barvitih mask in bolj pestre kulture oblačanja, ko s hitrostjo prilaganja zahodnim normam nado-meščamo zamujene priložnosti, vendarle ostajamo zvesti nekaterim svojim običajem. Ker med maskami in spomeniki lahko najdemo mnogo povezav, naj obnovim tisto, kar sem računalniško zapravil.

Ljubljanska mestna občina že dolgo nima sreče s svojimi spomeniki in poimenovanji trgov. Denimo, Fabianjevemu trgu pred sodiščem

so v preteklih osemdesetih letih kar sedemkrat spremenili ime. Nekoliko bolje se je obnesel sedanji Trg francoske revolucije, toda ne brez groteskne situacije. Mestna občina je leta 1860 na Kapucinjskem trgu hitela postaviti doprni kip maršala Radeckega, poveljnika avstrijskih vojsčakov proti italijanskim rodoljubom, ki je popeljal v poslednji boj tudi mnogo slovenskih fantov. Ni pa bilo kake pretirane naglice pri spomeniku cesarja Franca Jožefa, saj je dolgo in dobro vladal Slovencem. Postavili so ga leta 1908, deset let kasneje pa skupaj z Radeckim odnesli na dvorišče mestnega muzeja. Na njegov podstavek so nato postavili kip jezikoslovca Frana Miklošiča, ki stoji še danes. Steber sv. Trojice, ljubljansko kužno znamenje, so trikrat prenovili in trikrat prestavili, slednjic menda leta 1927 iz prometnih razlogov. Križarski priorat je v času prvega Marijanskega kongresa nadomestil plaketno pesnika Antona Auersperga z Marrijinim znamenjem. Dokaj klavrnja je bila tudi usoda Dolinarjevega konjeniškega spomenika kralja Aleksandra, saj so ga italijanski vojski uničili že slabo leto po svečanem odkritju. Na mestu tega spomenika je danes sidro, ki simbolizira priključitev Slovenskega primorja in Istre Jugoslaviji, zaradi česar bi ga morali nekoliko zmanjšati, kajti večji del tega ozemlja je že v sosednji prijateljski državi. Relief z Napoleonom sicer ni bil deležen takšne usode kot kip Rade-

ckega, čeprav nam je prejšnji francoski predsednik moral povedati, da je Napoleon v očeh Francozov diktator, za druge Evropejce pa eden izmed imperatorjev. Zato je mogoče razumeti, da si marsikdo želi spremeniti spomeniško ikonografijo Ljubljane, po možnosti že pred papeževim obiskom. In spet ta naglica, s kakršno smo ljubljanci že enkrat prestavili celo cerkev - seveda iz prometnih razlogov. Ne morem si misliti, kaj je politika dr. Antona Korošca vodilo, ko je sprožil pobudo za poimenovanje tedaj edinega slovenskega vseučilišča z Univerzitskega Aleksandrina. Podobne občuteke imam tudi pri pobudi ljubljanskih svetnikov, da bi Križičev spomenik nadomestili s pomnikom neznanemu junaku. Vsi slovenski heroji so namreč že nekajkrat prešteti - tudi domobranci, in še posebej tisti iz minule vojne. Morda bodo v kaki predvolilni omaki le razkrili, na koga mislijo, ko govorijo o neznanih junakih na Slovenskem? Menda ne na tistega Francoza, čigar prah je vzdign v Napoleonov obelisk? Na mesto, kjer danes stoji spomenik Kärđelja, bi lahko postavili novosecesjsko plastiko, ki naj simbolizira tole krilatico: "Slovenija ugleda luč svobode!" Skratka, priložnosti za sedanjo prilagoditveno ikonografijo je več kot dovolj; bolj pa je dvomljivo, kaj se bo zgodilo z našo avtohtono kulturo, če bomo še dolgo plesali po taktu korračne maršala Radeckega - kot nam priporočajo prvaki strank slovenske pomladi.

Najzahodnejše slovensko mesto Nova Gorica je izgubila nekdanji blišč, ko je socialistična družba postavila ob mejo s kapitalističnim zahodnim konzumizmom izložbeno okno svoje sposobnosti. Ob amputirani Gorici, ki je ostala v Italiji, je nastala nova tvorba, ki bi rada bila mesto, kot bi rada vsaka izložbena lutka postala Martina Kajfež. V devetdesetih letih se je pokazala, da je le nebogljjen štrcelj v rokah dnevne politike. Politični nastanek namreč kot zakleto ohranja na Novi Gorici politično nalepko, ki se ji na svojstven način še vedno maščuje. Kot da je Desetnica z rdečo vrtnico v grbu in rdečo nalepko na potrdilu o slovenskem državljanstvu kaznovana za grehe, ki jih morebiti ni naredila. In vendar se na koncu tunela kaže svetloba.

Demokratske spremembe političnega, upravnega in ekonomskega sistema so imele v Novi Gorici dejansko rahlo drugačne odtenke kot drugod po Sloveniji. Volitve niso povsem pomele z bivšo nomenklaturjo, saj so se prenovitelji obdržali v toliki meri, da so lahko celo imenovali župana, Sergija Pelhana, ki je medtem že slavno končal kariero kulturnega ministra. Kot da bi kdo vlekel nevidne niti, so se v političnem preddverju pojavljale aferice. Ena takih je bila ravno županova pobuda, znana pod geslom "Dve Gorici - eno mesto", ki so jo "državotvorci" seveda zatolkli, saj je bila preveč liberalna. Čeprav so jo ti nasprotniki v naslednjem mandatu sprejeli za svojo in slovenski javnosti dopovedovali, da je stara skoraj tisoč let, so veselo sodelovali z

pa je bila debela kaplja, ki je povzročila, da je kotel s kandidati za stečajne zavrel.

O Gostolu, ki ga je stečajni veter odpihljal, je težko karkoli reči. Z novimi lastniki in velikimi bremenami sicer ne čakajo križem rok, vendar pa le malce svetlejših oči na možnosti, ki jih obeta skorajšnji novi jugoslovanski trg ali morebitna ureditev nekdanjega sovjetskega. Upi so dokaj majhni, saj bodo na obeh sedaj imeli opravka s pravo (cenejšo) zahodno konkurenco, kajti klirinškemu načinu gospodarstva je (menda) odklenkalo. Posamezni programi pa lahko ozdravijo najmanj bolne dele - sistem je najbrž mrtev.

Če je katero podjetje dejansko lahko iskalo izgovore za svoj izjemno težek položaj, je to gotovo šempetrska Iskra Avtoelektrika. Nenadne izgube Rdeče zastave se ni

resno govorili o Meblu. Seveda ne tistem, ki je s "škartom" počeni opremil večino goriških stanovanj, pa tudi kongresnih dvoran bo opremil manj - vsaj partijskih najbrž ne več.

Zanimiva anekdota kroži po Meblu: Predlani sta Štoklja hotela obiskati neodvisna sindikalista Tomšič in Orlova, pa ju je vrgel iz pisarne. Lani sta ga spet obiskala in potem slehernemu, ki ju je hotel poslušati, hitela razlagati, da imajo v Meblu vizijo in da morajo sindikati imeti razumevanje ne le za delavce, ampak tudi gospodarstvo.

V Meblu pa se je prvič zgodil tudi manj pomemben dogodek, a zanimiv ob našem pristopu do lastninjenja. Leta 1994 je 30 zaposlenih v Meblu ustanovilo podjetje z imenom Svetila. Lani so morali še enkrat v žep, po novih

700.000 tolarjev in ga dokapitalizirali. Program svetil pa seveda ni več zanimiv, poleg tega so nekajkrat razočarali tujega partnerja, in ob koncu leta je teh trideset lastnikov Svetil poslalo 30 delavcev Svetil v stečaj in na zavod za zaposlovanje. Lastnina torej ni edinozveličavno gonilo storilnosti, saj na Svetilih očitno niso spoznali, da so njihova.

V časih, ko so afere ali nagrmadene težave pometale z giganti ob Soči, so na novogoriškem Mipu brez usodnih posledic preživeli nekaj slabih sezon zapored. Vojna na Hrvaškem in z njo odsotnost turizma sta pomenili leta suhih krav, in še sreča, da so domačini kljub vsemu kupovali njihove izdelke. Z zahodnim tržiščem na Mipu ne bodo imeli hudih težav, saj imajo že več kot desetletje spričevala Evropske skupnosti, pravijo pa, da bo kakovost tudi na Zahodu vedno imela ceno. Lotili so se tudi naložbe v program pečenih proizvodov, mimogrede pa se jim je po tistem uspelo olastni-

"Zanimiva anekdota kroži po Meblu: Predlani sta Štoklja hotela obiskati neodvisna sindikalista Tomšič in Orlova, pa ju je vrgel iz pisarne. Lani sta ga spet obiskala in potem slehernemu, ki ju je hotel poslušati, hitela razlagati, da imajo v Meblu vizijo in da morajo sindikati imeti razumevanje ne le za delavce, ampak tudi gospodarstvo."

NOVA GORICA -

Niko Trošt na štrajku delavcev banke.

niti tako, da imajo delavci več kot polovico podjetja.

Hit, Hit, Hit, strašni trik

Če so se otroci nekoč učili, da je Nova Gorica mlado mesto, mesto vrto in mesto vrtnic, poznajo mesto sedaj že v jaslih kot mesto igralnic. Afera Hit je vrgla hudo senco nanjo, čeprav so se njeni pobudniki hudo zmotili v svojih pričakovanjih, da bodo Novogoričani generalnega direktorja Danila Kovačiča linčali kot konjskega tatu. Niti danes, ko po za slugi medijskih bobnarjev zainteresiran slovenski bralec pozna zgodbo do najmanjših podrobnosti, v

slovenskih podjetjih, le o Hitu je še niso objavili. Znajo namreč računati, da se do poletja potem ne bodo mogli olastniti, in bo zato ves denar, ne le pretirani davki, končal tam, kamor sodi: v proračunu brez dna. Nič čudnega, da je drugi mož Hita Srdan Tovornik izjavil, da bi, ko bi imel Hitovo delnico, tako imenovano igralniško delnico v hipu prodal. Država kot strateški lastnik lahko namreč z davčno politiko pobere ves dobiček in dividend ni mogoče pričakovati, ali pa kot strateški lastnik odloči, da dobička ne deli.

Mimogrede: na Hitu so lani plačali državi že 60 milijonov nemških mark davkov, že ob polletju pa so imeli osebnih milijonov mark izgube. Nič čudnega, da letos običajne tiskovne konference ob koncu poslovnega leta niso sklicali.

In še nečesa ne razumejo ti zaručani Goričani: kako to, da v vseh teh letih afere brhki slovenski kriminalisti in umni slovenski sodniki ob izdatni pomoči genialnih poslancev in politikov niso uspeli hitovcem oziroma Danilu Kovačiču dokazati še ničesar. Zložili so si svoj puzzle in jih afera Hit ne zanima več - le prihodnost edine zadeve, ki prinaša dohodek, se bojuje.

Kalimero

Dokaz za škodljive vplive slovenske politike na primorsko dušo Nove Gorice so tudi igrice z njeno banko. V Panorami smo nedavno tega opisali zgodbo novogoriškega šparovčeka. Nekdanjo hčer Ljubljanske banke, ki jo je po svojem sestopu z oblasti vodil Dušan Šinigoj, so s pomočjo sanacije (za kazen) pripojili Novi KBM, čeprav so sprva govorili o nekakšnem enakopravnem položaju. Ko je sedanji direktor Niko Trošt ob pomoči strokovnih vodstvenih sodelavcev (pravzaprav istih kot pod Šinigojem in vmes) zahteval status samostojne pravne osebe, se je v javnosti dvignila še bančna aferica. Novogoričani kričijo, kako so žrtev Tamovega lobija, Hazabent pride v levji brlog povedat, da novogoriška podbankica ni sposobna, na Agenciji za sanacijo bank pripravijo strokovno gradivo, ki ga potem vodstvo Agencije, ker je v mariborskem lobiju, ignorira. Ker se pripravata oba nekdanja heroja združenega dela, se mesto heroj medtem hahlja in bogati na račun obeh.

Medtem v Novi Gorici kot dejanska zgodba o bančnem

"Ob polomu Mebla, Gostola, Iskre Avtoelektrike, Cicibana, Primexa in vrste manjših podjetij je odigral ključno vlogo Hit s svojim igralništvom. Poleg vsega drugega je odigral pomembno vlogo socialnega amortizerja. Vrste pred zavodom za zaposlovanje so bile ob razpadu velikih sistemov mnogo krajše, delo je nudil ne le svojim zaposlenim, ampak tudi spodbudil podjetnost."

goriškimi politikmi, vendar na bolj "zdravih" osnovah.

Namesto da bi Novogoričani lepo molče sklonili glave in se izognili najhujšemu preprihu, so se še naprej pojavljali v slovenski javnosti kot "drugačni". Kadar za popularnost svojega mesta ne poskrbijo sami, poskrbijo zanjo drugi dobrodelneži. Spremembo gospodarskega sistema je uspeh socializma z obilico gigantov sivega ekonomskega sistema preživel na povsem drugačen način. Ob polomu Mebla, Gostola, Iskre Avtoelektrike, Cicibana, Primexa in vrste manjših podjetij je odigral ključno vlogo Hit s svojim igralništvom. Poleg vsega drugega je odigral pomembno vlogo socialnega amortizerja. Vrste pred zavodom za zaposlovanje so bile ob razpadu velikih sistemov mnogo krajše, delo je nudil ne le svojim zaposlenim, ampak tudi spodbudil podjetnost. Odstotek brezposelnih je bil v Novi Gorici vsa zadnja leta le kakšno promilno nad slovenskim povprečjem - kar je tudi že dobra tolažba.

Raztresen gospodarski puzzle

Težave z velikimi gospodarskimi sistemi na Goriškem so se začele že dolgo pred spremembo samoupravnege, tozdrovskega sistema v tržno gospodarstvo. Korak za korakom so z vedno hujšimi krediti spravljali na kolena novogoriško banko Vozila, Meblo, Gostol in Iskra. Izguba jugoslovanskega trga

dalo nadomestiti čez noč. Pred dobrim letom pa so s tujim partnerjem le našli skupni jezik in dobili v roke stroje in program, ki ga bodo lahko prodajali tudi na Zahodu. V časih, ko se lahko obračša, kolikor hočeš, a vendarle naletiš na same težave, pa je izjemen dosežek dejstvo, da so v Iskri, potem ko so najprej poslali na cesto okrog 1000 ljudi, začeli zaposlovati. Seveda so številke majhne, saj ostaja zlata doba, ko so zaposlovali tudi 3500 ljudi, najbrž za lep čas mimo. Danes ima v Iskri delo vsaj 1800 ljudi, čeprav je precej odvisno od programa.

Zgodba posebne vrste je tudi Meblo. Kljub slabemu zdravju ni prišel na slab glas. Najhujši vihar je preživel - pod taktirko Franka Štoklja - kot holding, ki je imel v rokah ime, torej blagovno znamko, in prostore s stroji. Dejstvo je sicer, da je lastnik holdinga država oziroma Sklad za prestrukturiranje, toda mimo tega se na koncu tunela tudi na Meblu svetlika lepša prihodnost. V holdingu so zimo prestrukturiranja nekako preživeli tako imenovani profitni centri. Jogi tako proizvajajo jogije, kot smo poimenovali vzmetnice, Iverka bo z novimi prijemi tudi preplaval reko, in na ogromnem tovarniškem dvorišču se že resno šušlja o tem, da bodo pognali tudi pohištvo. Če ne bo hujših interventnih ciklov, ki prihajajo nad Goriško vedno iznad Barja, bomo lahko morebiti spet kmalu

DESETNICA OB SOČI

uspehu iz nič zraste druga banka, kjer se naježijo, ko zaslišijo, da zaradi mariborizacije Troštovega šparovčka novogoriško gospodarstvo nima svoje banke. Marljivo in tiho se je zakonodajnim kozolcem prilagajala nekdanja interna banka nekdanjega sozda Vipa. Med prvimi v Sloveniji se je pojavila z novimi organizacijskimi oblikami in ni zamudila nikjer. Le občani v Novi Gorici niso dovolj pametno reagirali in niso vsi množično zapustili ljubljanske preko ceste. Kar še ni, pa še bo, si morda pravijo, čeprav so že sedaj lahko zadovoljni s svojo močjo.

Afere, aferice...

Nekdanjo veleobčino Nova Gorica je lokalna samouprava razdrobila manj kot so nekateri hoteli, in bolj, kot bi bilo pametno. Danes meri mestna občina 332 kvadratnih kilometrov in premore 42 340 duš v 55 naseljih. Tudi najbolj zagreti zagovorniki drobnih občin kjer, imata župan in župnik neposredno kontrolo nad volilci, so medtem namreč spoznali, tako kot nekdanji glavni tajnik SKD Edvard Stanič, da je šla centralizacija deželice na jugu Alp predalet. Na območju nekdanje občine so sedaj štiri. Poleg mestne občine (kamor enako kot Internetovo vozlišče sredi mesta sodijo tudi demografsko ogrožene Banjšice) so sedaj na tem območju samostojne občine Brda, Kanal in Miren-Kostanjevica. Z delitveno bilanco oziroma zapuščinsko razpravo je sprva kazalo sijajno, saj

saj so medtem izvohali, da so 82 milijonov skupnih tolarjev v Kozani v Goriških brdih nenamensko porabili za gradnjo doma upokojencev in ne solidarnostnih stanovanj.

Naslednja afera se obeta z dobrovskim gradom. Potem ko so ga obnovili, so vanj pripeljali edinstveno zapuščino grafik enega največjih svetovnih grafikov Zorana Mušiča. Umetnostna zgodovinarica Nelida Nemeč pravi, da jih je Mušič zapustil novogoriški občini. So sedaj briška last in klavirno samevajo v slabo obiskani grajski galeriji, kjer še streha pušča, da je mera polna?

ogromna termoelektrarna, na katero so pozabili celo naši zeleni. Padla je odločna beseda, da je sedaj pa res napočil čas za osrednjo čistilno napravo. Ko je bilo že vse nared, so se oglasili seveda tisti, ki bi jim čistilna naprava smrdela. V Vrtojbi so zagnali vik in krik in zagrozili, da se bodo odcepili od mestne občine. Pripravljeni so na svojih poljih predelovati odplake neposrednih sosedov, tudi Šempetrc, prečrpanega dreka meščanov pa ne bodo prenašali. Zahtevam so dodali še dve gramoznici sredi vasi in bitumen iz asfaltnih baz - in hajd na

Dve Gorici - ena tuga

Ideja, ki je v Sloveniji znana zaradi pobude Sergija Pelhana, ko je skušal obe mesti, skozi kateri teče državna meja, tesno zblížati, če ne že po evropsko preplesti, je na Goriškem še vedno živa. In še vedno obsojana od omejenih. Pojavlja se v drugačnih oblikah, dobiva pa enake klofute. Pred dobrim letom dni se je v goriškem uredništvu dvojzložne revije oziroma časopisa Isonzo - Soča porodila ideja, ki sta jo kmalu pograbila novogoriški štirinajstnevnik OKO in goriški Zuř de Žur (ki izhaja še v furlanščini), da bi kazalo

Nova KBM

"Mimo vsega drugega, so z zdravo primorsko logiko statistično ugotovili, da se vse slovenske afere dogajajo daleč od Ljubljane, ki je bela in nedolžna kot nevesta pred blejskim (združitvenim) kongresom. Raje verjamejo, da Ljubljančani preprosto ne morejo razumeti, kako lahko iz hotela, ki ga iz prekletstva nenehnih izgub niso znale iztrgati Iskra Delta, Alpetour in še kdo, čez noč nastane bleščeča Perla, v katero nosi denar po več kot 3000 gostov dnevno."

so se za denar iz leta 1994 štirje župani kaj hitro dogovorili. Seveda je prej novogoriški Črtomir Špacapan poskrbel za afero, ko je preostalih trem razdelil ABC-jeve devetnajstice iz neizkoriščenih sredstev na starem žiro računu. Zadnje čase pa je postal enak dogovor oziroma sklep vseh štirih občinskih svetov popolnoma neizvedljiv. Ker delitvene bilance ni, so si Novogoričani ustanovili svoj stanovanjski sklad ob tako rekoč živem nekdanjem skladu. Kanalci in Mirenci ga pač niso hoteli ukiniti,

Mesto pod Svetom goro - črna gradnja

Zgodba z lokalno samoupravo se nekako nadaljuje tudi pri skrbi za okolje. Nova Gorica je mesto brez dovoljenja za obstoj. Vse svoje odplake namreč že vsa leta, odkar so začrtali državno mejo, Novogoričani veselo izvažajo v Gorico v Italiji. Potrpljenje sosedov je bilo izjemno veliko, morda pa si niso upali preveč na glas kričati o smradu in strupih zato, ker je le nekaj kilometrov od meje v Tržiču

mestni svet z odcepitveno grožnjo. Mestni svetniki pa nič.

Kaj pa kultura?

Kulturnih hramov je na Novogoriškem kar nekaj. Čeprav so bili letos vsi kulturniki na slovenski državni praznik doma in so bili hrami zaprti, ni bilo dolgčas. Posebno okoli Pelhanovega mavzoleja, kot po domače pravijo najnovejši gledališki hiši v Sloveniji. Tam se je zadnje čase ob koncu tedna pojavila nova subkultura: mladi se ga pred odho-

dom v bližnji disko in po odhodu iz njega malce natolčejo. Največkrat dvigovanje njihove borbene morale, ki se konča pri bruhanju, mazanju in razbijanju pod arkadami kulturnega hrama, ne opazujejo varnostniki in policaji, ker se raje obračajo stran. Z vandalizmom in brezizhodno mladino so se pozabavali tudi mestni svetniki, vendar z razpravo o odpravljanju vzrokov za praznino življenja niso prišli do konca. Le bencinskim črpalkam, razen dežurnim, in prostocarinskim prodajalnam so določili zapiralni čas ob desetih zvečer. Od tam je namreč drugo jutro največ dokazov nočnih živahnosti. Morda bodo s tem zajezili najhujši vandalizem, sicer pa novogoriška mladina ne bo nič boljša in nič slabša od druge v Sloveniji.

Imajo še manjši še manjše probleme?

S tako imenovanimi dislocirani obrati so bile od nekdanj

"Medtem v Novi Gorici kot dejanska zgodba o bančnem uspehu iz nič zraste druga banka, kjer se naježijo, ko zaslišijo, da zaradi mariborizacije Troštovega šparovčka novogoriško gospodarstvo nima svoje banke. Marljivo in tiho se je zakonodajnim kozolcem prilagajala nekdanja interna banka nekdanjega sozda Vipa."

težave, saj smo jim že takrat rekli «politični obrati. Njihova naloga namreč ni bila produktivnost, kot smo dejali v starem sistemu, ali poslovati z dobičkom, kot bi rekli danes. Direktorji večjih podjetij so običajno po direktivi postavili ta ali oni obrat v kraju, kjer je pomenil edino zaposlitev. Ob spremembi sistema, ko se država kaj malo zanima za manj razvite, ogrožene, revne in zapostavljene, so podobni Meblovi, Tikovi, Metalfleksovi in Iskrini obrati lepo propadli. Nekateri so sicer svetla izjema, kot je na primer Bre-med v Breginju, toda tega je kupil italijanski poslovnež, ki ne pozna milosti pri storilnosti. Usodo večine je doživel tudi obrat Cicibana International v Kalu nad Kanalom, ki je v stečajju, pa tudi v sosednji občini.

Zanj se zanima Alpina, ki bi rada s Hrvaške preselila nekaj svoje proizvodnje, zanima pa se tudi ministrstvo za delo, saj bi lahko v njem delalo 40 ljudi z družinami za seboj in z življenjskim utripom kraja v mislih. Kanal-ski občinski svet se je zato odločil občinski proračun olajšati za okrog deset milijonov tolarjev in od stečajnega upravitelja odkupi prostore. Občina seveda ne sme opravljati gospodarske dejavnosti, zato je prostore, zemljišče in nekaj opreme kupila za bodoče podjetje.

Če gre pri vsem tem samo za poštene namene, lahko spregledamo dejstvo, da bodo sredstva iz proračuna napraskali mimo letnega načrta in tudi brez obstoječega stanovanjskega sklada. Reševanje 40. delovnih mest ter vira zasluzka in življenjskega utripa je tako integralno, da si zasluzi integralni pristop do občinskega proračuna.

Podobno se je moral sam generalni direktor holdinga Meblo zavzeti za dislociran obrat na Trnovem nad Novo Gorico. Obrat, ki nikoli ne bo

ni izjema. Najbrž niste vedeli, da problemov s parkirišči v Novi Gorici nimajo samo zaradi odvečnih gostov iz Italije, ki prinašajo odvečni denar v naše odvečne igralnice. Nova Gorica je po številu avtomobilov na 1000 prebivalcev s 412-imi prva v Sloveniji. To pomeni, da ima vsaka družina v povprečju skoraj dve vozili. To dejstvo najbrž ni posledica propada velikih gospodar-

skih sistemov, je pa propad gigantov spremenil tok prometa: Vse več vozil namreč prihaja v središče mesta in ne iz njega v okolico, kjer so nekoč delali. Letos bodo v mestu začeli graditi tri manjše garažne hiše. V bodoči knjižnici bo 50 parkirnih mest, ob tem pa bodo uredili tudi krožni promet za vse tiste, ki prihajajo po opravkih na mestno občino oziroma upravno enoto. Nedaleč stran, za čebelnjakom, je ob stavbi Agencije predvidenih 100 parkirnih mest. V izjavi za medije z mestne občine piše tudi, da bo Hit začel graditi upravno stavbo med gimnazijo in stavbo krajevne skupnosti. Informacija ni točna, saj bo poslovno stavbo gradila ljubljanska Electa. Hit bo le odkupil precej prostora, datuma pričetka gradnje pa nismo mogli dobiti, ker ga še ni. Kakorkoli že, v podzemnem parkirišču bo na voljo, kot piše v sporočilu, 120 parkirnih mest. V pripravi pa je še dokumentacija za okrog 300 parkirišč za Perlo. Garažna hiša je vključena v ureditveni načrt Kulturni center, in torej ovir za gradnjo ni, posebno še, ker je investitor Daimond.

Z garažno hišo pod zelenico pred občinsko stavbo pa ne bo nič. Še to: ker zgledi vlečejo, bodo začeli tudi sredi Nove Gorice, čeprav nima starega mestnega jedra, pobirati parkirnico.

Lep pozdrav iz Nove Gorice,

napišemo na razglednico. Upam, da ste na tej skici spoznali glavne poteze mesta, ki ni dosti drugačno od vašega, saj imajo problemi različne predznake, a skupni imenovalec. Nova Gorica se morda v večji meri kot druga slovenska mesta bori s prehujo centrali-

odstraniti ostanke "berlinskega" zidu ob novogoriški železniški postaji. Dogovorili so se za vsakoletno novoletno srečanje uredništev ob železni mreži, ki so se jim predlani in letos decembra pridružili še nekateri lokalni mediji. Medtem ko sta predlani pobudo pograbila oba župana, Gaetano Valenti in Črtomir Špacapan, je bila lani decembra podoba srečanja s šampanjcem, poezijo in odbojko preko mreže zelo nepolitična. Odmevi so najrazličnejši. Podpredsednik skupščine Sveta Evrope Borut Pahor je pobudo o odpravljanju meja v glavah pozdravil, posebno še v trenutku, ko se državi postrani gledata. novogoriški liberalni (!) demokrati pa so jo osodili, češ da gre za lahkomišelnost. Očitno je nekateri še vedno strah Evrope, ki bo jutri tudi uradno preplavila Slovenijo, in bi radi svoje žene po balkansko zapirali za zidove. Strah je morebiti

"Očitno je nekateri še vedno strah Evrope, ki bo jutri tudi uradno preplavila Slovenijo, in bi radi svoje žene po balkansko zapirali za zidove. Strah je morebiti upravičen za vse tiste, ki jih utegne dejanska evropeizacija Slovenije povoziti kot odpad na smetišču zgodovine. Somestje obeh Goric bi lahko bilo edino, kar bo ostalo od njiju na dolgi poti med Barcelono in Kijevom."

ekstraprofiten, bo pa vendar zaposloval ducat ljudi in jih obdržal tudi na obrobju mestne občine, je dobil že tretjega ali četrtega lastnika, a brez temeljitih posegov v proizvodni program ne obeta kaj več od tega.

Mesto pleha in vrtnic

Probleme s tako imenovanim mirujočim prometom imajo vsa mesta, in tudi Nova Gorica kljub svoji mladosti

zacija, saj je na samem robu države. Nekake ne ugame stika s pravimi središči in po lev in desni jo prehitujejo ne le Koper in Maribor. Morda je res žrtev politizacije od svojega rojstva. Šele počasi spoznava, da so bili vsi vzvodi, ki so jo po vojni gonili, predvsem izven nje. Sedaj je čas, da Desetnica neha jadikovati, kako je nihče ne mara, in sama kaj naredi za svoj imidž. Ne preveč na glas, da jih ne dobi še bolj po glavi.

Tomaž Dimić

Laško v objemu Zlatoroga ali resničnost, ki ni pravljica

Z lansko proizvodnjo milijon 160 tisoč hektolitrov piva se Pivovarna Laško uvršča med večje evropske pivovarne in na prvo mesto v Sloveniji. V Sloveniji ima 88-odstotni tržni delež, preostale pivovarne skupaj z uvozniki vred pa pokrivajo 48 odstotkov slovenskega trga. V pivovarni je zaposlenih 514 delavcev. Lanska proizvodnja je bila v primerjavi z letom poprej za desetino večja, prav za toliko pa se je povečala tudi proizvodnost. Bruto dobička so ustvarili 18 milijonov mark, neto dobička 13 milijonov, osebni dohodki pa so solidni. Direktor pivovarne Tone Turnšek, s katerim smo se pogovarjali, pravi, da se lahko s takšnimi rezultati pohvalijo predvsem zaradi kakovosti piva.

- Je bila proizvodnja piva že kdaj večja od lanskoletne?

Turnšek: Rekordno proizvodnjo milijon tristo tisoč hektolitrov smo dosegli leta 1990, ko smo pokrivali tudi dobršen del trga nekdanje Jugoslavije. Z razpadom države smo čez noč izgubili 30 odstotkov trga, ki smo ga morali v glavnem nadomestiti doma, v Sloveniji. To seveda ni bilo lahko in enostavno, toda uspeli smo. Predvsem s kakovostjo piva, ki je, roko na srce, v marsičem odvisna tudi od kakovosti vode, ter z učinkovito propagando. Mislim, da bomo že v kratkem presegli naš rekord iz leta 1990.

- Ste skušali izgubo bivšega jugoslovanskega trga nadomestiti tudi s prodajo oziroma izvozom v druge države?

Turnšek: Sedaj izvozimo okrog 12 odstotkov naše proizvodnje. Največ piva prodamo v Italijo in Avstrijo, zadnje čase pa na novo osvajamo tržišča v Bosni in Hercegovini ter na Hrvaškem. Kot vse kaže, se bo tam prodaja še povečala. Navsezadnje smo z vsemi obdržali dobre, lahko rečem tudi prijateljske odnose, še iz časov, ko smo živali v isti državi.

- Kakšne cene dosegate za vaše pivo v Italiji in Avstriji?

Turnšek: Naše cene so nižje od cen piva, ki ga proizvajajo nekatere njihove znane pivovarne. Ob tem moram povedati, da na različnih degustacijah naše pivo, po kakovosti v ničemer ne zaostaja za pivom njihovih pivovarn. Gre za degustacije in ocenjevanja, kjer degustatorji ne vedo za proizvajalca, saj na steklenicah ni nalepk.

- Kje je vzrok, da je naše pivo kljub temu cenejše od njihovega?

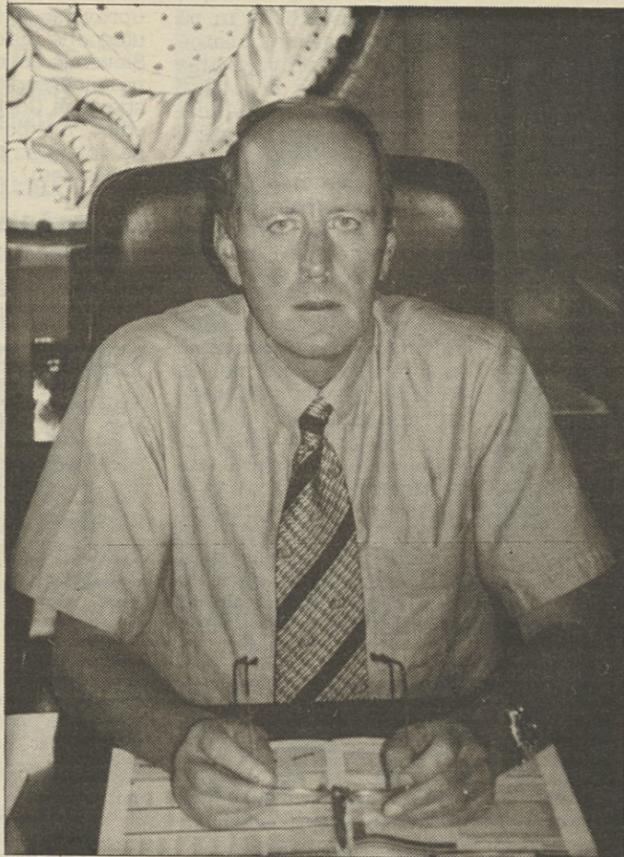
Turnšek: Še vedno nas jemljejo kot del Balkana in že samo to dejstvo botruje nižjim cenam. Moram pa reči, da se stvari in tudi pogledi na nas počasi vendarle spreminjajo na bolje, vendar še vedno ne tako hitro, kot bi to želeli mi, Slovenci.

- Za razvoj so seveda potrebne naložbe. Kako je s tem?

Turnšek: Naš razvoj poteka v treh smereh. Vlagamo v posodobitev proizvodnje, v trg in v sam kraj. Lani smo v dobršni meri zamenjali iztrošeno opremo, vseh naložb pa je bilo za okrog 20 milijonov mark.

- Ste eden izmed tistih direktorjev, ki si prizadevajo, da se razvija tudi kraj. Prav na tem področju je lahko Laško marsikomu za zgled. Še zlasti, ker je podjetij, ki bi kaj vlagala v svoj kraj, vedno manj. Kaj vam pomeni takšno sodelovanje s krajem?

Turnšek: Res je skorajda ni naložbe v Laškem, kjer ne bi bila zraven pivovarna. Tu mislim na obnovo grada Tabor, hotelov Hum in Savinja, pa kulturnega doma, izgradnjo nove športne dvorane, na obnove cest in vodovodov in starega mestnega jedra. Prepričan sem, da se takšne naložbe na dolgi rok še kako splačajo. Ne mislim pri tem na samo finančno poslovanje našega podjetja, pač pa na imidž, ki ga s tem dobiva kraj in s tem tudi pivovarna. V Laškem se zvrsti mnogo kulturnih in zabavnih prireditev, od Grajskih kulturnih prireditev do znamenite prireditve Pivo in cvetje in drugih. Poleg tega pa smo prisotni še druge. Pivovarna je sponzor prireditev v Cankarjevem domu v Ljubljani, rokometnega kluba Celje, podpiramo Aljaža Pegana in Natašo Erjavca. Vse te stvari so del marketinga, ki se slej ko prej obrestuje. Je pa res, da bi bilo s stališča čistega kapitala vlaganja v sam kraj precej manj. Sam kapital te kategorije tako rekoč ne pozna in lahko bi se zgodilo, sedaj ko smo delniška

Tone Turnšek, direktor Pivovarne Laško

- Po rodu ste Savinjec, doma iz Rečice. Koliko časa ste že v pivovarni?

Turnšek: V Pivovarno Laško sem prišel leta 1965. Šel sem tako rekoč skozi vse faze proizvodnje. Med drugim sem bil dežurni nočni delavec, pa pomočnik šefa proizvodnje, vodja proizvodnje in tehnični vodja, direktor pa sem že petnajst let. Bil sem štipendist pivovarne in moja prva in edina služba je bila v Pivovarni. Sedaj že vrsto let živim v Laškem in se počutim Laščana.

- Se je politika kdaj hotela očitno vmešavati v razne poslovne odločitve?

Turnšek: Moram reči, da nikdar. Ne v prejšnjem sistemu in v prejšnji državi in niti sedaj ne. Lahko rečem, da solidno sodelujemo z vsemi. Dobrodošli so predstavniki vseh strank. Morda še tale podatek: Vsi zaposleni so člani enega sindikata, in to Svobodnih sindikatov.

- Vas je kot uspešnega direktorja kdaj zamikalo, da bi šli v politiko? Kar precej direktorjev se je že odločilo za kaj takega.

Turnšek: O tem nisem nikoli razmišljal. Lahko bi

Do potrošnikov najlažje prodreš na takšen način. To ni novo spoznanje in v svetu je to nekaj povsem normalnega. Sicer pa dobimo v našo firmo vsak dan po vsaj štirideset prošelj za različna sponzoriranja. Težko je ugoditi vsem in marsikomu pri tem naredimo tudi krivico.

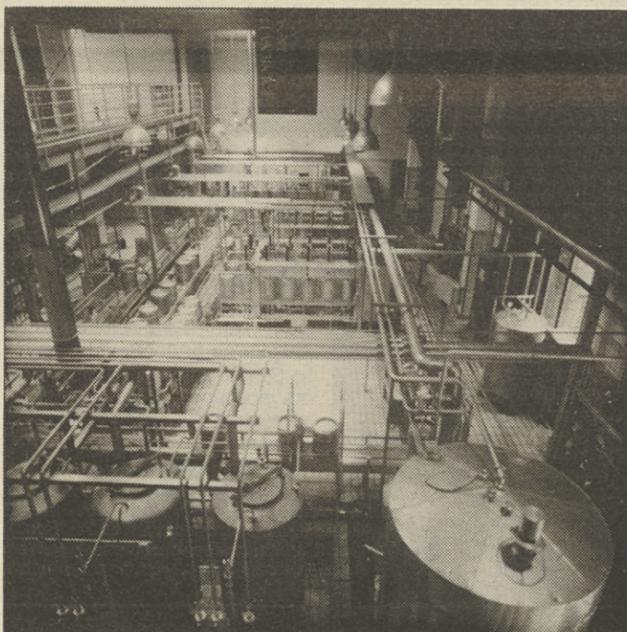
- Je bilo res, da ste po porazu v Zagrebu proti ekipi Croatia začeli razmišljati o tem, da ne bi bili več sponzorji celjskih rokometišev?

Turnšek: Na kaj takega pri nas nismo niti pomislili. Celje Pivovarna Laško je klub evropskega formata in dovolj bo še priložitosti, da to v evropskem pokalu in tudi drugje potrdi. Morda se bomo po spletu okoliščin spet srečali s Croatia, s katero smo prekinili stike zaradi dogajanj na tisti tekmi v Zagrebu, ko so nas zmerjali, poniževali in nosili transparente z napisom, da smo alpski četniki. No, tu so še košarkarji Laškega. Cilj je, da bi se uvrstili v prvo A ligo.

- Prejle ste omenili, da precej vlagate tudi v sam kraj. V naselju Jagoče ste hoteli zgraditi nov turistični center, kaže pa, da bo vsa stvar padla v vodo. Zakaj?

Turnšek: Pred letom dni smo se v takratnem upravnem odboru odločili, da bomo na levem bregu Savinje zgradili rekreacijsko-turistični center s kompleksom pokritih in letnih kopaljšč, nekako v stilu Čateških toplic. Dela bi lahko pričeli takoj, vendar se je zapletlo z lastniki zemljišč. Zemlja, kjer naj bi bil ta center, ima kar tri lastnike, in sicer občino ter dva zasebnika. Občinsko zemljo smo odkupili in občini obljubili pomoč pri izgradnji novega mo-

TUDI LAŠKO NE BI BILO TAKŠNO, KOT JE, ČE NE BI BILO RAZUMEVANJA TAMKAJSNJE PIVOVARNE

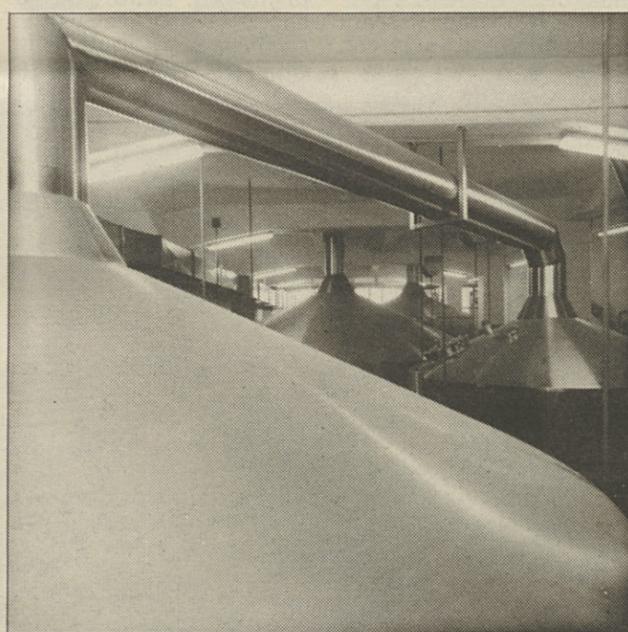

Kakovost piva je v dobršni meri odvisna tudi od sodobne proizvodnje

družba, ki ima tudi zunanje delničarje, da bi bilo teh vlaganj manj. Vsakdo želi pač investirati v naložbe, ki čimveč dajo, s čistega ekonomskega vidika pa vlaganje v kraj ni kdove kako zanimivo.

- Lansko leto je pomenilo tudi zaključek štiriletnega dela pri lastniškem preoblikovanju firme...

Turnšek: Lani smo imeli prvo sejo skupščine delniške družbe, na kateri smo pregledali, lahko rečem, uspešno poslovanje ter imenovali nadzorni svet. Kapital je razdeljen tako, da imajo notranji lastniki 45 odstotkov delnic, skladi oziroma družbe 18 odstotkov, v javni prodaji je bilo prodanih skoraj milijon dvesto delnic, kar predstavlja dobrih 26 odstotkov kapitala, in tu je še deset odstotkov kapitala upravičencev iz denacionalizacije. Ocenjena vrednost kapitala je znašala dobrih 63 milijonov mark, vrednost osnovnega kapitala po otvoritveni bilanci pa 72.392.000 mark. Prav v zvezi z upravičenci iz denacionalizacije bi rad povedal še neko zanimivost. Laška pivovarna je ena redkih slovenskih firm, ki jo je leta 1938 ustanovila delniška družba 1400 gostilničarjev. V postopku lastniškega preoblikovanja se je od teh 1400 delničarjev javilo 350 dedičev. Prav z vsakim posebej smo morali opraviti pogovore in napraviti sporazum. Če bi bil proti samo en dedič, bi prišla pivovarna v sklad. Lahko si predstavljate, da je bilo delo izredno zahtevno.

Kotli v novi varilnici, ki bo kmalu začela obratovati

rekel celo, da me politika ne zanima. Že zato ne, ker mislim, da se v njej dogaja toliko nečednosti, da nas je lahko včasih res sram. Vse preveč je raznih podlosti, podtikovanj in nevoščljivosti, kar škodi nam vsem, in včasih imam občutek, da Slovenci sploh ne potrebujemo drugih sovražnikov, ker smo sami sebi čisto zadostni.

- Iz Pivovarne Laško izhaja minister Janko Deželak. Kako gledate na njegovo delo?

Turnšek: Nisem poklican, da bi ocenjeval delo ministra. Vsekakor pa bo držalo, da na njegov račun in posebnih pripomb ne iz vrst opozicije in tudi iz vrst pozicije ne.

- Pivovarna Laško je sponzor nekaterim športnikom in športnim klubom. Morda zato, ker se tudi sami precej ukvarjate s športom in rekreacijo?

Turnšek: Bolj bi rekel, da se ukvarjam z rekreacijo, ki je tudi poslovenem vse bolj potrebna. Pri delu potrebujem precej energije in kondicije, zato rad hodim, tečem, se ukvarjam s fitnesom, hodim v savno in tudi smučam. S sponzorstvom v športu je pa tako: s svetu in Evropi je sponzorstvo športnikov pomemben del marketinga. Tudi precej pivovarn je postalo veliko bolj znanih zaradi sponzoriranja kakšnih klubov. Pri tem je seveda treba imeti tudi srečno roko in mislim, da smo jo mi imeli. Hkrati s tem prideš do množic, ki se počasi poistovetijo ne le s klubom, pač pa tudi s samo firmo. V tem primeru našo.

stu čez Savinjo, s podjetjem iz Lendave smo pripravili tudi pogodbo za vrtino, iz katere bi črpali vodo za kopaljšča. Zasebna lastnika pa sta za zemljo postavila tako visoko ceno, da ni bila sprejemljiva niti za nas. Zaenkrat ne morem reči ničesar določenega v zvezi z gradnjo tega središča. Vprašanje je, ali bo zanj še kakšen interes, in navsezadnje, kaj bo v zvezi s tem rekel nadzorni svet. Lahko se zgodi, da do gradnje sploh ne bo prišlo.

- Pred kratkim je izbruhnila dokaj nerodna zadeva. Inšpektorji so ugotovili, da so grosisti, ki prodajajo Laško pivo, dolžni kar velike vsote tolarjev zaradi neplačevanja prometnega davka. Kaj lahko poveste v zvezi s tem?

Turnšek: Naša pivovarna s tem nima ničesar. Pivo pač prodamo grosistom, pa naj si bodo to zasebni ali družbeni. Mi nismo dolžni ugotavljati, ali je davek, ki nastaja v verigi do končnega potrošnika, res plačan. Že nekajkrat smo predlagali, da bi bilo bolje, če bi davek grosisti plačali kar pri nas, tako kot je to nekoč že bilo, vendar to očitno ne ustreza sedanji davčni politiki. Na to smo opozarjali tudi nekatera ministrstva, vendar zaman. Utaja prometnega davka ni v našem interesu, za to, kar se je dogajalo oziroma kar so ugotovili davčni inšpektorji, pa nismo mi nič krivi. Je pa res, da takšne stvari nehote mečejo slabo luč tudi na našo pivovarno, vendar povsem neupravičeno.

- Kako je pivovarna povezana s Savinjsko dolino, središčem slovenskega hmeljarstva?

Turnšek: S hmeljarji imamo tradicionalno dobre odnose. Omenim naj tudi Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo v Žalcu. Oddelek inštituta za pivovarstvo je tisti, brez katerega si ne moremo predstavljati našega dela. Potrebujemo ga zaradi številnih analiz, ki jih opravlja za nas. Pivovarska tehnologija je v veliki meri odvisna od tega oddelka, ki se lahko primerja s podobnimi v svetu.

- Za konec še tole: Se bojite nastanka zasebnih pivovarn in ponudb tujih vrst piva na našem tržišču?

Turnšek: Manjše, zasebne pivovarne so kvečjemu dobrodošle in pomenijo nekakšno dopolnitev v ponudbi, tuje pivo pa je na slovenskem trgu zastopano le z 24, odstotka in zaenkrat ne kaže, da bi se ta številka bistveno povečala. Kakor koli že, mislim, da bomo v Laškem že v kratkem dosegli nov proizvodni rekord, ki bo presegel tistega iz leta 1990.

HITRA RAST TEČAJEV DELNIC

Gibanje tečajev delnic na Ljubljanski borzi postaja vedno bolj odvisna od enega samega igralca. Nedavna izjava prvega človeka poslovnega sistema Dadas, Davorina Sadarja, da ni kriv, če mu drugi borzni posredniki sledijo pri prodajanju in kupovanju delnic, pa pomeni predvsem dejstvo, da sam kreira tečaje delnic na borzi. Padlo je tudi ugibanje o tem, kdo stoji za Dadasom. Za razumevanje delniškega trga je potrebno vedeti, da je poslovni sistem Dadas, preko povezanih oseb (Primofin, Fundus, Dadas BPD, Proficia - Dadas, Finmedia, Mladinska knjiga) dobil razpredel poslovno mrežo, ki bistveno vpliva na promet in tečaje na delniškem trgu. Sadar pravi, da ima strategijo, ki narekuje posamezne transakcije na trgu vrednostnih papirjev. Če pogledamo promet z delnicami Dadasa in Primofina, lahko opazimo zelo visoke transakcije, ki pa niso enakomerno razpršene, temveč se pojavljajo občasno (tedensko). Gre za transakcije v višini nekaj sto milijonov tolarjev, ki so nedvomno posledica investiranja strateških investitorjev in ne velikega zanimanja malih investitorjev za te delnice. Na razvitih trgih vrednostnih papirjev nadzorne organizacije (borza, državne institucije) takšne investitorje nadzirajo. Hočejo izvedeti predvsem njihov namen transakcije, ker lahko pomembno vpliva na ceno tega vrednostnega papirja. Trenutno takšni investitorji vzdržujejo delniški trg, v bodoče pa ga bodo lahko rušili. V Sloveniji pa se nihče ne ukvarja z nadzorom investitorjev na trgu vrednostnih papirjev. Tega ne dovoljuje zakonodaja, verjetno

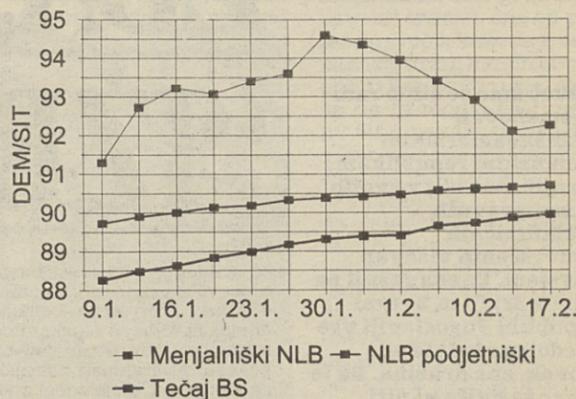
pa tudi ni posebnega interesa za tovrstni nadzor. Jasno je, da je veliki investitor na trgu vrednostnih papirjev Petrol. Sadarjeva izjava, da je Primofin kupoval delnice Petrola, v procesu lastniškega preoblikovanja, potrjujejo to domnevo. Petrol je namreč večinski lastnik Primofina (55,5-odstotni lastnik rednih delnic). Delničarji v tej družbi pa so tudi Sadarjeve družbe in on sam. Že leta 1994 je prav Dadas d. d. prodal Petrolu potrebno število rednih delnic, da je postal večinski lastnik. Verjetno bi analiza trgovanja Petrola pokazala, kako njegove transakcije posredno vplivajo na cene tistih delnic, ki jih kupuje Dadas. Verjetno bi lahko na takšen način analizirali tudi prevzem Finmedie in nakup večinskega dela Mladinske knjige. Strategija, o kateri govori Sadar so nedvomno prevzeti podjetij, kdo pa jo narekuje, pa je razvidno iz analize trgovanja. Na takšen način je kupil tudi 25 odstotkov delnic Kolinske, kar je potrebno gledati v luči investicije Kolinske v vrelce Rogaške, kjer je Dadas zelo močan delničar. S prevzemom Finmedie pa je Dadas postal lastnik treh podjetij (MKZ, Finmedia in DZS) ter 37-odstotni lastnik Blagovne borze. V tej luči je potrebno opazovati rivalstvo med Blagovno borzo in Ljubljansko borzo, ko gre za organiziranje terminalskega in oziškega trga. Če zadeve še nekoliko poglobimo, gre za rivalstvo med Petrolom in bankami.

Zanimivo je tudi trgovanje z delnicami Mladinske knjige. Po znanem zapletu s kotacijo te delnice zaradi revizije APPNI je prišlo do hitre ponovne ko-

tacije, ki jo je ustavilo priporočilo agencije za trg vrednostnih papirjev. Zanimivo bi bilo analizirati promet s to delnico v času poteka revizije in v času pred umikom s kotacije. Gre namreč za dejstvo, da so lastniki notranjih informacij imeli nedvomno prednost pred drugimi investitorji in so vedeli, čemu takšna revizija, ki bo nedvomno vplivala na ceno te delnice. Z analizo investitorjev v tem obdobju bi s lahkoto prišli do eventualnih insiderjev, ki so lahko zlorabili informacije za trgovanje. Borza bi s takšno analizo in predajo eventualnih

k povečanemu številu izdajateljcev vrednostnih papirjev. Po našem mnenju je v tem času nedvomno prihajalo do takšnega nedovoljenega trgovanja. Morda nas bo presenetila Ljubljanska borza in nam razkrila, kdo je trgoval z večjimi količinami delnic MKZ, ko še ni bilo javno objavljeno, da v tej družbi poteka revizija. V takšnem primeru so primarni insiderji pri izdajatelju vrednostnega papirja, v APPNI in v povezanih družbah, sekundarni insiderji pa so vsi tisti, ki so prišli do podatka posredno, torej preko primarnih insiderjev. Primarni

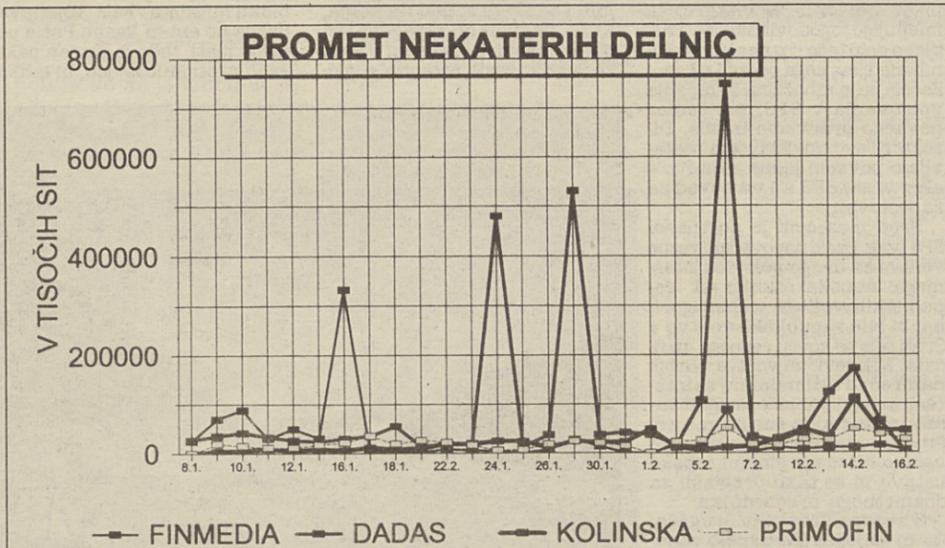
Nemška marka v Sloveniji

obdobja, ko bo prevladovala bolj usklajena rast deviznih tečajev in inflacije. Takšno stanje je ugodno za gospodarstvo in za Banko Slovenije.

Vedno večja neznanka pa postaja lastninjenje. Pooblašene investicijske družbe nimajo kam vložiti za 150 milijard tolarjev certifikatov, ki so jih zbrale. Upanje, da bodo PIDi lahko sodelovali pri lastninjenju obeh bank v sanaciji, je vedno manjše, ker se temu upirata banki, Banka Slovenije ter ministrstvo za finance. Ostaja možnost lastninjenja preostalega državnega premoženja, vendar gre za zelo oddaljene možnosti. Absurdnost stanja je v tem, da PIDi še vedno zbirajo certifikate, agencija za trg vrednostnih papirjev pa jim še vedno dovoljuje takšno početje. V zadnjem času je izdala dovoljenja za ustanovitev celo nekaterim novim PID. Na eni strani agencija tarna, da ji zakonodaja ne omogoča izpolnjevanja dolžnosti varovanja interesov delničarjev PID, po drugi strani pa dovoljuje zbiranje novih certifikatov.

B. Krznar

kršilec zakonodaje organom pregona pripomogla k svojem ugledu in posledično pripomogla k povečanemu številu investitorjev na Ljubljanski borzi in

insiderji bi morali čuvati podatke o poteku revizije kot poslovno skrivnost. Kaznivo je tudi posredovanje takšnih podatkov sekundarnim insiderjem.

Gibanje tečajev nemške marke se povsem umirja. Pada tudi zanimanje za investicije v blagajniške zapise Banke Slovenije. Gre za nedvomni kazalec stabilnejšega

STANJE PRIVATIZACIJE OB KONCU LETA 1995

Proces lastniškega preoblikovanja podjetij se je prevesil v četrto leto. Večina podjetij je globoko v fazi lastniškega preoblikovanja, del pa jih je preoblikovanje že zaključilo. O tem, kako je potekala privatizacija v letu 1996, v nadaljevanju. Ob koncu leta 1995 je 1012 podjetij že prejelo soglasje Agencije RS za prestrukturiranje in privatizacijo (dalje: Agencija) k programu lastniškega preoblikovanja (dalje: I. soglasje) 435 podjetij pa še čaka na to. V podjetjih, ki so že prejela I. soglasje je bilo po otvoritvenih bilancah na dan 1. januarja 1993 551 milijard tolarjev družbenega kapitala. Zakonodaja omogoča podjetjem, da lahko določijo prodajno ceno delnicam tudi na podlagi ocenjene vrednosti. Za takšno možnost se je odločilo 471 podjetij. Eden glavnih očitkov v procesu privatizacije je, da poteka prepočasno. Med vzroki za to lahko navedemo zamudne denacionalizacijske postopke ter revizijo lastniškega preoblikovanja, ki jo opravlja Agencija za plačilni promet, nadziranje in informiranje. V 1012 podjetjih s I. soglasjem je bila revizija opravljena v 220 matičnih podjetjih kakor tudi v veliko hčerinskih podjetjih. 414 podjetij je prejelo zahteve za denacionalizacijo oziroma predloge za izdajo začasne odredbe. V veliko primerih pristojna upravna enota ni izdala začasnih odredb ali odločb oziroma le-te niso bile pravno močne, zato je Agencija v nekaj primerih or-

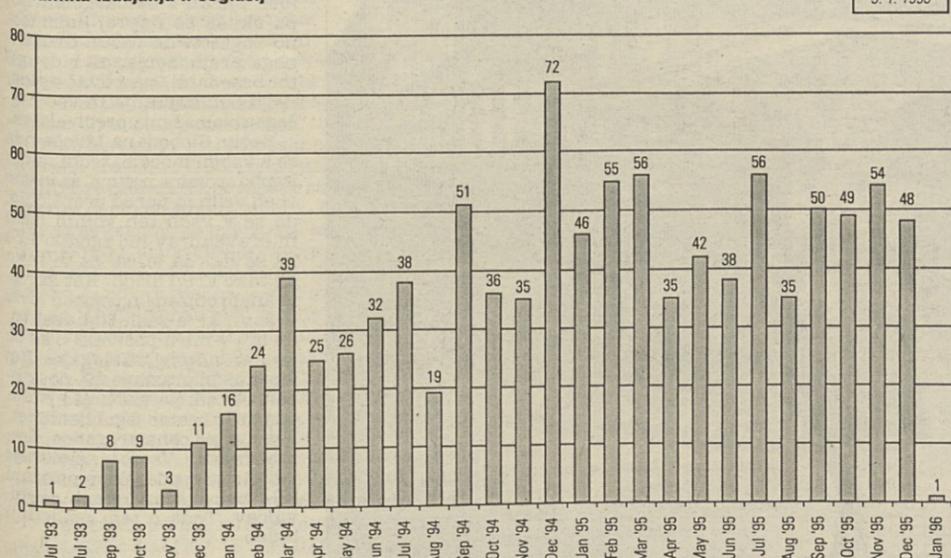
ganizirala in vodila poravnalne postopke med upravičenci in zavezanci. V večini primerov so bili razgovori uspešno zaključeni, sklenjene poravnave ter tako odstranjene ovire za nadaljevanje postopka lastniškega preoblikovanja. Če pogledamo dinamiko izdajanja I. soglasij, vidimo, da je Agencija vsak mesec izdala v povprečju okrog 50 soglasij. V primerjavi z letom 1994 vidimo, da se je to število povečalo, kakor tudi, da ni več tako velikih nihanj med posameznimi meseci. Najmanj soglasij v letu 1995 je bilo izdanih v aprilu in avgustu, in sicer 35, največ pa v marcu in juliju, 56. Med metodami lastninjenja, ki so jih podjetja izbrala, lahko vidimo, da se je večina podjetij odločila za klasično kombinacijo metod: interno razdelitev, notranji odkup ter prenose na sklade. Predvsem večja podjetja so se odločila za javne prodaje delnic. Takšnih podjetij je bilo 137. Od tega je 105 programov, ki so predvidevali javno prodajo delnic, že prejelo I. soglasje, 32 pa jih je v fazi obdelave na Agenciji. Regionalna struktura izdanih I. soglasij ter struktura vlog za I. soglasje, ki so še v obdelavi, nam kaže, da so predvsem ljubljanska regija, pa tudi koprška ter novogoriška, bile uspešnejše pri pridobivanju I. soglasij, medtem ko mariborska ter kranjska precej manj. Vzroke gre iskati predvsem v revizijskih postopkih, ki

so bili regionalno »nesorazmerno« porazdeljeni, ter zapletih z denacionalizacijo v nekaterih občinah oziroma regijah. Zakon o lastniškem preoblikovanju določa, da bi se morala vsa podjetja lastniško preoblikovati do 31. decembra 1994. Po tem roku pristojnosti, povezane z lastniškim preoblikovanjem posameznega podjetja, preidejo na Agencijo. Kako so si podjetja tolačila to zakonsko določilo, se lepo vidi iz dinamike novoprispelih vlog na Agencijo. V decembru 1994 smo prejeli kar 557 vlog, v januarju 1995 je prispelo 44 vlog, v naslednjih mesecih leta 1995 pa v povprečju 12 vlog na mesec. Kljub dejstvu, da je veliko podjetij oddalo program lastniškega preoblikovanja na Agencijo pred 31. decembrom 1995, je v večini primerov pristojnost odločanja o lastniškem preoblikovanju prešla na Agencijo, kajti podjetja bi do tega roka morala zaključiti lastniško preoblikovanje to pa se zgodi z vpisom lastniškega preoblikovanja v sodni register. Izjema so le podjetja, kjer revizijski postopki še niso bili zaključeni oziroma so bili zaključeni pred manj kot letom dni. V letu 1996 pričakujemo, da bo število novoprispelih vlog za izdajo I. soglasja ostalo približno enako do sredine leta, torej okrog 10 novih vlog na mesec. Vzrok za takšno predvidevanje je dinamika zaključevanja revizijskih poročil Agencije za plačilni promet, nadziranje in informiranje. Vsekakor lahko pričakujemo, da bo večina podjetij med metodami vključevala tudi interne razdelitve, notranje odkupe ter javne prodaje, kjer lahko »investitorji« kupujejo delnice tudi s certifikatnimi vplačili. Glede na dejstvo, da certifikati zapadejo 30. junija 1996 bo večina podjetij pred tem rokom oddala vloge (Agencija pričakuje popolne vloge), kajti tako si bodo omogočili boljšo izvedbo interne razdelitve in/ali notranjega odkupa. Vsekakor pa bodo lahko upravičenci tudi po tem roku uporabljali pri interni

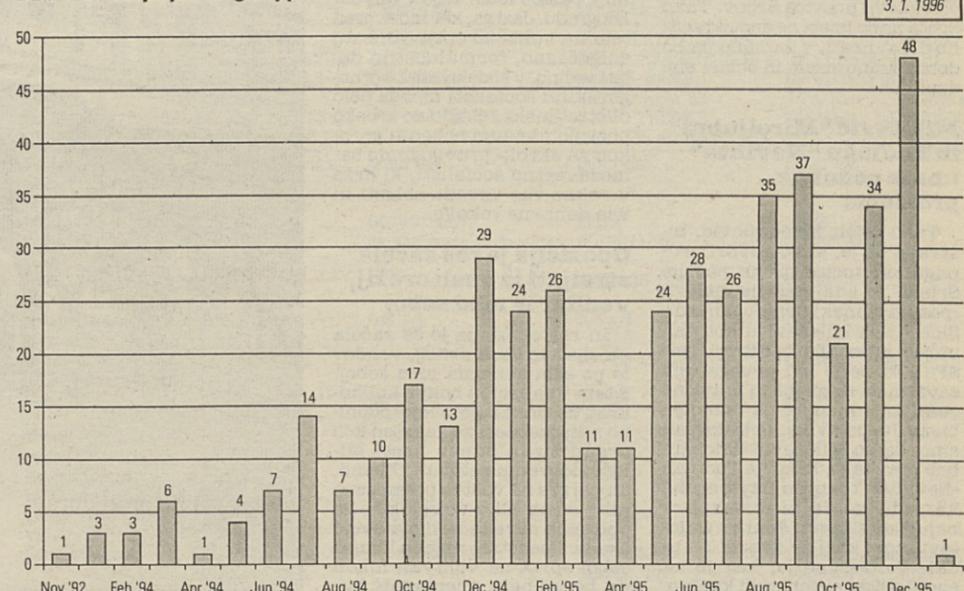
razdelitvi zadolžnice za premla izplačane plače v obdobju 1990 do 1992. S pridobljenim I. soglasjem podjetja pričnejo izvedbeno fazo lastniškega preoblikovanja. To pomeni, da začno zbirati kupnino, preračunajo kupnino, izračunajo radelitev delnic ter pripravijo vlogo za pridobitev soglasja za vpis lastniškega preoblikovanja v sodni register (dalje: II. soglasje). Do 31. decembra 1995 je bilo na Agenciji 544 vlog za II. soglasje. Soglasje je bilo izdano 441 podjetjem, 102 vlogi pa sta bili še v obdelavi. Če pogledamo dinamiko izdajanja II. soglasij po mesecih, opazimo trend naraščanja. Najmanj, in sicer 11 soglasij je bilo izdanih v marcu in aprilu, kar je posledica spremembe metodologije, ki je dovoljevala oblikovanje višjih rezerv ter dolgoročnih rezervacij, ter uredbe, ki posledaj omogoča izdajanje zadolžnic za premla izplačane plače do 100 odstotkov plače po kolektivni pogodbi. Takrat se je mnogo podjetij odločilo za spremembo programa ter s tem I. soglasja, namesto da bi vložila vlogo za izdajo II. soglasja (v mesecu februarju samo 12 novih vlog), oziroma so umikala že vložene vloge za II. soglasje. Naraščajoči trend opazimo tudi pri dinamiki novoprispelih vlog za II. soglasje. Vzroke za takšno gibanje gre iskati med drugim tudi v tipskih statutih in preostali dokumentaciji, ki jo je Agencija pripravila ter objavila. Poleg tega je Agencija pridobila nova zakonska pooblastila, ki ji posledaj omogočajo, da pri nedejavnih podjetjih sama pripravi in sprejme vse potrebne dokumente, statut, akte ter tako zaključijo lastniško preoblikovanje takšnih podjetij. Prej naštetega dejstva bodo vsekakor vplivala na dogajanje pri izdajanju II. soglasij v letu 1996. Pričakujemo povečanje števila vlog, ki jih mesečno pridobimo. Skladno s tem pričakujemo, da bo tudi Agencija pri izdajanju II. soglasij sledila tem gibanjem.

Marko Rems, Agens

Dinamika izdajanja I. soglasij

Dinamika izdajanja II. soglasij po mesecih

Pismo iz Beograda

Nekoč smo se silno radi posmehovali latinskoameriškim bananskim republikam. Do njih smo bili v svojih samoupravnih socialističnih neuvrčenih višavah vzvišeni. Dandanašnji pa nam v Srbiji in Zvezni republiki Jugoslaviji vse predolgo vladata en človek, ena družina. Da je stvar še hujša ni niti najmanjšega znamenja, da bi se v doglednem času to lahko spremenilo.

Tako je vsa država odvisna od muh enega človeka, od njegovega zdravja ali bolezni, od njegove neskončne volje po moči – omejene z eno samo voljo, spet njegovo. Majcena omejitve je, k sreči v zadnjem času vsaj pritisk sveta. Vse drugo, ljudje, parlament, vlada, sindikati, mediji, celo neodvisni, so tej visokosti zgolj vokras. Takšni so gola iluzija stvarnosti. Njihova dolžnost je reagirati po šabloni in reproducirati ukazano mnenje. Tolikšna avtokracija Slobodana Miloševića je v prvih letih njegove vladavine bolj prizadela druge narode bivše Jugoslavije, vključno s Srbi zunaj Srbije. Zdaj pa grozi, da se bo s svojo brezskrupuloznostjo zgrnila na same Srbe. Branko Milanović, odlični analitik, kritik, ekspert v svetovni banki in Washingtonu, je dobro povedal:

«Milošević se zdaj v notranji politiki vrača k svojim koreninam, torej k načelom bivšega univerzitetnega komiteja – k enopartijskemu sistemu s šefom partije na čelu, z državnim gospodarstvom, nadzorovanim tiskom in s kultom osebnosti... Pred približno dvema letoma je diumvirat Slobodan Milošević z Miro Marković napravil takšno računico: dokler bo trajala vojna v Bosni, ne bosta mogla začeti urediti svojega načrta o komunizmu v enotni državi in oblasti v eni družini... Notranjepolitična ureditev v Srbiji Amerike ni zanimala ne tedaj in je ne zanima zdaj. Ali se bo država z družbenim proizvodom, manjšim od General Motorsa opredelila za kapitalizem, socializem ali morda za sužnjelastništvo, v planetarnem smislu res nima nobenega pomena.

Naslednji vzrok za ravnodušnost Amerike je v tem, da se je srbska demokratična opozicija odločila v sporu Miloševićem – Karadžić podpreti slednjega...

Ironija usode je, da je Milošević, ki je vojno začel in zelo verjetno sodeloval tudi v načrtovanju pokolov (kar dokazuje tudi knjiga Borisava Jovića), zdaj dobil od Zahoda pooblastila, da svoj vilajet vodi, kakor se mu zljubi. Da je ironija še hujša, se kaj lahko zgodi, da bo Zahod od Miloševića zahteval, naj spoštuje človekove pravice Albancev, Muslimanov in Sandžaku, Madžarov v Vojvodini in Hrvatov, kjer jih je še kaj ostalo.

Prav verjetno jim bo Milošević to celo ponudil, saj bo v zameno dobil neomejeno oblast nad Srbi v Srbiji: tedaj od njega ne bo nihče zahteval, naj spoštuje človekove pravice Srbov. Tako Srbija ne bo imela ne demokratične ne državnosti, v zameno pa bo dobila komunizem in oblast ene družine.

Milošević "Miroljubni" in Tuđman "Nevihta" imata podobne probleme

Tako misli Milovanović, bistveno pa je, kako govori propaganda socialistične partije Srbije. Ta zdaj najraje melje o »postdaytonski Srbiji« oziroma Slobodanu Miloševiću kot največjem mirovniku in o Srbiji (beri SPS), ki se je »od prvega dne zavzemala za mirno in pravično reševanje sporov na območju bivše Jugoslavije«. Pričakovali smo, da bo Milošević »Miroljubni« prav tako, kakor je Tuđman »Nevihta«, takoj po Daytonu šel na volitve, da bi si takoj, v najugodnejšem trenutku zagotovil nov, zdaj že zvezni mandat. Vendar se je, kar je za enopartijski sistem tudi logično,

ZDAJ, KO JE V SRBIJI "IZBRUHNIL MIR"

odločil najprej počistiti z nepripravi v svojih vrstah. Ko je odpihnil trdo krilo Borisava Jovića in Mihajla Markovića in njima podobnih ter pri tem prevzel pristojnosti partijskega kongresa, se je začel z vsemi močmi pripravljati na tretji kongres SPS. Ta se bo sestel 2. in 3. marca in že vnaprej ga imenujejo »zgodovinskega«. Partijsko delo teče s pomočjo državnih medijev, sega pa tudi v bazo. Začela se je množična kampanja vpisovanja v SPS, pri čemer novačijo predvsem mlade. Direktorji svojim delavcem postavljajo povsem jasne zahteve – ali v vrste SPS ali na zavod za zaposlovanje.

Pred mesecem je portparol SPS Ivica Dačić napovedal zvezne volitve za drugo polovico letošnjega leta. Za razliko od republiških volitev v Črni gori, naj bi bile republiške volitve v Srbiji šele po koncu rednega mandata. Milošević za volitve v Srbiji namreč ni niti najmanj zainteresiran, saj mu teče drugi mandat in ne najde enostavne rešitve, kako bi z dvotretjinsko večino hitro spremenil srbsko ustavo in se tako proglasil za dosmrtnega predsednika.

Z zvezno državo je drugače. Če bi Miloševiću uspelo zasedi prestol predsednika SRJ, ki mu ga zdaj v prehodnem obdobju kot pes čuvaj skrbno varuje Zoran Lilić, bi se stvari postavile na svoje mesto. Zdaj ko je v Srbiji »izbruhnil mir«, Milošević ne čuti več nobene potrebe, da bi moral kdo drug podpisovati njegove ukaze vojski in tajni policiji ter s tem namesto njega kandidirati za sodišče v Haagu.

loševićeve SPS. Celo če bi po čudežu osvojila večino glasov, kot ji je to uspelo na prejšnjih volitvah za srbsko skupščino, bi ji to ne zadostovalo za prevzem oblasti. Pravzaprav pa, kakršna je, je tako celo boljše.

Končno je tudi Zahod od srbske opozicije že povsem dvignil roke. Stavi pač na konja, ki bo nedvomno zmagovalec. Na Miloševića, seveda. Ta po že preizkušenih receptih v vod-

stvih opozicijskih strank (ki jih je končno s pomočjo svojega policijskega aparata delno tudi postavil) novači svoje ljudi, že preverjene kadre, katerih edina naloga je, v odločilnih trenutkih sprejeti nečimrno voditeljke. To ni niti najmanj težka naloga. Res si je težko v enem bloku predstavljati Vojislava Šešlja po eni in Vesno Pešić po drugi plati, toda le enoten pakt vseh proti Miloševiću, bi lahko

prepuščal dobrodušni skrbi zakonskega para iz Tolstojeve 33. Ker je profesorica sociologije Mira Marković osvojevala kot nekoč Helena Ceausescu, lahko usklajeno s svojim soprogom kaj uspešno igra vlogo hudobne žene priljubljenega, nadvse poštenega in dobrega voditelja. On pa lahko spet mirno zatrjuje: »Če boste glasovali za kogarkoli drugega, vam bo še veliko hujše«, in pri

Namesto da bi Miloševićeva policija preganjala gangsterje in tihotapce...

...se pase po ulicah...

Nedvomni gospodar Srbije, ki je iz poraza v poraz vse močnejši, bo torej iz dvorca srbskih kraljev v centru Beograda kmalu krenil v palačo federacije v Novem Beogradu. Jezi ga, ker mora pred tem na volitvah opraviti, zanj dolgočasno, formalnost in dobiti večino, v sodelovanju s črnogorskimi socialisti morda celo dvetretjinsko. »S takšno srbsko pozicijo nimamo nobenih vzrokov za skrbi, pravijo temu samozavestno socialisti, ki drže v rokav vse vzvode oblasti in vse denarne tokove.

Opozicija je res začela streljati iz vseh orožij, vendar le med seboj

In res opozicija je že začela streljati iz vseh orožij, vendar le po sebi oziroma med seboj. S tem vnaprej in bogve kolikokrat že dokazuje svojo popolno nesposobnost za kakršen koli organiziran odpor proti Miloševićevemu režimu. Dilema, ali naj gre na volitve posamezno ali v enem ali v več blokkih, bo opozicija seveda rešila v svojo škodo. Neenotna, razbita in med seboj sprta na volitvah nikoli ne bo zmogla premagati Mi-

loševiću prisel zmagoto na volitvah.

Tak čudež bi bil prvi v vsej srbski zgodovini. Zmaga opozicije bi bila v bistvu res zgolj moralne narave, saj je povsem izključeno, da bi bila za Miloševića dovolj tehten vzrok, da bi spustil oblast iz svojih rok. Kot Tuđman v Zagrebu, jo bo tudi Milošević branil na vse kriplje. Če bo treba, bo za to uporabil tudi tanke, kot jih je že zloglasnega 9. marca. Tudi za njegovih sto tisoč policajev je edini smisel obstoja, da ga branijo pred lastnim narodom, če bi ta morda pozabil na hvaležnost.

TV Srbija zgolj agitprop SPS

Omenimo še TV Srbijo, ki deluje zgolj kot agitprop SPS in Miro Marković, ideološko Jugoslavanske levice. Ta ubogi narod bega in zavaja z bajkami o dehtečem cvetju, ljubezni in rajskih vrtovih izobilja, ki da ga čaka, če se bo uprl gnilemu Zahodu in se še naprej

tem čisto nesramežljivo s prstom kaže na svojo stopogo.

Slišati je moč dovolj prepričljiva zatrjevanja, da Milošević svoji ženi zaradi ljubezni in podobnih terapevtskih vzrokov sugerira, naj piše svoje obskurne javne dnevnike, se ukvarja s političnim delom in trosi norost med narod. Sam pa iz enakih vzrokov in z državnim denarjem objavlja njene učenike na Kitajskem, v Romuniji in Rusiji. Firma bratov Karić je profesorico Marković vsilila celo v rusko akademijo znanosti in umetnosti, kar je vsekakor ni malo stalo.

Medtem pa opozicija grozi s prazno puško novega 9. marca in oblikuje Demokratično alianso, katere hrbenico sestavljajo Demokratična stranka Zorana Đinđića, ki se zdaj namesto po Palah spreha po Strassbourghu in Demokratična stranka Srbije Vojislava Koštunice, ki pa uniformo s Pal slači malce počasneje. Dodajmo še nacionalistični blok, na čelu s Šešljem radikalci, in Državljansko demokratični center, v katerem

...in kot stalna grožnja nejevoljnim množicam pomeni skupaj z armado zadnji steber polfevdalnega režima.

France Trebčan:
»Ločitev duhov« na Slovenskem (6)

LJUBLJANSKI ANARHISTI PRED SODNIJO

»Duh prekucuh je tak duh, ki ljudi obsede, da hočejo vse prekucniti. Ta duh ima svoja gnezda, ki imajo različna imena: socializem, demagogizem, demokratizem itd.« je Daničin urednik obdobja »rudečkarstvo« v Ljubljani.

Veliko izkoriščanja delavstva je leta 1884 privedlo do štrajkov, demonstracij in uporov, na Dunaju je bilo uvedeno celo obsedno stanje. Taafejeva vlada je s protidelavskimi zakoni prepovedala vsako združevanje, ukinila delavska društva in omejila tiskovno svobodo. V Celovcu je bil leta 1884 veliki proces proti tako imenovanim anarhistom na čelu s Francem Železnikarjem.

Martin se je spominjal, da si je Adam na vprašanje o Pariški komuni pomagal s članki Slovenskega naroda, ko je odgovoril:

»Komuna je umrla nasilne, ne naravne smrti... To, da je večina Parižanov za komuno, je najboljša pričevanje, da ta socialno politični ustroj vendar ni tako črn, kakor se ga mala... Delavec je vržen nazaj v svojo ničnost... Duh francoskega naroda bi se bil po tej novi instituciji morda znova pomladil... Ali pa tudi ne?«

»Torej si tudi ti komunjar?« je trmoglavil Martin.

»Proletariat v politiki je nov pojav,« je dvoumno odgovoril Adam. »Sele prihodnost bo pokazala, ali res nosi v sebi kal novega življenja...«

»Če bi se živel Adam, bi najbrž rekel: Žvčasih so se bali kmečkih jop v parlamentu, zdaj jih je strah delavskih cap,« je razmišljal Martin.

Leta 1884 je potekal v Celovcu veliki proces proti tako imenovanim ljubljanskim anarhistom na čelu s 40 let starim Francem Železnikarjem, čeprav je v resnici šlo le za zametke prvih delavskih in sindikalnih organizacij s primesmi anarhizma.

Železnikar je napisal le-tak, ki je obsojal slovensko

meščanstvo, ker je povelečevalo Habsburžane, ki že 600 let zatirajo slovensko ljudstvo. Kralji in cesarji so ljudstvu vedno škodovali, ministri, generali, duhovniki, lastniki rudnikov in tovarn, veleposestniki, bankarji, advokati, časniki, prekupčevalci, ovaduhi, biriči in drugi so krivi ljudske revščine. Letak je na koncu razglašal revolucionarno geslo: »Dinamit in petrolijum, dokler ne izgine zadnji frak in bric s tega sveta! Torej organizirajte se kjer koli se morete; lubimo in izedini mo se, da bomo iz zedinjeno

časnik Die Freiheit, pozneje Die Zukunft, ki sta ljubljanskemu delavstvu popolnoma možgane osmodila in zmedla.«

Tožilec je obtožil »anarhiste«, da so z govori poskušali po Ljubljani ustvariti mnenje, češ da se za delavce dandanes »po postavnih poti ne da nič doseči, le prevrat, polni prevrat vsega sedaj obstoječega zamore jim pomagati!«

Za Franca Železnikarja so v obtožnici navedli, da je, potem ko se je izučil obrti, odpotoval na tuje (ptuje) v Gradec, na Dunaj in v druga mesta. Leta 1869 se je

Člani delavskega izobraževalnega društva v Ljubljani leta 1876.

Delavci do konca 19. stoletja niso dobili volilne pravice. Na sliki: rudarji pri Savskih jamah leta 1865.

močjo udarili in ob pravem času požgali in pobili naše pijavke. Živi socialni punt! Živi socialna republika!«

»Socialno vprašanje je tudi v Avstriji nevarno postalo. Način, po katerem se mislijo delavci rešiti, je treba zatreči,« je dejal državni pravdnik. V svoji obtožnici je med drugim dejal, da v Ljubljani do leta 1871 ni bilo nobenih anarhistov. »Tedad pa je priromal semkaj vojda..., glasoviti Most, ki jim je ob svojem odhodu zapustil stalen spomenik, svoj

vrnil v Ljubljano, od tam pa je čez nekaj časa spet odpotoval v Švico in Francijo.

O Železnikarju so govorili, da je komunjar, ker je sodeloval v bojih na strani pariških delavcev in je bil na barikadah celo ranjen, vendar pa poročevalec tega podatka ni omenil.

Tudi časniki so priostriili svoja peresa in pisali zoper »prekucuhe in puntarje«. Zgodnja Danica je zapisala, da je prekucuh tak duh, ki ljudi obsede, da hočejo vse prekucniti. Ta duh ima svoja

gnezda, ki imajo različna imena: socializem, demagogizem, demokratizem itd. Po takih smrdljivih gnezdih se na tihem reže ter skrivaj

»državniški mir spodjeda, kakor malopridni bramor na spomlad.«

Časniki so zagnali oglušujoč vik in krik na prva delavska društva tako kot 34 let prej proti iškim puntarjem. Tudi uporni kmetje so bili takrat »plašurji, lenuhi, puntarji ter rokomavharji«. Tudi takrat je na straneh časnikov mr-golelo svaril, da se »plazi po mestih in kmetih, po malih in velikih cestah, posebno pa po planinah in logih« več taci-kih kač, ki svoj strup okoli trosijo. Novice so svarile: »Kdor si sam pravico dela, zapušča pot postave in si lahko sam pripiše nasledke. K dobremu to voditi ne more. Pravico je treba iskati po postavah...«

Tudi urednik Bleiweis je svaril: »Le vprašajte družine, žene in otroke tistih, ki so se takrat žokrivili!« (na Igu, op. pisca), koliko hudiga zamore razvujdanost čez cele družine prinesiti.«

Železnikar je v svoji obrambi trdil, da je popolnoma

V kratkem bo izšla knjiga **Franceta Trebčana**, ki ima za zdaj še delovni naslov - »Ločitev duhov« na Slovenskem (ali tudi od pameti). Zanimiva bo predvsem za preproste ljudi, ki se pogosto vprašujejo: »Od kod spet toliko sovraštva med nami? Nam je res na kožo zapisano, da se moramo gristi med sabo, drug na drugega pljuvati, drug drugemu kopati jamo? Pri tem pogosto ne pomislijo, da se nadaljuje stara slovenska navada ločitve duhov ali ločitve od pameti. Prav o tem govore zgodbe v tej knjigi. Nobena ni izmišljena, vse so izbrskane iz porumenelih strani časnikov, avtorjeva je le izbira in način predstavitve.

Avtor vpleta v kroniko dogodkov od leta 1848 do leta 1941 usodo Medvedove družine skozi več rodov; ne zaradi lep-slovnih ambicij, temveč da bi z njimi povezoval resnične dogodke. S tedanjim jezikom, njegovo barvo in mikom je ohranjeno tudi nekaj patine tedanjega časa.

Objavljamo nekaj samostojnih, iz celote iztrganih odlomkov iz prve polovice knjige.

avto

PANORAMA

Če pride PRIDE

Da Korejci in Japonci osvajajo Evropo na avtomobilskem področju, je dejstvo, ki se ga zaveda celotna evropska industrija. Sklicevanje Evropejcev, da so najbolj natančni - to velja predvsem za nemško avtomobilsko industrijo - že davno ne drži več. Različne raziskave namreč dokazujejo, da Korejci vse bolj prodirajo s svojo kakovostjo, kar prepriča tudi tiste kupce, ki doslej niso segali po njihovih avtomobilih. Raziskovalni vzorec, ki je zajemal 40.000 avtomobilov iz vsega sveta, je dokazal, da imajo korejski in japonski avtomobili najmanj začetnih težav s kvaliteto. Tem sledijo Nemci in šele nato Američani.

Tudi slovenski avtomobilski prostor sledi svetovnim trendom. Zastopniki različnih avtomobilskih blagovnih znamk omogočajo slovenskemu kupcu nakup novih blagovnih znamk, ki jih ponuja svetovna avtomobilska industrija. Mednje spada tudi Kia Motors, južnokorejski avtomobilski velikan. V Sloveniji so doslej kupci tega proizvajalca lahko kupovali osebna vozila modela Sephia ali pa so lahko izbirali med terenskimimi vozili Sportage. Posebne cenovne konkurenčnosti tako prvega kot drugega ni bilo zaznati, saj je bilo treba za kio sephio odšteti od 21.000 DEM naprej in za sportage od 35.000 DEM naprej. Sedaj so pri kii ponudili avtomobil nižjega cenovnega razreda, imenovan PRIDE, ki sodi med malčke, vendar z ustreznimi bogato izbrano opremo. Nekateri ljubitelji posebnosti pa si lahko privoščijo tudi za ta avtomobil avtomatski menjalnik ali klimatsko napravo.

Pomembno je, da je za ta avtomobil treba odšteti deset mark manj kot 15.000 DEM, kar ga uvršča med dovolj zanimive za kupce s plitvejšim žepom.

Konkurenti, kot so lada, maruti in fiat panda, se prav gotovo ne morejo primerjati s tem Kiinim malčkom.

PRIDE omogoča izbiro med modelom s petimi ali tremi vrati, pri čemer bi za tiste, ki bo to njihov edini avtomobil, prav gotovo priporočali petvrtni model.

TEHNIČNI PODATKI:

Motor: 4-valjni	SOHC	DOHC 16 v
Prostornina (ocm)	1998	1998
Najv. moč (kW/KM)	70 (95)	94 (128)
Najv. hitrost /km/h)	155	166
Poraba (l) pri 90 km/h	9,3	
pri 120 km/h	12,5	
po mestu	13,5	

Dimenzije: (mm)	višina	1650
	širina	1730
	dolžina	4245
	medosna razdalja	2650
	prostornina prtljaž. (l)	520
	dimenzije pnevmatik	P 205/70 R 15

Cena vozila s tremi vrati	14.990 DEM
Cena vozila s petimi vrati	15.990 DEM

DOBRO JE VEDETI

Za voznike po tujih državah

Če se med počitnicami odpravljate v tujino, ne bo odveč opozorilo, da pri naših sosedih voznike, ki ne spoštujejo prometnih predpisov, ostro kaznujejo. Za vse tiste, ki upoštevajo predpise, bodo ti podatki le dobrodošla informacija. Za tiste šte-

vilne na naših cestah, katerih noga za plin je včasih pretežka in, ki jim je kozarec z alkoholno pijačo dobrodošlo prijatelj, pa opozorilo, da so kazni za te prekrške pri naših sosedih več kot visoke.

Za države, ki jih predstavljamo v vodniku za voznike, bo prav gotovo dobrodošel tudi podatek, kje so naša veleposlaništva, na katera se je modro obrniti, če se znajdemo v težavah, saj jih končno imamo tudi zato.

VODNIK	Veleposlaništvo Republike Slovenije			
	AVSTRIJA	NEMCIJA	ITALIJA	ŠVICA
	BOTSCHAFT DER REPUBLIK SLOWENIEN Nibelungengasse 13 1010 WIEN Tel. 00 43 1 586 13 04, 586 13 09, 586 13 06	GENERALKONSULAT DER RS Pf. 140829 Lindwum Str. 10 80045 MÜNCHEN tel. 0049 89 54 39 819	CONSULATO GENERALE DELLA REPUBBLICA DI S. OF SLOVENIJA p.p. 48, Škofije Via Carducci 29 34100 TRIESTE tel. 0039 40 63 61 61	PERMANENT MISSION OF THE REPUBLIC OF SLOVENIA 147, Rue de Lausanne (7e etage), 102 GENEVE tel. 0041 22 738 66 60
Za prestop meje potrebujete	osebno izkaznico ali potni list	potni list	potni list	potni list
Največ. dovolj. hitr. za os.voz. /nas./cesta/avt.c.	km/h 50/100/130	50/90/-km/h za avtoceste ni omejitev	km/h 50/90/130/	km/h 50/80/120
Kazen za prekorač. hitr. do 30 km/h	do 425 DEM	-	do 1.065 DEM	do 660 DEM
Največ. dovolj. količ. alkoh. v krvi	0,8 g/l	0,8 g/l	0,8 g/l	0,8 g/l
Kazen za vinjenost preko dovolj. meje	do 7100 DEM	-	do 665 DEM	do 5500 DEM
Telefonska klična številka: - v SLO - iz SLO	00386 0043	00 386 0049	00386 0039	00386 0041
Tel. št. prometne policije	133,144	110	113	114,117
Tel. št. pomoči na cesti (AMZ)	120	19211	116	140
Tečaj nacionalne valute/SIT	100 ATS= 1.276,18	100 DEM= 8.946	100 ITL= 8,43	100 CHF= 10.974,30
Cene avtocest	samo nekateri tuneli	brezplačno	avtoceste se plačajo, npr. Como-Rim 60 DEM	samo nekateri tuneli, Vignette 34 DEM

Umazani posel laganja v politiki je značilna poteza demokratičnih (in drugih) režimov. Zelo je razširjeno mnenje politikov, da tvori polovico politike ustvarjanje podob, drugo polovico pa umetnost prepričevanja ljudi, da tem podobam verjamejo, ne glede na »dejstva«; stara maksima, da politike lahko razumemo le, če jim gledamo pod prste in ne v usta, še vedno drži. Praksa laganja je delno dedičina zgodnjemodernega obdobja. V fazi izgradnje države in oblikovanja politike nacionalne države je bila resnicoljubnost le redko šteta med politične vrline. Kantovo vztrajanje, da laganje ni nikdar upravičeno, niti v primeru, da bi prijatelja rešilo pred verjetnim umorom - teza, ki jo je naslovil proti Benjaminu Constantu med termidorsko fazo francoske revolucije - je krík vpiljajočega v puščavi sodobne politične oblasti. Odkrita laž in premišljena skrivnost sta vedno veljali za legitimno sredstvo v doseganju političnih ciljev.

V zadnjem času je pri nas (tako kot tudi drugod po svetu) umetnost političnega laganja prevzela robustni šarm in parira taktikam »dobre volje« in spretnega govorjenja oseb za stike z javnostjo. To umetnost uporabljajo številni vladni predstavniki za tisk, ki to so ali pa niso, in liderji političnih strank: kritike speljujejo na napačno sled, pomirjajo duhove, novinarje ohranjajo srečne, pripravljajo zgodbe za javno rabo in skrbno pazijo, da so kredibilne. Zlasti izjave za javnost so pomembne prilagoditve za uglašeno laganje. Izjave so lahko: zaupne (off the record - informacij, ki jih dobijo, novinarji ne smejo uporabiti v svojih prispevkih); »javne« (»on the record« - sodbe se lahko pripišejo govorniku); iz dobro obveščenih krogov blizu predsednika vlade ali države (»on background« - vir ne sme biti naveden, čeprav je dovoljen splošen opis njegovega položaja in statusa) itd.

Polega tega pa se je umetnost političnega laganja pri nas odela tudi v tehnokratske metode strokovnega reševanja problemov. Takšno je bilo rutinsko laganje v slovenskem političnem prostoru v zadnjem času, ko je razpadla »velika koalicija«, ali pa recimo takrat, ko je bil v ospredju Oglej in je na koncu odšel nekdanji zunanji minister Peterle.

Ta tehnokratska oblika laganja se napaja iz modelov in hipotetičnih scenarijev. Zapre se v lastno hišo domnev, trdno zapahne vsa vrata in zastre vsa okna. Mnenja odklanja kot primitivna in demagoška, opredeljuje se za sofisticirano preračunljivost. Moč črpa iz možganskih trustov, javnomnenjskih raziskav, svetovalcev, formul in maratonskih informacijskih kampanj. Govori psevdoznanstvenijezik, ki poenoti in na videz osmisli najbolj nezdržljive situacije, dogodke in osebnosti.

Ti trendi lahko upravičeno vzbujajo zaskrbljenost. Kažejo na naraščajočo količino politične oblasti, ki običajno ni odgovorna ne državljanom ne medijem, prav tako pa ni podvržena vladavini prava. Če vladavina prava pomeni sistematično odpravljanje arbitrarne državne oblasti, ki je imuna na javno ocenjevanje in kritiko, neobčutljiva in nesposobna, da bi se učila iz svojega okolja, potem lahko brez pretiravanja govorimo o naraščajočem brezzakonju. Seznam simptomov tega trenda pri nas je postal v zadnjem času zakrbljujoče dolg in še raste. Vladna in upravna oblast sta dejansko imuni na pravni nadzor. Parlament ima skorajda

prostoru (po naključju) najmočnejša in najbolj vplivna neka sredinska politična opcija, kombinirana z liberalno in konservativno strankarsko nomenklaturo, je logično, da prevladuje tudi ta vrenostni sistem norm. Mnogi tržni liberalci zelo radi govorijo o potrebi po svobodnem trgu komuniciranja brez cenzure, vendar hkrati branijo te težnje in niso naklonjeni oz. celo nasprotujejo državljanjskim poskusom, da bi razširili vladavino prava, zmanjšali arbitrarne in skrivne politične oblasti. Njihova tržna svobodomiselnost sobiva z globoko konservativno navezanostjo na politični in kulturni avtoritarizem, ki ga posebljata Peterle in Drnovšek. Tuje tudi odgovor vsem tistim, ki si zastalajo vprašanje o njunem »nezavrženem« prijateljstvu. Kaže, da tržno-liberalna predstava o svobodnem trgu zahteva močno, avtoritarno državo, ki deluje kot neomejen gospodar tržišča. Življenjsko moč »svobodne« družbe - kot pravijo - zagotavljajo koherentna upravna oblast (spomnimo se Drnovškovih stavkov o tem, da vlada deluje, drugo pa ni toliko pomembno), neustrašna, odločna

riti v njihovem imenu. Suveren je tuzemski bog, čigar oblast je podobna tisti, ki jo ima gospodar, ko izdaja ukaze svojem sužnju, ali pa oče, ko disciplinira svoje otroke. Suveren, ki ga vodi načelo »varnost države je najvišji zakon« in zaseda ta položaj po božji pravici, naravnem pravu ali osvajanju, je dolžan vladati tako spretno, kot se le da. Nenehno opreza za sovražniki doma in v tujini. Zato mora biti oblika vladavine nujno takšna, da je hkrati tajna in varljiva. Tajni posli in hrupno, pompozno razkazovanje moči sta le dve plati medalje suverene države. Tisti, ki vladajo, morajo ne le razkazovati svojo oblast, ki je najučinkovitejša, kadar vse vedo in vidijo, ne da bi jih njihovi podaniki videli. Državljanji morajo vedeti, da jih nekdo čuva, ne da bi vedeli, kje se nahaja stražni stolp; živeti morajo tudi v strahospoštovanju do veličastja države.

Torej, kot lahko vidimo, je očitna in globoka navezanost tržnega liberalizma na stare predstave o suverenosti. Oprijetost se jezika svobode trga in močne države, negativne svobode in politične discipline. V tem pogledu je projekt v protislovju s samim se-

POLITIKOM JE TREBA GLEDATI POD PRSTE IN NE V USTA

marginalni nadzor nad oblikovanjem in izvajanjem politike. Polvladna telesa (razne družbe, finančne institucije, skladi itd.), lokalne oblasti in resorji uvajajo regulativno vseh vrst, vendar pa ne obstaja splošna zahteva, da morajo biti te odločitve v skladu s predlogi od zunaj. Državljanji nikakor ne morejo vedeti, ali so na njihove uradnike nezakonito vplivale zainteresirane stranke (tudi posamezniki), nimajo niti pravice, da bi spoznali temeljne razloge, ki vodijo uradnike pri sprejemanju končnih odločitev. In vse to se pri nas prodaja pod plaščem pragmatične politike, brzdanja skrajnih političnih stališč, širšega nacionalnega interesa in še kaj.

V vsem tem pa je očiten tudi paradoks. Glede na to, da je v našem političnem

dejavnost državnih politikov ter pripravljenost vlade, da uveljavlja nacionalne tradicije in državne zakone - proti notranjim in zunanjim sovražnikom države in trga.

V tem pogledu tržni liberalizem (LDS-SKD) prihaja na pomoč stari doktrini o suverenosti države. Izvorno ta doktrina, razen v sistemu absolutne monarhije, v katerem se je rodila, ni imela nobene-ga pomena. Po različnih teorijah suverenosti zgodnjemodernih avtorjev, kot so Bodin, Althusius in Hobbes, je ljudstvo telo, ki potrebuje glavo. Ta glava je brezpogojno nedeljiva in absolutna. Še zlasti v primerih javnih katastrof in kriz v političnem telesu ima izključno pravico utišati svoje subjekte in govo-

boj. Kot ljubimca, katerih odnos cveti kljub nenehnim prepričkom, tudi trg in država potrebuje druga drugega, vendar pa drug z drugim ne moreta živeti v miru. Ključna poanta je v tem, da tržni liberalizem ni sposoben udeležiti »lebertarnih« vrednost, ki jih zagovarja. Tipičen primer je bila v zadnjem času sprejeta šolska zakonodaja s predmetom o religiji in etiki v osnovni šoli in malo prej sprejeti moratorij na vračanje veleposesti cerkvi in tujcem. Ujel se je v lastno past »svobodne izbire«, prav zato morajo njegovi kritiki bolj odpreti oči. Kritiko tržnega liberalizma je treba zaostri in jo narediti bolj privlačno za javnost s poudarkom, da trg ne uspeva zagotoviti odkritega izražanja in predstavljanja mnenj, in predvsem, da je tržni liberalizem zaljubljen v skrivnost in »nevidno« državno oblast, ki prav tako nasprotuje svobodi komuniciranja med množstvom državljanov.

Zato za konec pomembna misel dr. Tomaža Mastnaka: »Razmišljanje brez javnosti je značilnost totalitarizma, javnost brez razmišljanja je vladavina drhali.«

Sultan

1. Evropska unija je končno spoznala, da nima lastne kulture. Da nprestano uvaža ameriške filme. Da so zato edino, kar povezuje evropske države - ameriške nadaljevanke na njihovih ekranih. Predlagali so, da bi bilo odslej drugače. Odslej bodo enainpetdeset odstotkov televizijskih sporedov sestavljali domači, evropski filmi.

2. Američani so takoj protestirali: da to pomeni vmešavanje v svobodni pretok kulturnih dobrin. Pa zapiranje tržišča.

3. Kolikor je nujno, da se evropske države končno zavedo, kako je potrebno proizvajati lastne kulturne dobrine, se seveda moramo vprašati, kako se je sploh zgodilo, da ZDA proizvedejo večino kulturnih dobrin (filmov, glasbe, televizijskih nadaljevanj itd.) za Evropo, Evropo pa niti zase, kaj šele za ZDA ali preostali svet ni sposobna proizvesti skoraj ničesar. (Morda kakšnega tenorista.)

4. Pri proizvodnji kulturnih dobrin te zmedeta dve zadevi: bodisi da nimaš dovolj kulture, da bi si sploh kaj razumljivega zamislil, bodisi da si preplavljen s toliko različnimi kulturnimi vzorci, da jih mešaš med sabo in si nerazumljiv celo svojim najozjim rojakom.

5. Obe različici sta v Evropi nad vse pogosti: bodisi, da živi umetnik v nekem miselnem rezervatu, v inkubatorju države z nerazumljivim jezikom in sredi majhnega naroda, ki se ne razume s sosedi, bodisi da se umetnik mora priklanjati vzvišenim mislim, prej načrtovanim kot

Franček Rudolf:

Praktični fundamentalizem

Embargo, prvi, drugi, tretji...

realiziranim idealom evropske administracije.

6. Če bi Evropa kaj vedela o sebi, bi lahko razvozlala nekaj trdih orehov na svojem obrobju: najtrši je vsekakor Bosna. Ni pa edini. Pred kratkim zvem po radiu ene balkanskih držav v poznih nočnih urah, da so se vse države, ki mejijo na takoiimenovano Jugoslavijo, zdaj samo še Jugoslavijo, začele sestajati s politiki iz Združenih držav in Evropske unije in zahtevajo odškodnino za izgubo in bolečine, ker so se morale držati embarga.

7. Verjamem, da so Madžarska, Hrvaška, Romunija, Bolgarija, Makedonija, Grčija, Albanija ogromno izgubile. Ker so se morale vsaj delati fine. Vendar namen vojne na Balkanu je bil ravno zavreti gospodarski razvoj v naštetih državah in obdržati jih vsaj še za nekaj časa vsaj nekoliko proč od Evropske unije. Miloševiću je vsaj to popolnoma uspelo: ni uničil samo svojega gospodarstva in pahnil v revščino samo državljanov svoje države, izredno lepo je ustvaril pas nekoliko zmedenih držav okoli Jugoslavije. Vojna pomeni razdor in uničevanje dobrin, embargo pa

pomeni razširitev vojne. Razširitev na sosednje države, tiste, ki naj nosijo posledice. In zakaj naj te sosednje države nosijo posledice? Da ne bi posledic čutile tiste države, ki so si vse skupaj izmislile.

8. Prvič, škoda je zelo velika. Celot Sloveniji, ki se je vojne najprej rešila, škode nihče na tem svetu ne more povrniti. Preveč je bilo. Tudi Slovenija, pa čeprav ne meji direktno na zdajšnjo Jugoslavijo, je temeljito plačala embargo. Ki so si ga sploh izmislili Srbi in so tudi sploh oni začeli z njim.

9. Vendar Slovenija je vsaj za silo ujela ritem, se zelo in celo preveč preusmerila na države Evropske unije. In se nekako izvila iz nekdanje jugoslovske kulture in približala evropski, takšni, kjer ni vseeno, kakšna je inflacija in kako trdna je valuta.

10. Vendar prej naštete države Madžarska, Hrvaška, Romunija, Bolgarija, Grčija, Makedonija, Albanija razmišljajo, da so koristile vsemu svetu. In da je bilo njihovo početje v interesu vsega sveta. In naj zdaj ves svet plača za stroške, ki so jih imele z embargom.

11. Po isti logiki lahko Bosna razmišlja, da je največji do-

sežek za Evropo mir v Bosni, in ker so ljudje v Bosni toliko prispevali (celo žrtvovali svoja življenja) za mir v Bosni, bodo seveda morali biti za to tudi poplačani. Ves svet naj obnovi Bosno. Naj investira. Naj razvije človeka dostojne pogoje za življenje.

12. Podobnost z evropsko komisijo za kulturo je nepopisna: Evropa desetletja dolgo ne proizvaja ne filmov ne televizijskih serij ne glasbe, ker bi se pač v tem primeru morala spopadati s svetovnim tržiščem: proizvajati ne samo za vse evropske, ampak vsaj deloma tudi za vse svetovne kulture. To bi pomenilo: udeleževati se kulturne vojne. Zakaj bi se kdo vojskoval z drugimi kulturami, ko lahko uvede embargo in enostavno čaka, da bo pomanjkanje impulzov od zunaj uničilo začetnika te ali one agresije. Evropska unija je že dolgo tega uvedla embargo na lastne filme in lastno televizijsko produkcijo. Tudi če bo v hipu ta embargo ukinila, bo trajalo desetletja, preden bo lahko tekmovala s Hollywoodom.

13. Nič ni bolj neučinkovitega kot embargo. Embargo na trgovanje z nekdanjo Jugoslavijo je bil katastrofalna politična poteza. Najhujša in najkatastrofalnejša politična poteza pa je bila uvedba embarga na uvoz orožja v balkanske države. Kdor se ne bori, postane odvisen, tudi če se iz čisto objektivnih razlogov nikoli ni mogel začeti boriti. Kdor je odvisen, lahko samo vpije po pomoči. Ne samo, da mu nihče ne more dati dovolj pomoči, nihče mu ne more popraviti niti škode, ki jo je

povzročil embargo, ta nasilna prekinitev komuniciranja. Zelo zanimivo je, da naj bi se vse države zahodnega sveta združile pri operacijah v Bosni, medtem pa naj bi države, ki obdajajo nekdanjo Jugoslavijo, združeval samo embargo. Ali celo samo škoda, ki je z nekajletnim embargom nastala.

14. Zapirati tržišče zaradi vojne, pomeni gojiti vojno. Zapirati tržišče zaradi ameriškega kulturnega imperializma, pomeni gojiti vzroke, zaradi katerih je ta ameriški kulturni imperializem nastal: nastal je zato, ker evropske države gojijo vzvišene predstave o samih sebi in o svojih prebivalcih in enostavno niso pripravljene, da bi same svoje prebivalce jemale kot preproste, zabave željne primitive. Ki jim je pač ljubeše gledati serije iz družinskega življenja, kjer se pogovarjajo preprosti ljudje in otroci in mladoletniki in gospodinje in frizerke... in kjer ni velikih tem za vse čase in velikih nacionalnih problemov.

15. Civilizacija, ki ne razume, da ni mogoče kar naprej odkrivati Amerike, posebno ne na polju ideologij, pač ne more razumeti, zakaj pragmatizem ameriških producentov, ki pač mislijo na široko občinstvo, ne pa na te ali one ozke nacionalne kulturne interese, na folkloro posameznih ozko omejenih držav, na premetavanje informacij znotraj nekkih redkih jezikov, zakaj ta ameriški pragmatizem tako suvereno vlada evropski kulturi.

16. Kultura in umetniška produkcija (kot del vsake kul-

ture) ni nekaj nadvse usodnega. Vendar tudi književna in filmska dela so potrebna, da zrahljajo nekatere domovinske mite, da pomagajo urediti nekatera zgodovinska nasprotja, in končno, da prepričajo državljane raznih narodov in držav, da vsaj nekoliko sodelujejo. Ravno kultura in kulturna produkcija na ozemlju nekdanje tako izrazito najrazličnejšim vplivom odprte države, kot je bila to nekdanja Jugoslavija, sta pokazali, kako permisivnost in širokopotezna lahkomsilnost - samo povečujeta razpoke in razlike med kulturami. Vsaka taka razpoka in vsaka taka razlika pa se lahko v trenutku političnih zapletov spremeni v vojno nevarnost. Vsaka razlika pride prav sprtnim stranem. V času vojne, seveda. Naj bo še tako drobna razlika v religiji, stopnji razvitosti marksizma, v navadah, običajih, v ustavni ali pravni ureditvi, v jeziku ali pokrajinskih značilnostih, v ozelemjskih sporih, v zgodovinskem spominu ali v zgodovinskih krivcih, pravih ali namišljenih.

17. Slovenija se je konec koncev začela odcepjati predvsem zato, ker se Sloveni nismo strinjali z običajnim slogom poslovanja JNA, se pravi zvezne vojske. Druge malenkosti so se šele medpogotoma nakopile in izbile sodu dno.

18. Evropa se bo torej odcepila od ameriških tržišč zaradi filmov in televizijskih serij. Svet bo razpadel zaradi filmskih zgodb. Razumljivo. Saj so podobne poročilom z bojišč.

KOT V MERRI NEVADI...

Bo to velika reč? «smo se najprej po telefonu odzvali na prijazno... s katerim nas je sindikat podjetja Eti Elektroelement Izlake v... medobčinsko sindikalno prvenstvo Zasavja v veslalomu. Saj veste, vsaki kurji procesiji nam res ni treba biti zraven. »O, še večja... nam je brz odvrnil predsednik Brane Medija in v isti... dodal: »Že zdaj je prijavljenih več kot 80 tekmovalcev, pa smo še... tedna...«

res: na tekmo, ki je bila na... Mareli prejšnji petek takoj... hitu«, jih je prišlo kar 120 iz... podjetij! Med njimi smo opazi... take, kot sta, denimo, lansko... udeleženka slovitoga new... kega maratona Heda Kotar in... ko Forte, ki se je svoje dni lahko... tudi s takšnim asom, kakršen... Bojan Križaj! Če k tem po... m dodamo še sončno vreme in... snežne razmere, potem si... ž že lahko mislite, da so bile... ere za dobro tekmo več kot ide...

Največ jih je resda prišlo zara... ga olimpijskega gesla, ni važno... gati – važno je sodelovati, « se... imoži radovedno oziral sekre... ril Urek, ki je v petek popold... reselil sedež svoje območne or... zacije iz Trbovelj na Marelo. »Ni... ko malo tudi tistih, ki si v pre... hih dvobojih ne bi prizadevali, na... ni svoje prijatelje...«

korkoli že, vsak si je prizade... ar najhitreje opraviti s progo, ki... zakoličili člani smučarskega... va Zagorje. Eni zato, da bi osvoji... imajolike organizatorja, ETI Ele... kumenta, drugi pa zato, ker so... ti, da jih na cilju čaka sekretarka... močni organizaciji ZSSS Zasa... tjaša Kohne – s šilcem žganjice... mo že pri nagradah, pa še to:... trejša – Nataša Žnidar (Varnost... ronika) 1.05,57 in Aleš Sopot... (Komunala) 56,58 – sta za svoj... p prejela še posebni darili (šatlujo... nih), s katerima ju je nagradila... nočna organizacija ZSSS Zasavje.

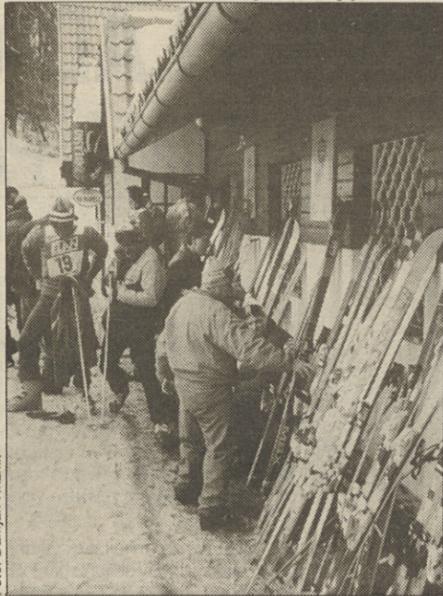
SEM? – V ciljni areni je bil v... ku pozornosti kajpak »sema... na katerem so člani smu... tega društva Zagorje sproti... vjali dosežene čase. Z zani... em si jih ogleduje tudi Ciril... (desno v »civilu«).

DOBER SMUK! – S tem smučarskim pozdravom je vrsta čakajočih na štart pospremila na pot Cveta Bevca, ki je kljub svojim 74 letom v takile preži dokazoval, da še vedno ni od muh...

NA STOPNIČKAH – Da je fant od fare, je Marjan Potrpin (v sredini) dokazal dvakrat: prvič na progi, ko je prehitel tekmovalca, ki je štartal pred njim, drugič pa med razglasitvijo, ko je tako skočil na oder, da je ta omagal...

REZULTATI – ženske, do 30 let: 1. Žnidar, 2. Dolanc, 3. Vrbnjak; od 30 do 40 let: 1. Kotar, 2. Kralj, 3. Vovk; moški – do 30 let: 1. Sopotnik, 2. Renko, 3. Šerak; od 30 do 40 let: 1. Potrpin, 2. Knežević, 3. Štravs; od 40 do 45 let: 1. Ogrinc, 2. Majdič, 3. Ličar; od 45 do 50 let: 1. Volaj, 2. Knez, 3. Forte; od 50 do 55 let: 1. Kos, 2. Zakšek, 3. Golob; nad 55 let: 1. Dolenc, 2. Spolenak, 3. Laznik; upokojenci: 1. Emil Ajtlič; izven konkurence obrtniki in železničarji: 1. Drnovšek, 2. Žnidar, 3. Lenarčič. D. K.

KAM PA ZDAJ? – V kočjo, kajpak, kjer je organizator – sindikat podjetja ETI Elektroelement – dobro poskrbel za jedajo in pijačo...

KAJ DELAJO

V republiških odborih

Sindikat delavcev trgovine

Kdo je (in bo) lahko trgovec

Na Sindikat delavcev trgovine Slovenije prihaja veliko vprašanj v zvezi z minimalno izobrazbo kot pogojem za opravljanje del prodajalca oziroma trgovskega poslovođa. Zato želimo članstvo po tej poti obvestiti, da skladno z zakonom o trgovini (Ur. list RS št. 18/93) pogoje izpolnjujejo naslednje osebe:

1. ki imajo dokončan najmanj izobraževalni program trgovcev, če želijo opravljati dela prodajalca, oz. izobraževalni program trgovski in živilski poslovodja, ekonomsko komercialni tehnik, aranžerski tehnik, trgovska akademija ali podjetniško poslovanje, če želijo opravljati dela trgovskega poslovodje;
2. ki imajo dokončan izobraževalni program VI. stopnje (višješolski študij) ali izobraževalni program VII. stopnje (visokošolski študij) ne glede na smer;
3. ki so do 24. 4. 1993 opravljale dela prodajalca oziroma trgovskega poslovodje najmanj 15 let ali jim je bila do tega dne priznana strokovna usposobljenost z internim aktom;
4. ki imajo uspešno opravljen preizkus strokovne usposobljenosti za prodajalca oziroma trgovskega poslovodjo na Združenju za trgovino pri Gospodarski zbornici Slovenije.

Zakon o trgovini določa, da morajo osebe, ki na dan uveljavitve zakona o trgovini (24. 4. 1993) ne izpolnjujejo pogojev glede minimalne izobrazbe, predpisano izobrazbo pridobiti v dveh letih po uveljavitvi zakona ali pa v tem času opraviti preizkus strokovne usposobljenosti - to je do 24. 4. 1995. Kontrolo v zvezi z izpolnjevanjem zahtevane minimalne izobrazbe prodajalca oziroma trgovskega poslovodje opravlja tržna inšpekcija.

V parlamentarni obravnavi je nova šolska zakonodaja, ki bo v šolskem sistemu povzročila velike spremembe; postal bo skladen z evropskim. Novi način poklicnega izobraževanja prinaša partnerstvo med šolo, gospodarstvom in sindikati. Za trgovino je posebej pomemben zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju ter predlog zakona o izobraževanju odraslih.

Nova šolska zakonodaja na vseh ravneh poudarja vključevanje gospodarstva v načrtovanje izobraževanja. Po sprejetju zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju bosta v šolah dva statusa učencev: dijak in vajenec. Število vajencev bo odvisno od števila učnih mest na podlagi sklenjenih učnih pogodb med delodajalci in starši učenca.

Podrobneje bomo o tem pisali v naslednjih številkah Informatorja. Sandi Bartol, sekretar

V drugih sindikatih

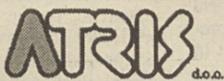
PERGAM – Konfederacija sindikatov

Bo DAN spet stavkal?

»Če do 4. marca zahteve delavcev ne bodo uresničene, bo v invalidskem podjetju DAN spet stavka,« so nam sporočili iz pisarne KSS Pergam, zraven pa pristavili, »da so jo že najavili«. Dosedanja pogajanja s poslovodstvom podjetja in predstavniki Sklada RS za razvoj so bila namreč neuspešna, saj kljub dogovoru z Ministrstvom za delo, da se bodo dogovorili o dinamiki zaostalih izplačil delavcem po kolektivni pogodbi, niso pripravili nobenega konkretnega predloga.

»Zaradi arogantnega odnosa poslovodstva in državnih institucij do problematike v podjetju DAN ter zaradi čedalje bolj brezupnega in brezpravnega položaja invalidov nasploh predsedstvo KSS Pergam ponovno zahteva, da se ta problematika nemudoma obravnava v ekonomsko-socialnem svetu, pa tudi v državnem zboru RS,« pravi predsednik Dušan Rebolj.

D. K.

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 7

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste možnosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Prišite nam ali telefonirajte na 061/131 00 33, int. 384, 385, 061/326-982 ali 322-975; naš telefaks je 061/326-982 ali 317-298, žiro račun 50101-601-92077 – Atris. Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15.30 ure.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

BOHINJ – počitniški hišici v UKANCU – za 6 oseb – tri spalnice, kuhinja, dnevna soba, kopalnica, 150 m od jezera. Cena 80 DEM. Termini od 26. 2. do 1. 3. in 3. 3. do 13. 3.

PROGAŠKA SLATINA – privatna hiša, kuhinja, tri dvoposteljne sobe, TWC. Cena za 4 osebe 50 DEM, za 6 oseb 80 DEM, turistična taksa ni vključena.

VELIKE BLOKE – počitniški dom s 105 ležišči, štiri-posteljne sobe. Cena polnega penziona je 25 DEM. Popusti za skupine. Nekaj prostih ležišč za šolske počitnice v februarju.

JELENO – HOTEL JELOVICA – dvo- in triposteljne sobe, polpenzion 44 DEM, doplačilo za polni penzion 12 DEM. Popusti: otroci do 2 let gratis, od 2 do 12 let 30% popusta. Zelo ugodni pogoji za seminarsko delo. Popolnoma obnovljeni del hotela omogoča bogat sprostivni in rekreacijski program za najzahtevnejše goste.

ROGLA – garsonjera, 65 DEM dnevno – termini od 20. do 30. marca in 22. do 26. marca.

KOPE – garsonjera za 4 osebe, cena 52 DEM dnevno – termini v marcu 1996.

KRANJSKA GORA – garsonjere za 4 osebe, cena dnevnega najema 65 DEM.

RADOVLJICA – počitniški dom za ca. 40 oseb, dvoposteljne sobe, polpenzion 3.950 SIT, možnost za šolo v naravi. Vrhunska oprema za seminarsko delo.

KRANJSKA GORA – PENZION SATURN – nad jezerom Jasna, dvo-, tri- ali štiri-posteljne sobe, TWC, polpenzion 39 DEM.

ČATEŽ – POČITNIŠKE HIŠICE – od 4 do 5 oseb, termini v mesecu marcu 1996, cena cca. 85 DEM dnevno. Prosto po 24. februarju.

MORAVSKE TOPLICE – bungalov za 4 osebe, v času po 12. januarju, eno- ali dvo-posteljni paketi – cena 54 DEM na dan.

MORAVSKE TOPLICE – zasebna hiša, 2-, 3- in 4-posteljne sobe. Cene: nočitev z zajtrkom 1.700 SIT, polpenzion 2.600 SIT, polni penzion 3.150 SIT.

PODČETRTEK – Atomske toplice – apartma za 4 osebe, prosto v marcu. Cena najema 65 DEM (vključuje 2 vstopa v bazen).

POKLJUKA – DVO ALI ŠTIRIPOSTELJNI APARTMAJI – spalnica, kuhinja, kopalnica. Cena dnevnega najema 55 oz. 70 DEM.

POKLJUKA – počitniška hiša za 5 oseb, kuhinja z jedilnico, dve spalnici, kopalnica, 500 m od ŠPORT hotela. Dnevni najem 110 DEM. Prosto v mesecu marcu. Idealne tekaške proge.

BOVEC – Kaninska vas – garsonjere oz. enosobna stanovanja, cena 55 oz. 72 DEM.

KRVAVEC – garsonjera, dnevni najem 60 DEM, ali apartma za 5 oseb, najem 80 DEM.

RATEČE – PLANICA – počitniški dom s 23 ležišči, cena polpenziona 35 DEM, polnega penziona pa 41 DEM.

NOVIGRAD – trisobno stanovanje, možnost bivanja za 5 oseb, cena 45 DEM.

20. **MOST NA SOČI** – možnost najema apartmaja za 4 osebe, smučanje na Črnem vrhu nad Idrijo ali na Kaninu. Cena 60 DEM.
21. **DOLENJSKE TOPLICE** – apartma za štiri osebe (kuhinja, spalnica, kopalnica), cena 65 DEM na dan.

POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

1. Počitniške hišice v Čatežu, Atomskih toplinah ali Moravskih toplinah, Banovcih, Ptujskih toplinah, Rogli, Krvavcu, Kaninu, Bohinju ali Kranjski Gori za vsa obdobja.
2. Lastnike počitniških domov v slovenskem Primorju ali v hrvaški Istri, ki bi dali objekte v najem, vabimo, naj nam posredujejo ponudbe za leto 1996. Možnost sovlaganja pri ureditvi objektov za sezono.

INFORMACIJA SINDIKALNIM ZAUPNIKOM

ATRIS bo v času dopustov v juliju in avgustu razpolagal z zmogljivostmi v Fiesi, Ankaranu, Savudriji, Novemgradu, Poreču, na otoku Cresu in še na 25 lokacijah. Pošljite nam zahtevek za organizacijo dopustov za vaše sodelavce.

B. SINDIKALNI IZLETI

Sindikalne organizacije ali kar tako oblikovane skupine vabimo, naj nam posredujejo svoje želje za družabni ali strokovni izlet ali potovanje doma ali v tujino. Možnost plačila v 2 obrokih.

1. **ENODNEVNI IZLET PO BELI KRAJINI** preko Muljave in Žužemberka, obisk metliške kleti, naselja Adlešiči, kosilo na poznani kmetiji pri ŠKALOVIIH v Cerovcu. Idealno za 45 oseb.
2. **OTOČEC** – hotel Sport – posebni programi oddiha in rekreacije. Teniška igrišča, jahanje, čolnarjenje, gorska kolesa, ribolov, rafting, plavanje, plese zabave in igralnica. Tridnevni program s polnim penzionom 200 DEM, štiri-dnevni pa 245 DEM.
3. **VIPAVA** – ogled Vipavskega križa, Biljanskih vinogradov, grobnice Burbonov. Doživeli boste gostoljubnost domačinov in njihovih bogato založenih kašč in kleti. Po večerji odhod proti domu. Cena 2.500 tolarjev na osebo brez prevoza.
4. **KOČEVSKA REKA** – prijazen izlet na nekaj zaprti območje. Program oblikujemo po želji skupine. Neokrnjena okolica omogoča posebne programe za sindikalne skupine – pikniki in družabna srečanja, lovcom, ribičem, športnikom – kajakašem, rafting. Posebej priporočamo obisk gostišča Travljanško v idilični vasi Trava. Ponudba domačih kulinarčnih dobrot.
5. **GOSTILNA PRI TONETU** – Breg na Ptujju, možnost nočitve za 24 oseb, odlična gostinska ponudba tudi za večje skupine. Pokličite 062/772-376.
6. **LETUS** – Šmartno ob Paki – gostišče PIRNAT – ugodni meniji za izletniške skupine. Telefon 063/885-143.
7. **SPANIJA** za mlade – LLORET DE MAR – cena polnega penziona 18 DEM. Termini od 1. do 30. aprila 1996. Primerno za maturantske ali sindikalne skupine, bivanje v večposteljnih sobah.
8. **KOČEVJE** – MOTEL JEZERO – 7 apartmajev, restavraciji za po 25 oseb, primerno za slavnostne dogodke in zabavo.
9. **DOLINA SOČE** – Kobarid, Dantovej Pekel, vožnja z ladjico Lucijo – kosilo, cena 1.700 tolarjev. Idealen program za višje razrede osnovnih šol.

C. ORGANIZACIJA SEMINARJEV

Posebna ponudba ATRISA in Hotela KOMPAS v Bohinju. Organiziramo eno- ali večdnevne seminarje za 15 do 70 udeležencev. Cena penziona 4.350 tolarjev. Tehnična oprema je zagotovljena.

D. SEJMI

1. **DÜSELDORF** – EUROSHOP – oprema trgovin, oprema skladišč, displeji, varovalni sistemi, blagajne. Od 24. do 28. 2. – cena tridnevnega ogleda je 1.130 DEM.
2. **ZENEVA** – AVTOMOBILSKI SEJEM – od 7. do 10. marca.
3. **BERLIN** – ITB – največja svetovna turistična borza – od 9. do 13. marca 1996. Oghod 9. marca. Cena tridnevnega ogleda je 870 DEM.
4. **KÖLN** – mednarodni sejem – železnina, od 3. do 6. marca 1996 – orodja, ključavnice, alarmne naprave, gradbena oprema za notranjo izgradnjo, sanitarije.

5. **MÜNCHEN** – IHM – mednarodni obrtni sejem – od 9. do 17. marca 1996. Dvodnevni ogled, potovanje z avtobusom, cena 199 DEM.
6. **LONDON** – KNJIZNI SEJEM – OD 17. DO 19. marca 1996. Odhod 16. marca – cena 5 dnevnega ogleda je 1195 DEM.
7. **PARIZ** – GRAPHITEC – tiskarski izdelki, pripomočki, merilna in programska tehnika, karton, barve – od 26. do 30. marca. Tridnevni ogled stane 980 DEM.
8. **BOLOGNA** – RAZSTAVA GRADBENIŠTVA – od 20. do 24. marca – tlaki, talne obloge, vzdrževanje in obnavljanje stavb, pripomočki za športne in rekreacijske dejavnosti.
9. **ESSEN** – mednarodni sejem klimatskih naprav in sanitarij – od 5. do 9. marca. Štiridnevni ogled stane 1.390 DEM.
10. **HANNOVER** – CEBIT – največji računalniški sejem, od 14. do 20. marca, programi 2, 3 ali 4 dni. Cena od 870 do 1690 DEM.

E. NAJEM ALI NAKUP POČITNIŠKE ENOTE

1. Kupimo počitniško stanovanje v Strunjanu, Simonovem zalivu ali v Luciji pri Portorožu.
2. Kupimo garsonjero v Kranjski gori – ČIČARE.
3. Prodamo 5 objektov na otoku Cresu v Stari Gavzi, kličite 063/702-211, g. Rak.

F. REZERVACIJE AVIONSKIH ALI LADIJSKIH VOZOVNIC

G. VELIKA POTOVANJA

(Evropa, Azija, Daljni vzhod, Srednja Amerika)

1. **AVSTRALIJA** in **NOVA ZELANDIJA** – petnajstdnevno potovanje z vsakodnevni ogledi prečudovite narave. Odhodi v februarju, marcu in aprilu. Cena 4980 do 5400 DEM.
2. **NEW YORK** – šestdnevni ogled mestnih znamenitosti in za doplačilo Washington, West Pointa, Niagarskih slapov itd. Cena 1.399 DEM.
3. **ŠRILANKA** – desetdnevni obisk čudovite dežele za skupine, cena 2.300 DEM.

H. POSEBNA POSLOVNA POTOVANJA

Organiziramo ob skupni pripravi vašega osebnega programa.

K. ŠOLSKE POČITNICE

Od 16. februarja do 3. marca 1996. Sprejemamo inf. prijave za smučarska središča in toplice.

Prosti termini:

1. Bohinj, počitniška hiša za 6 oseb, prosto od 26. februarja do 1. marca.
2. Smučarski paket v Bohinju – tri, štiri, pet, šest ali sedem dni. Cena po 19. februarju od 271 do 613 DEM.

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: Ob potrditvi rezervacije zahtevamo plačilo 40% celotnega zneska. Pri odpovedi nad 20 dni pred odhodom za že rezerviran termin zaračunamo stroške poslovanja in druge stroške; najmanjši znesek stroškov odpovedi je 4.000 tolarjev, pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30% celotnega zneska. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spreminjajo za več kot 7%. Po plačilu gostje prejmejo našo napotnico. V primeru, da naše napotnice ne prejmete 7 dni pred odhodom, nas nujno pokličite. Pri posebnih akcijah z znižano ceno aranžmaja je potrebno takojšnje 10% plačilo, ki se obravnava kot kavcija, ob odpovedi se znesek ne vrača.

Programi v tujini obravnavamo v skladu s splošnimi navodili potovalne agencije, ki je organizator potovanja, in jih gostje prejmejo ob prijavi. Prijava je sprejeta, ko je vplačanih 30% cene aranžmaja. Reklamacije v skladu s turističnimi uzancami rešujemo sporazumno. ATRIS je povsod, kjerkoli ste.

Metod Zalar, direktor borze

V državnem zboru je predlog zakona o soupravljanju v zavodih

VLADA JE LE FORMALNO IZPOLNILA DOLŽNOST

Predsedstvo ZSSS je obravnavalo predlog zakona o sodelovanju zaposlenih pri upravljanju zavodov, ki ga je vlada s približno dveletno zamudo poslala nedavno tega v parlamentarno proceduro, z željo, da državni zbor sprejme zakon po skrajšanem postopku. Predsedstvo je našelo kar precej odprtih vprašanj tako glede obravnave zakona kot tudi glede njegove vsebine. Sklenilo je svoje poglede posredovati sindikatom javnega sektorja, nakar bi oblikovali stališča, ki bi bila podlaga za sindikalne nastope nasproti državnemu zboru in socialnoekonomskemu svetu. O ugotovitvah predsedstva smo se podrobneje pogovarjali z njegovim članom Milanom Utroša.

Predlagani zakon je nastal na podlagi 75. člena ustave (kot tudi že leta 1993 sprejeti zakon o soupravljanju zaposlenih v gospodarskih dejavnostih) in po ugotovitvi ustavnega sodišča poleti leta 1994, da obstoječa zakonodaja o javnem sektorju, zakon o zavodih, zakon o zdravstveni dejavnosti in zakon o organiziranju vzgoje in izobraževanja niso v skladu z ustavo. Vlada se je potem zganila in zdaj ponuja parlamentu v hitri postopek predlog zakona, ki naj bi to vrzel zapolnil.

»Za javni sektor veljavna zakonodaja ne ureja tudi pravic delavcev do soupravljanja javnih zavodov, razen tega, da dopušča delavcem udeležbo v organih sveta zavodov. To seveda ni celovita rešitev. Tudi zakon o soupravljanju delavcev v gospodarskih družbah določa le, da delavci v javnih zavodih lahko uveljavljajo pravice do soupravljanja kot posamezniki. Kolektivne pravice pa da bo uredil poseben zakon. Individualne pravice so ponekod sindikati vnesli v kolektivne pogodbe. Vendar so urejene na zelo različne načine in tudi na relativno nizki ravni.«

Tako je uvodoma menil Milan Utroša in na vprašanje, kakšne pripombe je imelo predsedstvo ZSSS, nadaljeval: »Za skrajšani postopek ne vidimo pravega razloga, razen tega, da vlada pač zamuja in se ji mudi. Skrajšani postopek, ko državni zbor združi drugo in tretjo obravnavo zakona, zmanjša možnosti za vplivanje na vsebino zakona, na katero imamo precej pripomb. Moti nas tudi, da je šel zakonski predlog v državni zbor kar mimo ekonomsko-socialnega sveta. Ker zakon ureja odnose med delodajalci in delojemalci, bi ga ekonomsko-socialni svet moral obravnavati. Zato bomo pre-

dlagali državnemu zboru, naj zakon vrne na pot, ki jo mora prehoditi.«

Utroša meni, da zakon po vsebini zgolj formalno zadošča ustavi, pa še to na kakovostno dokaj nizki ravni. Očitno je bil cilj predlagatelja, da pač zadosti zahtevi najvišjega predpisa. Zakon pa ne kaže pripravljeno vlade, da bi uredila pravi-

vljajo zgolj neprofitno dejavnost oziroma se financirajo iz proračuna. Menimo, da bi zakon moral veljati za tiste, ki se v celoti financirajo iz javnih sredstev. Zakon bi tudi moral opredeliti (pa tega ni storil), da je organ soupravljanja, svet delavcev, pristojen, izvoliti svoje člane v svet zavoda. Zakon tudi ne vsebuje instituta soodločanja, pač pa le pravico, da so zaposleni zgolj obveščeni, da smejo dati predhodno mnenje, ali zapoveduje kvečjemu skupno posvetovanje z vodstvom. Vendar bi o nekaterih za delavce važnih vprašanjih svet delavcev moral soodločati, na primer o kriterijih in merilih za ugotavljanje delovne uspešnosti, o sprejemanju ukrepov na področju varstva pri delu, itd.«

Milan Utroša: Vlada z zakonom o soupravljanju v zavodih močno zamuja, iz vsebine pa je razvidno, da ne razume, kako pomembno za upravljanje je dobro urejeno soupravljanje.

ce zaposlenih do soupravljanja v javnih zavodih. Vlada očitno ne razume, da je kvalitetno soupravljanje bolj v pomoč pri upravljanju, kakor slabo. Glede vsebine zakona ima predsedstvo ZSSS kar precej dilem, oziroma odprtih vprašanj.

»V zakonu ni določeno, za katere javne zavode velja,« je pojasnil Milan Utroša. »Delavci v zavodih, ki opravljajo v celoti ali pretežno komercialno dejavnost, so v drugačnem položaju kakor v tistih, kjer opr-

Takih odprtih vprašanj je bilo še kar nekaj, vendar jih bomo podrobneje obravnavali, ko bo predsedstvo skupaj s sindikati javnega sektorja izoblikovalo stališča za nastopanje nasproti državnemu zboru in ekonomsko-socialnemu svetu. Za zdaj se je predsedstvo odločilo, kakor smo uvodoma že zapisali, da bo svoje osnovne poglede in dileme posredovalo sindikatom javnega sektorja. Potem pa - skupno v boj za "staro pravdo".

Boris Rugelj

Na modnem sejmu sta tekstilna in usnjarskopredelovalna industrija pokazali, da znata izdelovati dobre izdelke. To dokazuje tudi uspešen izvoz obeh dejavnosti. Toda stroški izdelave so zaradi vrste vzrokov previsoki, in če država ne bo pomagala, bo od obeh dejavnosti ostalo v kratkem bore malo.

Ukrepi za pomoč tekstilni in usnjarskopredelovalni industriji

VLADA RAZUME TEŽAVE, NIMA PA DOVOLJ DENARJA

Vlada je menda le uspela pripraviti ukrepe za pomoč delovno intenzivnim panogam v gospodarstvu. Sprejela in obravnavala naj bi jih 22. februarja. Tako je na otvoritvi sejma Moda 96 dejal novi minister za gospodarske dejavnosti Metod Dragonja. Vendar tisto, kar je bilo moč doslej slišati o njih, tekstilcev in sindikatov te dejavnosti ni navdušilo. Še več, direktorji, ki so se udeležili pogovora z ministrom in njegovim sekretarjem za industrijo Vladom Dimovskim, bil je v času modnega sejma, so z njega odšli razočarani. Bistveni vzrok za slabo voljo je v dveh stavkih v izjavi za TV razložil minister sam, ko je povedal, da je vlada voljna pomagati, vendar pa ima denarja bolj malo. Bistven za učinkovito pomoč pa je seveda denar, in zato v tekstilni in usnjarskopredelovalni industriji vladine pomoči ne pričakujejo z velikim veseljem.

Tekstilci in usnjari vladi najbolj zamerijo, da ni obljub o pomoči vrnila v proračunske postavke. Po sprejetju proračuna so se obljube tanjšale in po usklajevanju ukrepov za pomoč tekstilcem med pristojnimi ministri je menda od prvotnih obljub ostalo bore malo. To je bilo moč razbrati med omenjenim pogovorom ministra za gospodarske dejavnosti z direktorji obeh dejavnosti in sindikati. Čeprav nimamo vpogleda v zadnja dogovarjanja med ministri, težko verjamemo, da bi vlada pred končnim oblikovanjem ukrepov še našla kaj dodatnih sredstev. Tako vlada ni sprejela dveh ukrepov, ki so po mnenju menedžerjev največjega pomena za reševanje obeh dejavnosti: ni zagotovila dovolj sredstev za subvencioniranje dela preveč plačanih prispevkov za socialno varnost v lanskem drugem polletju in ni se odločila za znižanje prispevne stopnje prispevkov za socialno varnost za letošnje leto na 38 odstotkov. Vsi drugi ukrepi, ki pa bodo dobili zeleno luč in, kot kaže, tudi finančno podporo, pa tekstilne in usnjarske predelovalne industrije po mnenju nekaterih udeležencev sestanka z ministrom, ne bodo rešili iz težav.

Po sestanku smo se pogovarjali z nekaterimi gospodarstveniki in s sindikatom in vsi so bili razočarani.

Predstavnika strokovnega združenja teh dejavnosti pri Gospodarski zbornici sta pogovor komentirala z bolj diplomatskim besednjakom, kljub temu pa je bilo dovolj jasno povedano, da od vlade ne pričakujeta veliko pomoči. Božo Kuharič, predsednik združenja tekstilne in usnjarske predelovalne industrije pri Gospodarski zbornici (in glavni direktor Mure) ni želel ocenjevati še navedenih in torej nejasnih ukrepov. Sekretar tega združenja Franc Grašič pa je menil, da se pozna, da vlada zdaj bolje razume težave delovno intenzivnih dejavnosti in se jih trudi rešiti. Pomoč bo sorazmerno skromna, vendar kljub temu dobrodošla. Zal pa po njegovem mnenju ostajata odprti obe osrednji vprašanji: selektivno znižanje prispevkov in sredstva za subvencioniranje prispevne stopnje. Bolj odločni pri oceni predvidenih ukrepov so bili menedžerji in predstavniki sindikata. Branka Novak, sekretarka ROS tekstilne in usnjarske predelovalne industrije, je odločno povedala, da je predvidena pomoč tema dejavnostima čedalje manjša, bolj ko se o njej pogovarjajo in dogovarjajo. Zelo jo je motilo, da minister Dragonja še ni vedel povedati, kako bodo izpeljali posamezne ukrepe in koliko sre-

dstevali bo za posamezni ukrep predvidenih. Zato pa so ponekod že izračunali, kaj jim bodo prinesli nekateri že jasni ukrepi. Tako so v Tovarni nogavic Polzela izračunali, da bodo z zmanjšanjem prispevne stopnje za 2,7 odstotka (to bo eden od ukrepov) prihranili okroglo tristo tisoč mark. Vendar pa bodo državi zaradi spremenjenih carinskih tarif za kemikalije (ta predpis ne sodi med ukrepe za pomoč tekstilcem) morali odšteti osemsto tisoč dolarjev... Zelo odločno je grajal prizadevanja vlade direktor mariborske Svile Jože Smole. Dejal je, da je razočaran nad premierom Drnovškom, ki je pred časom že izrazil zaskrbljenost nad gospodarskim položajem tekstilne in usnjarske predelovalne industrije, vendar v proračunu ni predvidel sredstev za učinkovite ukrepe. Zaradi neugodnega tečaja v zadnjih dveh letih sta ti dve dejavnosti izgubili okoli 150 milijonov dolarjev prihodkov, s subvencijo prispevkov za socialno varnost pa jima je država vrnila le okoli pet odstotkov dvehletnega izpada prihodkov. Del podjetij je že klinično mrtev, meni Smole, le nekatera še dihaajo. Ukrepi zdaj rešujejo prve, za tiste, ki so še pri močeh, pa niso ustrezni. Prava rešitev bi bilo znižanje prispevkov na 38-odstotno stopnjo. Delovno intenzivne dejavnosti plačujejo dve tretjini več davkov in prispevkov kot druga podjetja, je še dejal.

Očiten je torej strah tekstilcev in usnjarjev, da jih bodo po vseh naporih, kako pojasniti položaj teh dveh panog (sindikati je na to opozarjal že zadnje komunistično vlado pred šestimi, sedmimi leti) vendarle peljali čez vodo bolj žejne kot obdežane. Ali je strah upravičen, pa bomo ugotovili šele potem, ko bo vlada izdelala podrobne ukrepe za pomoč tema dejavnostima.

B. R.

Igralnice in davčni primeži

NAJBOLJ PRIDNI SO NAJBOLJ TEPENI

O tem, kako, pod čigavim pritiskom in s kakšnimi argumenti so slovenski poslanci izglasovali igralniški zakonodaja, je bilo že veliko napisanega. Pri političnem kupčkanju, ob katerem nekateri niti z enim samim ušesom niso prisluhnili stroki, je slovenski parlament sprejel uničujočo obdavitve igralnic. Kajpak so bili s progresivnim davkom, ki se še kako razhaja z zdravo pametjo, najbolj prizadeti predvsem najuspešnejši »igralniški« kolektivi. Tisti, ki največ ustvarjajo in prinašajo državi največje kupe denarja.

In kdor ve, da so prav igralnice s svojimi spremljajočimi dejavnostmi paradni konj slovenskega turističnega gospodarstva, ki prinaša levji delež celotnega izkupička od turizma, mu gre »posodobljena« igralniška zakonodaja še toliko manj v račun. Več kot škoda je, da so imeli pri njej oziroma pri obdavitvi igralnic glavno besedo ljudje, ki jih veliko bolj kot stroka, izkušnje drugih držav in interesi Slovenije zanimajo prepri, spodnašanje in strankarski cilji.

Po sklepu državnega zbora se je »kostonja v žerjavici« lotila tuja in povsem neodvisna revizorska hiša Deloitte & Touche. Izdelala je analizo o višini obdavitve slovenskih igralnic v primerjavi z igralnicami v treh sosednjih državah. Omenjena revizorska hiša je ugotovila, da so naše

igralnice neprimerno bolj obdavitve, kot so igralnice onkraj meje. Točno tako. Če bi bile naše hiše zabave na primer obdavitve po avstrijski zakonodaji, bi plačevale 36 odstotkov nižje davke. Če bi bile obdavitve po italijanskih zakonih, bi plačevale 95 odstotkov nižje davke, če pa bi bile obdavitve po hrvaških zakonih, bi plačevale 62 odstotkov nižje davke. To so torej ugotovitve neodvisnih in v celoti neopredeljenih tujih revizorjev.

No, ob teh podatkih bodo nedvomno še kako zanimivi novi »argumenti« samooklicanih borcev za »osvoboditev« neukih Slovencev izpod »postkomunizma«, kot pravijo v nekaterih naših igralnicah. Seveda bo zanimiva tudi reakcija drugih poslancev, saj so tuji revizorji ovrgli trditve, ki so bile osnova za pogubno obdavitve naših igralnic. Drobnične zdravega razuma namreč narekujejo, da s takimi vlečnimi konji turističnega gospodarstva, kot so igralnice, ki prinašajo zares visok dohodek, zaposlitev in mnogim socialno varnost, ravnamo lepo in jim omogočamo razvoj. Pa kaj, ko je te preproste modrosti in preudarnosti v naši mladi državi tako presneto malo.

Revizorska hiša Deloitte & Touch je svoje poročilo o višini obdavitve slovenskih igralnic v primerjavi z igralnicami v Italiji, Avstriji in na

Hrvaškem zajela drugo polovico leta 1994 in prvih šest mesecev v preteklem letu. Primerjala je le posebne igralniške dajatve, ne pa tudi občinskih. Analiza je, kot že povedano, pokazala, da bi bile slovenske igralnice bistveno manj obdavitve, če bi moral spoštovati avstrijsko, italijansko ali hrvaško zakonodajo. V povprečju bi morale odrediti kar 64 odstotkov manj davka, po italijanskih zakonih pa bi bile manj obdavitve za celih 95 odstotkov.

Lani so slovenske igralnice prispevale v državno blagajno 300 milijonov mark deviznega priliva. Lahko pa bi dvakrat toliko, če...
Foto: Sašo Bernardi

»Progresivna obdavitve slovenskih igralnic nas postavlja pred dilemo, kako pravzaprav delovati: ali zmanjšati stroške do skrajnosti in s tem izničiti prednost, ki jo imamo na trgu, ali pa preprosto zmanjšati obseg poslovanja«, pravi Danilo Kovačič, generalni direktor novogoriškega Hita. »Progresivna obdavitve namreč deluje tako, da ob naraščajočem obsegu poslovanja progresivno naraščajo tudi obdavitve. Skratka, čim bolj si pridn, tem bolj si tepen. Eno je jasno: s takšno davčno politiko, ki sili tistega, ki je boljši in ustvarjalnejši, v izgubo, ne izgubljamo samo mi. Največ bo izgubila prav država, saj bo naša dejavnost zaradi davčnih bremen vedno bolj ogrožena. V lanskem letu so k rasti deviznega priliva od turizma največ prispevali prihodki igralnic. Prepričan sem, da bodo čez nekaj let dohodki igralnic bistveno manjši, kajti zanimanje za obisk igralnic, ki se ne razvijajo, temveč siromajšo svojo ponudbo, se bo prav gotovo zmanjšalo. Ni nam dovoljeno povečevati zmogljivosti v igralništvu niti spreminjati položaja posameznih igralnih naprav. S tako zakonodajo, ki je izrazito protigralniška, slovensko igralništvo pač ne bo več najproduktivnejše v Evropi, tako kot je bilo

doslej. Še to: lani smo zmanjšali stroške poslovanja tudi za 20 odstotkov, zmanjšali smo plače, omejili izdatke za promocijo in zabavne programe... Kljub temu vse to ni bilo dovolj, da leta ne bi znova zaključili z rdečimi številkami. Takšnih davkov, kakršne so nam naprtili, preprosto ne zmoremo...«

Lani so slovenske igralnice prispevale v državno blagajno 300 milijonov mark deviznega priliva. Če pa ne bi bilo omenjenih in drugih omejitev ter nerazumne davčne politike, bi igralnice prinesle po mnenju strokovnjakov še 200 milijonov mark več, pa tudi v tujini bi lahko ustvarile še dodatnih 200 milijonov mark deviznega priliva.

»Letna škoda, ki nastaja zaradi vsega tega, je 400 milijonov mark. Pa ne samo to: ob drugačni davčni politiki, ki bi igralnicam omogočala razvoj, bi panoga lahko zagotovila delo in kruh velikemu številu ljudi, ki so zdaj na cesti...« poudarja Danilo Kovačič.

Andrej Ulaga

Piše: dr. Ivan Kežar

Komuniciranje v delavskem soupravljanju

Uvajanje organizacije delavske participacije

Z zaključevanjem postopkov lastninskega preoblikovanja podjetij pri nas ukinjamo upravljanje gospodarskih organizacij preko različnih oblik samoupravnega odločanja delavcev (referendumi, zbori delavcev, delavski sveti itd.). V podjetjih uvajamo z zakonom sprejeto sodelovanje delavcev pri upravljanju.

Z uvajanjem nove delavske participacije nastajajo v podjetju spremenjene organizacijske razmere, ki povzročajo potrebo po dopolnitvi organizacijske strukture organizacije in potrebo po sprejemu nekaterih novih vlog menedžerskih kadrov in zaposlenih delavcev.

Spremembe, o katerih bomo tukaj razpravljali, se nanašajo na vpeljavo organizacijskih relacij in komunikacij ter na osvojitve medosebnega komuniciranja v procesih uresničevanja delavskega soupravljanja.

Komunikacije v organizaciji delavskega soupravljanja

Uresničevanje sodelovanja delavcev pri upravljanju gospodarskih družb zajema pretežno komunikacijske naloge. Te so: sprejemanje informacij o poslovanju in delovanju podjetja, dajanje pobud, predlogov in mnenj, posvetovanja in dogovarjanja o vprašanih dela, predstavljanje in zastopanje socialnih problemov delavcev, soodločanje pri sprejemanju upravljaljskih odločitev in podobno. Izvajanje naštetih nalog poteka s tem, da delavci kot posamezniki ali kolektivno sodelujejo pri upravljanju preko sveta delavcev ali delavskega zaupnika, preko zbora delavcev ali preko predstavnikov v organih družbe.

Navedene soupravljaljske naloge imajo izrazito komunikacijski pomen. Njihovo začetno vpeljevanje v organizacijo ni niti malo lahko.

Treba je vedeti, da izvajanje vsebinskih oziroma strukturnih sprememb, ki jih narekuje uvajanje sistema delavskega soupravljanja, ni dogodek, ampak proces, na katerega se je treba posebej pripraviti.

Izvajanje soupravljaljskih vlog v organizaciji bo zaradi izrazitega poudarka na komunikativnosti izpostavljeno problemom komuniciranja, ki obstajajo med posamezniki in skupinami v organizaciji. Težav, ki jih je treba odpraviti, če se hočemo izogniti oviram v komuniciranju, je lahko več. Prvo je vprašanje **strukture v organizaciji**. Samo kadar obstaja soglasje glede položaja, veljave in odnosov soupravljaljskih teles in njihovih vlog, je mogoče zagotoviti sproščeno in tekoče sporazumevanje. Drugo je **ustvarjanje medsebojne odvisnosti**, skupnih ciljev in vrednot. To pomeni, le ob sporazumno dogovorjenem načinu reševanja vprašanj, ki so za podjetje in delavce skupnega pomena, je mogoče sprejemati smotne in uspešne predloge, stališča in odločitve. Tretje je **zaupanje**.

Vse komunikacije potekajo med ljudmi, zato te ne delujejo, če ni ustvarjeno zaupanje med njimi. Četrto je **priznanje**. Za neovirano komuniciranje v uresničevanju sodelovanja delavcev pri upravljanju je treba upoštevati prispevke posameznih soupravljaljskih teles. Le na ta način bo dosežen občutek zaposlenih o pomembnosti in koristnosti njihovega sodelovanja.

Participativno komuniciranje

Komunikacije – izmenjavanje informacij – so bistvenega pomena za socialni sistem – za organizacijo, v kateri se uresničuje delavsko soupravljanje. Komuniciranje ni golo prenašanje sporočil, informacij, idej, nalogov, temveč obsega tudi vse pojave, v katerih se razpošiljajo ali izmenjujejo informacije. S sporočanjem izmenjavamo znanje, informacije in izkušnje, ljudje se sporazumevanju, prepričujejo, pogajajo, spreobračajo ali nadzorujejo druge ljudi, s katerimi tako ali drugače sodelujejo. V tem komuniciranju se odvija proces vzpostavljanja stikov in oblikovanja vzdušja razumevanja, kar je sestavni del izmenjavanja sporočil med komunikacijskimi partnerji. Tako moremo reči, da je komuniciranje proces prenašanja informacij z medsebojnim komuniciranjem.

V uveljavljanju sodelovanja delavcev pri upravljanju je za uspešno komuniciranje delavskih predstavnikov – participativno komuniciranje potrebno najprej urediti organizacijske razmere. Uspešne oblike komuniciranja in soodločanja so odvisne od narave nalog, obstoječih situacij, navad in zmožnosti ljudi, organizacijskih motenj in drugega. Najprej je treba odpraviti ovire v komuniciranju na poti k postavljenim ciljem. Začetek je v razreševanju organizacijskih ovir kot problemih komuniciranja, o katerih je bil govor v tem sestavku.

Piše: mag. Zvone Vodovnik

Kaj je ...

DELAVSKA PARTICIPACIJA

Delavska participacija je pojem, ki je široko uveljavljen v družboslovnih strokah, zlasti v sferi industrijskih razmerij kot posebne strokovne discipline. V širšem smislu pomeni neposredni vpliv delavcev ali delavskih predstavništev na odločanje v podjetju in zunaj podjetja o tematični ekonomski in socialni položaju delavcev. V ožjem smislu s tem pojmom označujemo sodelovanje delavcev pri upravljanju organizacij, kot je to sodelovanje urejeno z ustavo in pravnimi normami. Gre za sistem, ki skupaj s sistemom sindikalnega organiziranja in delovanja pomeni konkretno opredelitev položaja in vloge delavskih predstavništev.

»Vprašanja – odgovori«

Če ste sindikalni zaupnik, član novoizvoljenega sveta delavcev, predstavnik delavcev v nadzornem svetu, delavski direktor ali drug aktivni udeleženec procesa delavske participacije v podjetju, ste pri opravljanju svojih funkcij zagotovo že naleteli na številna vprašanja, ki jih zakon ne rešuje, praksa pa mimo njih ne more. Kadar ste v dilemah, lahko vprašate nas in strokovni sodelavci Študijskega centra za industrijsko demokracijo »Studio participatis« vam bodo z ažurnimi odgovori v tej rubriki radi priskočili na pomoč. Pisma vprašanja pošljite na naslov: STUDIO PARTICIPATIS, Bavdkova ul. 50, 64000 Kranj, ali na uredništvo Delavske enotnosti, Dalmatinova 4, Ljubljana, telefon 061 313 942.

I. Soupravljanje je pravica, ne pa hkrati tudi dolžnost delavcev

Vprašanje: Sindikat je že pred časom podal pisno zahtevo vodstvu in strokovnim službam, naj čimprej skličejo zbor delavcev in pripravijo volitve članov sveta delavcev v skladu z zakonom. Vodstvo odgovarja, da tega po zakonu ni dolžno storiti in naj sindikat, če to želi, vse ustrezne postopke izpelje sam. Ali takšno stališče vzdrži pravno presojo?

Odgovor: Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju (ZSDU) izhaja iz načelnega stališča, da je sodelovanje pri upravljanju pravica delavcev, ne pa hkrati tudi njihova dolžnost. Izvolitev sveta delavcev in vzpostavitev drugih oblik kolektivne participacije je torej popolnoma fakultativna (prostovoljna) in ne obligatorna (obvezujoča) zadeva. To pomeni, da delavci lahko izvolijo svet delavcev in s tem pridobijo tudi vse druge kolektivne soupravljaljske pravice, ali pa tudi ne. Vendar pa morajo, če se zanj odločijo, tudi sami poskrbeti za njegovo izvolitev, kajti zakon v tem pogledu vodstvu in strokovnim službam res ne nalaga prav nobenih dolžnosti (razen da postopkov izvolitve ne smejo ovirati oziroma poskušati vplivati na volilni izid – 52. člen ZSDU).

Praksa, pa tudi teoretiki vse bolj ugotavljajo, da je bil zakonodajalec pri tem vprašanju kljub vsemu kar nekoliko preveč dosleden. Res je sicer, da soupravljanja delavcem ni mogoče

vsiljevati. Prav pa bi bilo, da bi jim bilo njegovo vzpostavljanje vsaj čim bolj olajšano s tem, da bi zakon določil delodajalčevo obveznost nuditi strokovno pomoč pri izvedbi predvolilnih, kandidacijskih in volilnih postopkov. Ti postopki so namreč tudi strokovno precej zahtevni in zaenkrat lahko delavcem pri tem pomagajo samo strokovne službe zainteresiranih sindikatov.

II. Sindikalni in delavski zaupnik v isti osebi – da ali ne?

Vprašanje: Smo manjše podjetje z 18 zaposlenimi. Ali je lahko za delavskega zaupnika imenovan kar sedanji sindikalni zaupnik v podjetju?

Odgovor: Skladno z določbo 9. člena ZSDU se v podjetju, ki zaposluje do 20 delavcev z aktivno volilno pravico, ne voli svet delavcev, ampak njegove funkcije opravlja individualni delavski zaupnik, ki se lahko izvoli kar na zboru delavcev s tajnim glasovanjem.

Zakon ne prepoveduje t.i. personalne kumulacije sindikalnih in soupravljaljskih funkcij, kar pomeni, da ista oseba načeloma lahko opravlja obe funkciji. Zlasti iz razloga racionalnosti je to posebej v manjših podjetjih verjetno celo priporočljivo. Vendar pa se je treba v vsakem trenutku zavedati, da so naloge in pristojnosti sindikalnih in voljenih delavskih predstavnikov v podjetju formalno ločene. Tako naprimer svet delavcev oziroma delavski zaupnik

v podjetju po zakonu ne more organizirati stavke ali se pogajati o pravicah iz kolektivne pogodbe, kar je izrecno pridržano sindikatu v podjetju.

Če torej pride do personalne kumulacije funkcij sindikalnega in delavskega zaupnika v podjetju, mora oseba, ki ti funkciji opravlja, zelo jasno in dosledno ločiti (pri sebi in navzven) kdaj in o čem se z vodstvom podjetja pogovarja kot predstavnik članov določene sindikata v podjetju (sindikalni zaupnik), kdaj in o čem pa kot predstavnik vseh zaposlenih v podjetju v okviru pristojnosti po ZSDU (delavski zaupnik). To mora v vsakem trenutku zelo jasno vedeti tudi vodstvo podjetja, ki z njim kontaktira.

III. Ali imajo člani nadzornega sveta imperativni mandat

Vprašanje: Svet delavcev je ob obravnavi gradiva za sejo nadzornega sveta podjetja delavskim predstavnikom v nadzornem svetu dal izrecno navodilo, naj glasujejo proti predlaganemu sprejetju poročila o zaključku investicije (razlog: domnevna neracionalna uporaba razpoložljivih investicijskih sredstev). Na seji nadzornega sveta pa se je izkazalo, da so po podani obrazložitvi predsednika uprave tudi vsi delavski predstavniki glasovali za sprejem poročila. Ali si to lahko privoščijo?

Odgovor: Za izvolitev in odpoklic predstavnikov delavcev v nadzorni svet

podjetja je po določbi 2. ost. 79. člena ZSDU pristojen svet delavcev. To pomeni, da so predstavniki delavcev za svoje delo v nadzornem svetu odgovorni svetu delavcev, ki jim torej lahko določa tudi stališča in usmeritve glede njihovega odločanja v tem organu.

Nikakor pa predstavniki delavcev v nadzornem svetu pri svojem odločanju na stališča in usmeritve sveta delavcev formalno niso strogo vezani, kar pomeni da nimajo t.i. imperativnega mandata. Vsaj zakon tega izrecno ne določa.

Načeloma je dolžnost vsakega predstavnika, da v organu, katerega član je, sicer avtentično predstavi stališča svoje "baze", vendar jih mora potem v procesu sprejemanja odločitve organa usklajevati s stališči predstavnikov, ki v organu zastopajo druge interesne skupine. Takšen normalen proces usklajevanja različnih interesov pri poslovnem odločanju pa bi bil v primeru, da bi bodisi predstavniki delavcev, bodisi predstavniki delničarjev prihajali na seje nadzornega sveta z imperativnim mandatom, v celoti onemogočen in blokiran.

Seveda pa je treba po drugi strani upoštevati tudi možnost, da bo svet delavcev včasih vendarle zahteval od svojih predstavnikov v nadzornem svetu, naj glede posameznih pomembnejših vprašanj striktno vztrajajo pri vnaprej določenem stališču. V tem primeru se bodo z morebitnim zavestnim drugačnim ravnanjem pač sami izpostavili tveganju, da jih bo svet delavcev odpoklical in razrešil njihovih funkcij v nadzornem svetu. V končni posledici namreč kljub vsemu nikakor ni mogoče svetu delavcev odrekati pravne in naravne pravice, da sam odloča o primernosti ravnanj tistih, ki naj bi v nadzornem svetu predstavljali in zastopali interese delavcev.

Odgovore pripravil: mag. Mato Gostiša

Svet delavcev in presežni delavci

Svet delavcev ima zelo pomembno vlogo pri sprejemanju odločitev v gospodarskih družbah, kadar gre za presežke delavcev. Že nova zakona o delovnih razmerjih iz leta 1991 (Ur. l. RS, št. 5/91) je predvidela, da v postopku ugotavljanja prenehanja potreb po delu delavcev in v postopku pripravljavanja in sprejemanja programa razreševanja presežnih delavcev sodeluje tudi organ, ki predstavlja delavce oz. svet delavcev.

Pri pripravi in sprejemanju zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju se je posebej pazilo, da ta zakon s svojo ureditvijo nalog sveta delavcev ne bi posegel v ureditev odločanja na področju delovnih razmerij, kot je določeno z zakonom o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja (ki se uporablja kot republiški zakon) in zakonom o delovnih razmerjih.

Svet delavcev sodeluje po določbah zakona o delovnih razmerjih v naslednjih fazah ugotavljanja presežnih delavcev in pripravljavanja ter sprejemanja programa presežnih delavcev:

Piše: Gregor Miklič

– poslovodni organ (uprava) oz. delodajalec je dolžan o razlogih za prenehanje potreb po delu, delavcev, o številu in kategorijah nepotrebnih delavcev in o roku, v katerem bo prenehala potreba po njihovem delu tudi svet delavcev (34. člen);

– poslovodni organ (uprava) oz. delodajalec je dolžan zagotoviti sodelovanje sveta delavcev pri pripravi in sprejemu programa razreševanja presežnih delavcev (2. odst. 35. člen);

– organ upravljanja oz. delodajalec mora obravnavati stališča, mnenja in predloge sveta delavcev ter se do njih opredeliti pred sprejemom programa (4. odst. 35. člen);

– svet delavcev lahko sproži spor pred arbitražno komisijo, če organ upravljanja oz. delodajalec pri sprejemu programa ne upošteva stališč, mnenj in predlogov sveta delavcev.

Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju, razen v primeru iz zadnje alineje prejšnjega odstavka, ni pomembneje posegel v postopek urejanja presežnih delavcev.

Upoštevaje določbe zakona o delovnih razmerjih (ZDR) in zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju (ZSDU), sodeluje svet delavcev v naslednjih fazah postopka ugotavljanja presežnih delavcev in pripravljavanja ter sprejemanja programa razreševanja presežnih delavcev:

1. Svet delavcev sprejme ugotovitveni sklep uprave oz. delodajalca, da so v gospodarski družbi presežni delavci, z vsebino, ki jo določa 34. člen ZDR. Ta sklep se lahko smatra za obveščanje sveta delavcev o zmanjševanju gospodarske dejavnosti ali o spremembi organizacije poslovanja ali o spremembi tehnologije (glede na vzroke za presežne delavce). Svet delavcev lahko tudi zahteva vpogled v ustrezno dokumentacijo.

2. Predstavniki sveta delavcev sodelujejo pri pripravi programa presežnih delavcev, pri čemer to sodelovanje zajema predvsem podrobno določitev kriterijev za določanje presežnih delavcev in izbiro ukrepov za omilitve posledic prenehanja delovnega razmerja v skladu s 35. členom ZDR.

3. Svet delavcev obravnava osnutek programa za razreševanje presežnih delavcev kot skupno posvetovanje o zmanjšanju števila delavcev v skladu z določbo 6. alineje 94. člena ZSDU ter oblikuje ustrezna stališča, pripombe in predloge - za to skupno posvetovanje seveda veljajo roki iz 2. odst. 91. člena ZSDU.

4. Če gre za večje število delavcev, ki jim bo prenehalo delovno razmerje, je delodajalec v skladu z določbo 96. člena ZSDU dolžan pridobiti soglasje sveta delavcev za zmanjšanje števila delavcev. Pri tem se za opredelitev večjega števila delavcev upošteva 32. člen ZDR, po določbi katerega se za večje število delavcev šteje, če je v zaporednih 45 dneh nepotrebnih

– najmanj 10 % delavcev v družbi z do 100 delavci,
– najmanj 10 % delavcev v družbi s 100 do 300 delavci,
– najmanj 30 % delavcev v družbi z več kot 300 delavci.

Svet delavcev lahko zavrne soglasje le, če predlog odločitve o zmanjšanju števila delavcev:

– ne vsebuje programa razreševanja presežnih delavcev in če ta program nima sestavin, ki jih 1. odst. 35. člena določa zanj, ali

– če razlogi za odločitev o zmanjšanju števila delavcev niso utemeljeni; ti razlogi, ki jih določa 29. člen ZDR, so:

– tehnološki, organizacijski ali strukturni razlogi, ki prispevajo k večji učinkovitosti gospodarskega subjekta,
– ekonomski razlogi,
– ukrepi države ali lokalne skupnosti (občine).

Svet delavcev mora zlasti temeljito proučiti razloge za presežke delavcev, in to že ob obravnavi informacije o spremembi, ki bodo imele za posledico zmanjšanje števila delavcev. Svet delavcev lahko zahteva od uprave, da preden začne ugotavljati presežne delavce, sprejme druge ustrezne ukrepe za preprečitev zmanjšanja števila delavcev. Če svet delavcev zavrne soglasje za zmanjšanje števila delavcev, lahko uprava oz. delodajalec sproži spor pred arbitražo po določilih VII. poglavja ZSDU.

Rok, v katerem mora svet delavcev dati ali zavrniti soglasje, je 8 dni, sicer se smatra, da je svet delavcev dal soglasje.

Poseben problem pri sprejemanju programa reševanja presežnih delavcev je, kateri organ delniške družbe lahko prevzame funkcijo organa upravljanja. Organ upravljanja v delniški družbi je skupščina, ki se praviloma sestaja enkrat letno, sklic skupščine za sprejem programa reševanja presežnih delavcev pa je predrag in neracionalen. Uprava ne more prevzeti te naloge, ker ima uprava pooblastila v postopkih odločanja o pravicah, obveznostih in odgovornostih delavcev, ki jih ima poslovodni organ. Še najprimerneje in najracionalneje bi bilo, če bi to nalogo prevzel nadzorni svet, ki ima tudi sicer po prehodnih določbah v statutih delniških družb določene naloge na področju delovnih razmerij. Za to, da bi lahko nadzorni svet sprejel program reševanja presežnih delavcev, pa mora dobiti nadzorni svet ustrezna pooblastila ali v statutu delniške družbe ali pa ga za to pooblasti skupščina.

Podatki o avtorjih:

Mato Gostiša, diplomirani pravnik in magister organizacijskih ved, »Studio participatis«; Ivan Kežar, doktor pedagoških ved, profesor za komunikacijsko področje na Fakulteti za organizacijske vede v Kranju; Gregor Miklič, pravnik, član predsedstva Sveta Zveze svobodnih sindikatov Slovenije; Zvone Vodovnik, magister pravnih znanosti, direktor Inštituta za delo pri Pravni fakulteti v Ljubljani;

To stran pripravlja Delavska enotnost v sodelovanju s Studiom participatis.

SINDIKATI V ŽRELU PLURALIZMA

Sindikalni pluralizem po slovensko – tako bi lahko poimenovali tri različna obvestila za javnost, ki smo jih prejeli v ponedeljek dopoldne v redakcijo od treh različnih sindikatov s področja zdravstva. Najprej smo dobili odprto pismo sindikata zdravstva in socialnega varstva, zatem Fidesa, nato pa še sindikata delavcev v zdravstveni negi, manjkalo je le pismo sindikata zdravstva in socialnega skrbstva, ki je prav tako reprezentativen sindikat s področja zdravstva. Skupno jim je to, da v pismih drug čez drugega zlivajo žolč, vsak želi zablesteti v najčistejši luči. Istega dne je obvestilo za javnost razposlalo tudi ministrstvo za zdravstvo, ki ga je podpisal sam minister, dr. Božidar Voljč.

Kamen spotike so spremembe in dopolnitve panožne kolektivne pogodbe in poklicne pogodbe za zdravnike in zobozdravnike, o katerih se sindikati pogajajo z delodajalci že dobro leto. Pogajanja niso obrodila željenih sadov. Lani ob koncu leta je opozorilo stavko

organiziral Fides, sindikat zdravnikov in zobozdravnikov, za 27. marec pa jo letos napoveduje sindikat zdravstva in socialnega varstva, ki združuje vse zdravstvene profile.

Do najnovejših zapletov je prišlo v prvi vrsti zaradi dopolnila h kolektivni pogodbi, s katerim bi se

vsem zdravnikom in zobozdravnikom povečale plače za 1,50 količnika izhodiščne plače, zdravniki pa bi bili zato dolžni sodelovati z vodstvi zavodov pri gospodarnem poslovanju. Dr. Igor Kodrič, predsednik sindikata zdravstva in socialnega varstva, je na zadnji tiskovni

konferenci očitil dr. Konradu Kuštrinu (Fides), da so podpisali dopolnilo h kolektivni pogodbi, ki pomeni dvorezen meč za zdravnike, saj se zavzema za varčevanje v zdravstvu na rovaš pacientov, pri čemer bi lahko prihajalo do zlorab. Za plače naj bi razdelili dobre pol milijarde tolarjev lani prihranjenega denarja v Zavodu za zdravstveno zavarovanje.

Sindikat delavcev v zdravstveni negi, ki je zdaj prvič sodeloval pri pogajanjih, pa je v svojem odprtem pismu zapisal, da si je mo-

ral s tožbo utreti pot na pogajanja in da ne podpira napovedane stavke v zdravstvu, ki naj bi jo organiziral sindikat zdravstva in socialnega varstva, dokler še obstajajo druge možnosti, da dosežemo zastavljeni. To je le nekaj »cvetk« iz cvetočega vrta sindikalnega pluralizma.

Sindikati s področja zdravstva si javno dopisujejo (beri: zlivajo gnjovnico drug na drugega), v času, ko naj bi se intenzivno pogajali o spremembi panožne kolektivne pogodbe, ki je ključnega pomena za zaposlene v zdravstvu. Predstavniki sindikatov ne premorejo toliko duha, da bi sedli za skupno mizo in se dogovorili, kaj sploh hočejo. Fides in sindikat zdravstva in socialnega varstva imata celo svoje prostore pod skupno streho na

Dalmatinovi 4 v Ljubljani, prvi v drugem, drugi v tretjem nadstropju, pa med seboj komunicirata prek obvestil javnosti.

Takšna sindikalna razklanost in vase zagledanost pa je voda na mlin predstavnikom delodajalcev oziroma ministrstvu za zdravstvo, saj ob med seboj sprtih sindikatih lažje uveljaviti za zaposlene v zdravstvu veliko slabše pogoje od predlaganih.

Pluralizem ne sme biti sam sebi namen, ampak bi moral voditi do strpnega dialoga med različnimi interesi, ki bi moral prinesiti koristi vsem, ne nazadnje tudi pacientom. Tam, kjer vsak gleda le nase in ne vidi čez svoj plot, na koncu običajno ostanejo vsi praznih rok. Tretji, to je oblast, pa se ob strani smeji, saj ji takšna sindikalna razklanost ustreza.

Marija Frančič

Odprto pismo dr. Konradu Kuštrinu, predsedniku Fidesa

Sindikat zdravstva in socialnega varstva Slovenije je na pogajanjih za podpis aneksa št. 2 h kolektivni pogodbi za zdravnike in zobozdravnike dne 16. 2. 1996 s presenečenjem in obžalovanjem ugotovil, da se pogajanj niste udeležili kljub zagotovilu Ministrstva za zdravstvo, da ste bili na pogajanja povabljeni. Zaradi vaše odstopnosti ni prišlo do podpisa navedenega aneksa. S tem aneksom bi se lahko uveljavil dodatek zaradi zahtevnosti in specifičnosti zdravniškega poklica, ki bi vsem zdravnikom in zobozdravnikom omogočil povečanje plače za 1,50 količnika izhodiščne plače.

S presenečenjem smo sprejeli tudi izjavo ministra za zdravstvo, da soglašate z 69. b členom navedenega predloga aneksa. Ta določa, da se zdravniki, katerim pripada ta dodatek, zavezujejo, da bodo sodelovali z vodstvi zavodov pri izvajanju ukrepov za racionalizacijo poslovanja v zdravstvenih zavodih. Takega besedila (katerega zaradi vaše odstopnosti

nismo mogli preveriti niti uskladiti (Sindikat zdravstva in socialnega varstva Slovenije nikakor ne more sprejeti oziroma se z njim strinjati. Tako besedilo lahko pomeni zlorabo zdravnikov pri napovedani restrikciji pravic državljanov Republike Slovenije pri uveljavljanju zdravstvenega varstva in je v navedenem besedilu lahko v nasprotju s Hipokratovo prisego, ki so jo dali vsi zdravniki. Poleg tega pa taka določba tudi ne more biti sestavni del kolektivne pogodbe. Sindikata zdravstva in socialnega varstva Slovenije. S tem odprtim pismom poziva vse zdravnike in zobozdravnike v Republiki Sloveniji, posebej pa sindikalno organizirano članstvo, da od svojih sindikalnih vodstev brezpogojno zahteva tak nivo sodelovanja, da bo možno kar najhitreje doseči primerno plačilo tako zdravnikov kot tudi vseh zaposlenih v zdravstvu in socialnem varstvu.

Kot sindikat, ki zastopa interese vseh delavcev v zdravstvu in socialnem varstvu, pa se javno zavezujemo, da bomo storili vse, da bodo kriteriji posebnih odgovornosti in zahtevnosti upoštevani za vse delavce, zaposlene v obeh dejavnostih. To svojo zahtevo bomo realizirali sami, tudi s stavko, če oblast ne bo pripravljena na argumentiran dialog.

S spoštovanjem.

Zvone Vukadinovič, podpredsednik Sindikata zdravstva in socialnega varstva Slovenije

Sindikat delavcev v zdravstveni negi Slovenije si je moral iztožiti vključitev v pogajanja

Sindikat delavcev v zdravstveni negi Slovenije združuje 6000 članic in članov, zaposlenih v zdravstveni negi. Združujemo poklice profesorice zdravstvene vzgoje, višjih medicinskih sester, zdravstvenih tehnikov in tudi bolničarjev. Ustanovili smo se 19. aprila 1994 in istega leta pridobili status reprezentativnega sindikata s sklepom, ki ga je izdalo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.

V letu 1995 so se pričela pogajanja med reprezentativnimi sindikati in Ministrstvom za zdravstvo za spremembe panožne kolektivne pogodbe. Predloge za spremembe je posredoval tudi naš sindikat, vendar smo se morali umakniti, ker nas v pogajalsko skupino ni sprejel sindikat zdravstva in socialnega varstva in tudi ne Sindikat zdravstva in socialnega skrbstva. Ministrstvu sta takrat zavzeli stališče, da naj se sindikati uskladijo med seboj in da odločanje, kdo v pogajalski skupini, ni v njihovi pristojnosti. Dogovor med nami ni bil možen, zato smo sečasno umaknili in vložili zahtevek za varstvo pravic na pristojnem sodišču.

To je z začasnimi odredbo razsodilo nam v prid. V tej odredbi so opozorili omenjena sindikata, da sta nam naredila neprecenljivo škodo in nas morata nemudoma vključiti v pogajanja in nas obvestiti o poteku pogajanj. Tudi od vsega tega kljub našim opozorilom ni bilo nič. Sodišče je s tem seznanilo tudi Ministrstvo za zdravstvo, zato smo v letošnjem letu začeli sodelovati v nadaljevanju pogajanj.

16. 1. 1996 smo sredi pogajanj izvedele, da predsednik pogajalske skupine zastopa tudi nas in naj bi bila njihova stališča izglasovana z večino glasov. Posredovali so torej usklajen predlog brez naše vednosti, kaj šele z našim soglasjem.

Seveda nadaljevanje pogajanj ni bilo možno, zato smo se strinjali, da za ta dan zaključimo in se sestavimo naslednji teden. Do takrat naj bi se sindikati med seboj uskladili.

Tu pa pridemo do ključnega problema. Minister za zdravstvo, dr. Božidar Voljč, v predlogu namreč poleg zdravnikov ponuja dodatek le za višje medicinske sestre in zdravstvene tehnike na najbolj izpostavljenih delovnih mestih in ne za vse zaposlene v zdravstvu. Za sindikat delavcev v zdravstveni negi je ta predlog vsekakor zanimiv, seveda pa ne v celoti sprejemljiv, zato smo mu še isti dan posredovali naš predlog, v katerem poleg omenjenih tipičnih delovnih mest predlagamo zvišan količnik tudi za vse druge zaposlene v zdravstveni negi.

Ministrov predlog razumemo kot priznavanje specifičnosti in zahtevnosti poklica medicinskih sester.

Sindikat delavcev v zdravstveni negi želi priti do zastavljenih ciljev korak za korakom. Zavedamo se,

da tudi naš predlog, če ga bomo uspeli izpogajati, ne spremeni veliko za dobrobit našega poklica, vendar pa pomeni korak bližje k zastavljenemu cilju.

V mesecu januarju smo oddali na pristojni ministrski kolektivno pogodbo za delavce v zdravstveni negi, in naš naslednji korak je seveda doseči urejanje statusa medicinske sestre preko lastne kolektivne pogodbe.

Iz navedenega je jasno razvidno, da zaposleni v zdravstveni negi v tem trenutku še nismo pripravljene razmišljati o stavki, ampak je naša trenutna naloga izpogajati več od ponujenega in začetek pogajanj za lastno kolektivno pogodbo.

O vseh teh neljubih dogodkih v javnosti nismo želeli govoriti zaradi sindikalnih načel. Sedaj pa čutimo, da moramo stopiti iz anonimnosti in spregovoriti javnosti, predvsem pa našim članicam in članom, da vlagamo veliko energije v iskanju poti med sindikati in ministrstvom, vendar pa kljub težavam do zastavljenih ciljev ne bomo odstopili.

Stališče republiškega odbora Sindikata delavcev v zdravstveni negi Slovenije do napovedane stavke Sindikata zdravstva in socialnega varstva ostaja nespremenjeno. Stavki se ne pridružujemo, vse dokler imamo še vedno odprte druge možnosti doseči zastavljeno.

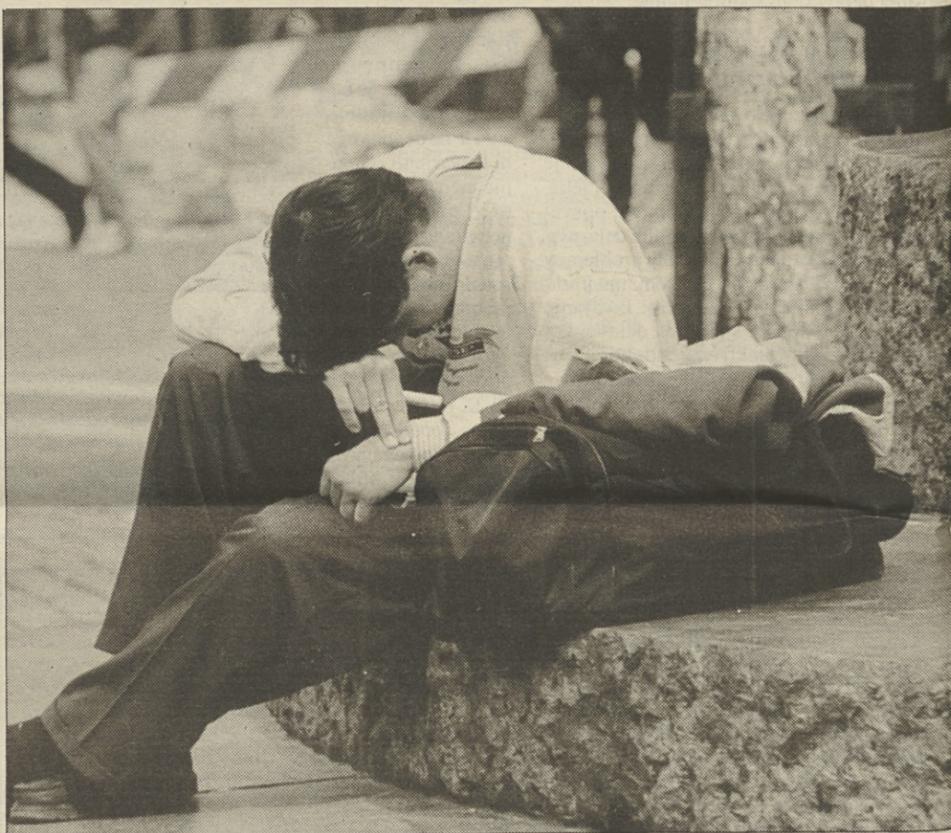
Jelka Črnič, predsednica

Sindikata delavcev v zdravstveni negi

Izjava za javnost

Čeprav neradi polemiziramo s sindikatom zdravstva in socialnega varstva in gospodom Kodričem, moramo tokrat pojasniti nekatere neresnične trditve, ki so bile navedene na tiskovni konferenci omenjenega sindikata 16. 2. 1996.

FIDES je z ministrom za zdravstvo dr. Božidarjem Voljčem sklenil pogajanja in 7. 2. 1996 parafiral predlog aneksa h kolektivni pogodbi za zdravnike in zobozdravnike. To je le realizacija dela načrta reševanja statusa slovenskih zdravnikov, ki je bil dogovorjen na razgovoru predstavnikov FIDES-a, Zdravniške zbornice in Slovenskega zdravniškega društva pri predsedniku vlade. Omenjeni predlog aneksa govori o tem, da pripada zdravnikom in zobozdravnikom zaradi zahtevnosti in specifičnosti zdravniškega poklica ter odgovornosti za sredstva dodatek k plači v višini 1,5 količnika. Člen 69. b pa govori o tem, da bomo zdravniki sodelovali z vodstvi zavodov pri izvajanju ukrepov za racionalizacijo poslovanja. Zdravniki se seveda bolj kot drugi zaposleni v zdravstvu zavedamo naraščajočih stroškov v sodobni medicini in potrebe po razvijanju stroškovne zavesti, da bi bil denar, ki ga davkoplačevalci namenjajo za zdravje, čimbolj smotno uporabljen. Takšno razmišljanje ni tuje niti zdravnikom v bolj

MLADI NA DRŽAVNIH JASLIH

Med 30.000 upravičenci do socialnih pomoči v obliki denarnega dodatka je 17.258 ali 58 odstotkov samskih oseb. To kažejo najnovejši rezultati analize, ki so jo pripravili na ministrstvu za delo, družino in socialno politiko za obdobje prvih šestih mesecev lanskega leta. Med njimi prevladujejo moški, v več kot polovica teh pa je mlajših ljudi, starih do 26 let. To so zvečinoma brezposelni mladi, ki prvič iščejo delo. Analiza je pokazala, da so pri nas najbolj socialno ogroženi mladi brez dela in brezposelni samski moški.

Do zdaj ni bilo na voljo podatkov, kdo so pravzaprav osebe, ki prejemajo denarni dodatek. Znano je bilo le, da smo socialnovarstvene pomoči po letu 1992, ko je bil sprejet nov zakon, močno oklestili in postavili takšne cenzuse, ki so močno

zmanjšali število upravičencev. Žalostno pa je, da so to mladi, ki živitarijo med socialno podporo države in finančno pomočjo svojih staršev, namesto da bi živeli od sadov svojega dela.

Druga ogrožena skupina so sam-

ski moški. Največ teh, ki dobivajo denarno pomoč v obliki denarnega dodatka, je starih od 27 do 45 let, se pravi, da so v najbolj aktivni življenjski dobi. Največ jih je brezposelnih ali pa so njihove plače tako bedne, da ne morejo preživeti. Malo za šalo, malo zares: samskim moškim ne kaže drugega, kot da se čimprej oženijo, saj je življenje v dvoje dosti cenejše.

Ob tem naj povemo, da centri za socialno delo podeljujejo denarne pomoči v dveh oblikah: kot edini vir preživljanja in kot denarni dodatek. Edini vir preživljanja pripada osebam, ki so trajno nezmožne za delo in starejše od 60 let, če so brez dohodka in premoženja ter nimajo nikogar, ki bi jih mogel preživljati.

Denarni dodatek je namenjen vsem tistim, ki sebi in svoji družini začasno ne morejo zagotoviti sredstev za preživljanje iz razlogov, na katere ne morejo vplivati (npr. brezposelnost). Edini vir znaša 60 odstotkov zajamčene plače, denarni dodatek pa 29 do 52 odstotkov zajamčene plače, odvisno od starosti upravičenca. Skratka, od socialne pomoči se ni moč preobjesti.

M. F.

bogatih in razvitih državah. Omenjeni člen torej za FIDES ni sporen, ne s sindikalnega, strokovnega, kakor tudi moralno etičnega stališča.

Prepričani smo, da bo gospod Kodrič ostal zvest samemu sebi ter aneksa z omenjenim členom ne bo podpisal. Sicer pa smo podobnih ravnanj sindikata zdravstva in socialnega varstva vajeni že izpred dveh let, ko so na različne načine skušali prepričati podpis poklicne kolektivne pogodbe za zdravnike in zobozdravnike.

Podobnih metod se poslužujejo tudi sedaj v odnosu do medicinskih sester in tehnikov, ki so jim zbežali iz sindikata in ustanovili svojega.

Ministrstvo za zdravstvo se je ločeno pogajalo s FIDES-om, predvsem na zahtevo FIDES-a in ne po želji dr. Voljča; tako bo tudi v bodoče! Neresnična je trditev, da FIDES pristaja na to, da omenjeni dodatek ne velja za zdravniške specializante, saj so ti ogrožena skupina med našim članstvom. Za svoje delo pa nosijo polno odgovornost.

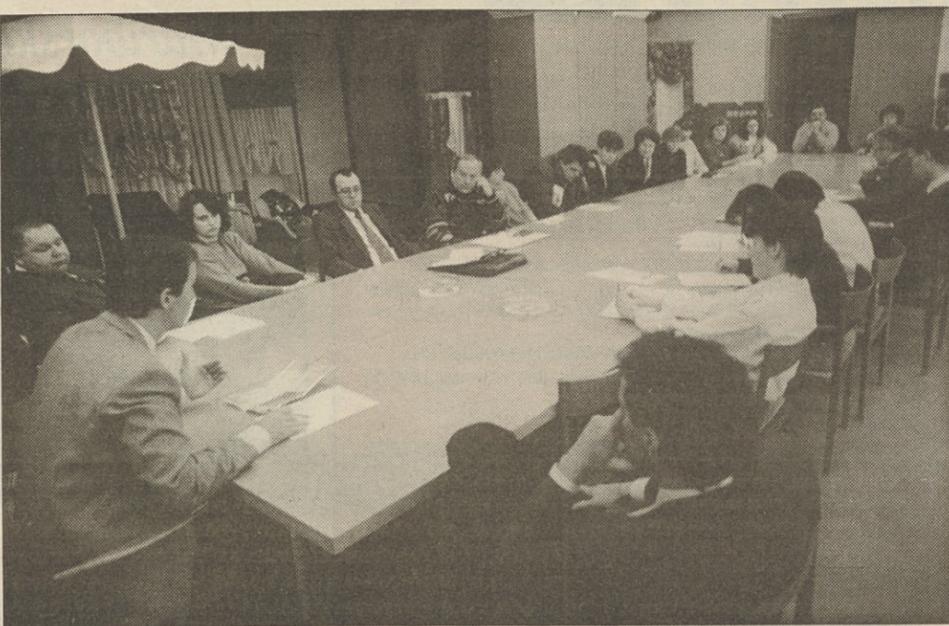
Izjave na omenjeni tiskovni konferenci razumemo kot poizkus diskreditacije FIDES-a v oči javnosti in članstva. V tej luči je trditev, da ne nasprotujemo dvigu količnika za zdravnike in zobozdravnike prav neverjetna.

Konrad Kuštrin, dr. med., predsednik Fidesa

V Induplatiju odgovorjajo na vprašanja v anonimnem pismu

Naša objava (anonimnega) pisma, ki so ga »delavci in delavke Induplati« naslovili gospe Justji Arnuž na območno organizacijo ZSSS v Domžalah, je v podjetju povzročila zelo burne reakcije. Anonimko si je še zlasti vzel k srcu predsednik poslovnega odbora Goran Ivkovič in člani izvršnega odbora sindikata podjetja. Na sindikalnem sestanku, na katerega so povabili tudi direktorja in nekatere člane poslovnega odbora, so se dogovorili, da bodo v kratkem sklicali občni zbor sindikata, hkrati pa po vrsti oziroma točkah odgovorili na vsa zastavljena vprašanja v anonimnem pismu.

Kot je bilo razumeti člane izvršnega odbora, jih je še zlasti prizadela obtožba, da je »direktor ustanovil svoj sindikat«, kar da je povsem skregano z resnico. Predsednik sindikata Rihard Kregar se je ob tem vprašal, ali je slabo za podjetje in delavce, če se sindikat razume z direktorjem. Ivkovič ni imel nič proti zastavljenim vprašanjem, niti proti temu, da se na vsakega od njih odgovori, zelo pa ga je prizadela naslednja obtožba: »Mi delavci mislimo, da je Induplati že skoraj povsem njegova last, kar pa ni bilo v njegovem dosegu, pa je prodal, kapital pa varno naložil drugje, na svojem računu (naš težko zaslužen denar se preko podjetja v Zagrebu nakazuje v podjetje, last g. Ivkoviča, na Cipru).« Pojasnil je, da to preprosto ni res, da gre za grdo laž, ki lahko zelo škodi podjetju in njemu osebno, zato bo prisiljen vložiti tožbo. Po njegovih besedah je resnica takšna, da je kot zasebnik res imel podjetje na Cipru, vendar to od leta 1992 ni zabeležilo niti enega poslovnega dogodka. Njegove besede je podkrepila računovodkinja, ki je povedala, da Induplati ni nakazal niti ene fakture v Zagreb ali na Ciper. Ivkovič se je strinjal s pri-

Izvršni odbor sindikata z direktorjem in člani poslovnega odbora pri razčiščevanju anonimnih vprašanj

SINDIKAT NE DVOMI V DIREKTORJEVO POŠTENOST

spodobami o fevdalcih in tlačanih, ugotovil, da je sistem za delavce res slab, vendar je to bolj kot njegov problem te države in pristojnih institucij. Strinjal se je tudi, da je položaj delavcev v Induplatiju težak, vendar vzrok za to ni v nikakršni samovolji, temveč v ekonomiki poslovanja in pododanih težavah iz preteklosti. Plače delavcev so res nizke, vendar je alternativa samo v odpuščanju delavcev. Tega pa doslej v Induplatiju niso počeli in tudi ne mislijo, čeprav je 10 odstotkov zaposlenih »diskutabilnih«. Stečaj ne pride v poštev v nobenem primeru, je pa res, da zato ne smejo zajedati v substanco podjetja s plačami, regresom in drugimi prihodki. Direktor je bil glede tega zelo jase. »Jaz vam več kot sto tisoč tolarjev regresa ne morem dati, razen v primeru, če mi

Rihard Kregar: »Je za podjetje in delavce slabo, če se sindikat razume z direktorjem?«

Goran Ivkovič: »Če mislite, da sem res kradel, potem me danes razrešite!«

podpišete, da lahko uničim firmo!« Sindikat se mora torej odločiti za visoke plače in odpuščanje delavcev ali narobe. Srednje poti ni. Ta se utegne pokazati šele čez leto ali dve, ko bodo dobiček začela prinašati velika in smotrna (25 odstotkov letne realizacije) vlaganja. V vsakem primeru pa je direktor članom izvršnega odbora sindikata zajamčil perspektivo obstoja in razvoja firme, v kateri bo za prihodnjih dve leti imelo delo in kruh najmanj 550 zaposlenih, lahko pa tudi več. Na koncu je Goran Ivkovič člane izvršnega odbora sindikata postavil pred golo dejstvo: »Ljudje, ki se ne upajo podpisati, mi očitajo, da sem kradel. Če vi mislite, da sem res kradel, potem me danes razrešite. Odločite se!« Sindikalisti v Induplati so se spogledali. Nihče med njimi ni podvomil v direktorjevo poštenost. O ponujenem odstopu ni nihče hotel niti razpravljati. Da pa bi delavcem lahko pogledali v oči, so se strinjali s predlogom predsednika sindikata, da odgovorijo na vseh trindvajset vprašanj. Beležimo odgovore.

1. **Revizija poslovanja:** Pripravlja se bilanca poslovanja za lanskost leto, ki si jo bo lahko ogledal sleherni od zainteresiranih. Revizija stane 40.000 DEM. Če sodite, da je potrebna, jo lahko naročimo, vendar jo bomo morali plačati mi.

2. **Kolektivne pogodbe:** Delavci so dobili v podpis tri kolektivne pogodbe, ker so bile znotraj podjetja ustanovljene nove družbe.

3. **Obresti na plače:** V kritičnih časih je bilo izplačilo samo enkrat premaknjeno s 15-tega na 24-ti v mesecu. Direktor: »Vprašanje o obrestih je zato deplasirano. Zanima me, kdo bo plačal obresti tistim, ki plač sploh ne prejemo!«

4., 5., 6. **Boni oziroma stimulacija:** Stimulacija smo morali ukiniti na zahtevo sindikata. Namesto tega smo se odločili za bone. Njihova delitev je v pristojnosti neposredno nadrejenih delavcev. Kako se delijo ti boni, direktor ne ve.

7. **Jubilejne nagrade:** Direktor: »Ko sem jaz prišel v firmo, dve leti ni bilo nobenih jubilejnih nagrad.

1.500 mark, izplačljivih v delnicah.
12. **Zmanjšana masa OD za delavce in zvečana za direktorje:**

Sindikalna blagajna osiromašena za najmanj 192.000 mark

DE št. 5, 31. 1. 1996

Spoštovani gospod Ciril Brajer, dobil sem Vaš poziv s prošnjo, da odgovorim na vprašanje, ki ga je zastavil gospod Ivan Kuljaj v Delavski enotnosti, dne 31.1.1996. Na pismo neposredno nisem odgovoril, ker je bilo v tistih dneh sprejemanja proračuna za leto 1996 veliko napisanega tudi o načinu financiranja državnega sveta.

Spoštovani gospod Ivan Kuljaj, o vlogi in višini materialnega nadomestila za državni svet ostajam na stališču, ki sem ga povedal pred kratkim in katerega ste citirali v omenjenem članku, da imajo svetniki po določilih ustave in zakona pravico do nadomestila za izgubljen zaslužek. Državni svetniki dobe nadomestilo za izgubljeni zaslužek oziroma za svoje delo v državnem svetu. O tem je državni svet sprejel ustrezen sklep in v njem določil kriterije. Nadomestila so povzeta po sistemu, ki je prej veljal vsa leta za nepoklicne delegate oziroma poslance.

po treh letih dela ugotavljam, da sklepi niso bili napačni, da državni svetniki zaslužijo dobljen delež. Ne bi Vas obremenjeval s številkami, ki bi prikazale obseg opravljenega dela, toda državni svet in predvsem komisije ter interesne skupine se redno sestajajo. Člani morajo pregledati vso novo zakonodajo v vseh treh fazah sprejemanja in še enkrat oceniti vsak zakon po njegovem sprejemu na državnem zboru. V javnosti najbolj odmeva, kadar državni svet sprejme odložni veto na zakon, torej kadar sklene, da vrne zakon v ponovno odločanje državnemu zboru. Odložni veto je bil sprejet enaindvajsetkrat in petkrat ni bil predložen. Manj je znano, da je po neuspelem odložnem vetu državni svet sedemkrat sprožil ustavni spor za oceno ustavnosti teh zakonov in da je doslej petkrat ustavni spor uspel, da v postopka pa še nista končana.

Poleg tega državni svet organizira različne javne predstavitve ali strokovne posvete na aktualne teme in priprave nanje zahtevajo veliko dodatnega dela. Ob konstituiranju državnega sveta so se državni svetniki odločili, da ne bodo (in niso) velik proračunski porabnik, zato ima državni svet številčno skromno strokovno službo, torej več dela pada na državne svetnike same. Proračun državnega sveta predstavlja manj kot polovico promila od državnega proračuna.

Trdim, da državni svetniki ne »prejemajo tretjine plače na lepe oči«, kar jim očitate, temveč da si ta delež temeljito zaslužijo. Zaslužijo Fedja Klavora z vsakodnevним opozarjanjem na problematiko demografske politike Slovenije, za katerega je pripravil tudi zbornik referatov, za službi dr. Franc Vodopivec, ki je organiziral javne predstavitve na temo cestne problematike, zaslužijo dr. Peter Glavič, ki dnevno tudi v sredstvih javnega obveščanja opozarja na probleme slovenskega gospodarstva, zaslužijo Simon Toplak kot dober poznavalec kmetijske politike in tako vsi državni svetniki.

Seveda pa je višina nadomestila odvisna od aktivnosti posameznika in vsaka odsotnost s seje državnega sveta ali njegove

Ni res! Res je, da imajo trenutno direktorji z individualnimi pogodbami manjše plače, kot bi jih lahko imeli po pogodbah.

13. **90 delavk gre na čakanje:** Ja, zaradi objektivnih okoliščin. Trenutno je na čakanju 54 delavk in delavcev.

14. **Adaptacija Majčevega dvora z denarjem podjetja Induplati:** Ja, Induplati je kot lastnik v obnovo vložil 22 milijonov sposojenih tolarjev. Kredit s težavami odplačuje Majčev dvor.

15. **Sponzorstvo:** Induplati je sponzor mnogih prireditev, vendar za sponzoriranje v težkem položaju ni odmaknil niti tolarja. Vsa sponzorstva so v obliki gotovih izdelkov iz nekurantnih zalog.

16. **Piknik v Kranjski Gori:** Piknik je bil maja, plače so šle dol avgusta. Vol, ki so ga pekli, še ni plačan. Direktor: »Če se bo sindikat tako odločil, se lahko odpovemo tudi temu strošku v višini dva ali tri tisoč mark.«

17. **Plače:** Te so res majhne. So pa tolikšne, kolikor dopušča vreča. Ta trenutek žal ne morebiti drugače.

18. **Darila ženam za 8. marec:** Direktor s tem nima nič. To je stvar sindikata.

19. **Grde in stare babe ter lepe in mlade delavke:** Smeh!

20. **Direktor zaposluje sorodnike in prijatelje:** Res je. Direktor je zaposlil svojega brata, strokovnjaka za logistiko in transport, in to na razpis, na katerega se ni javil nihče drug. Direktor res zaposluje prijatelje, ki se vklaplajo v njegovo poslovno filozofijo, ker pač v tem vidi smisel in korist za podjetje.

21. **Najeti šotor iz Amerike:** Poslovna poteza, ki je Induplati prinesla korist. Podjetje se dogovarja za ekskluzivno zastopstvo za vse države nekdanje Jugoslavije.

22. **Podjetje iz Italije bo pripeljalo svoje stroje:** Da bi jih le pripeljalo. O tem tečejo zdaj pogovori. Če se bodo dogovorili, bodo ustanovili novo mešano firmo, v kateri bodo dobile kruh sedaj odvečne delavke v predilnici.

23. **Posamezne podružnice bodo žele toliko, kolikor bodo sejale:** Natanko tako. Nova organizacijska in poslovna shema se začne izvajati 1. marca.

Zabeležil: Ivo Kuljaj

Pri ČZP Enotnost je izšlo obsežno delo znanega pedagoškega in raziskovalnega delavca dr. Milana Divjaka z naslovom »Šola, morala, cerkev«

milan divjak

Šola -morala- cerkev na Slovenskem

Gre za del obširnega raziskovalnega projekta, ki obravnava razvoj laičnega, moralnega in družboslovnega pouka na Slovenskem od začetka do danes.

Knjigo lahko naročite po telefonu na 061/321-255 ali telefaksu 311-956

ANONIMUS
☆☆☆☆☆☆ Kotiček nizkih strasti ☆☆☆☆☆☆

RDEČA BARABA!

DOMOBRANCI SO NAS BRANILI
PRED RDEČO KUGO, NAJVEČJIMI
MORILCI IN ROPARJI SLOVENSKEGA
NARODA, TO BOLJŠEVIŠKO KUGO SO
NAM PRINESLI IZ MOSKVE TITO
KARDELJ, RIBIČIČ IN DRUGI IZDAJAJ-
ICI SLOV. NARODA, TUDI TI SI KRVAVA
RDEČA BARABA!

